

Beskatning af ægtefæller

Betænkning afgivet af det af
ministeren for skatter og afgifter
nedsatte udvalg

Betænkning nr. 1041 • København 1985

ISBN 87-503-5443-4
Fi03.0-186-bet.

J.H.

SCHULTZ

A /S
KØBENHAVN

Indhold

	Side
Kapitel I:	Indledning 7
	1. Baggrunden for udvalgets nedsættelse 7
	2. Sammenfatning 8
Kapitel II:	Ægteskabet som skatterrelevant faktor 10
Kapitel III:	Ægtefællebeskatningsreglernes historiske udvikling 12
	1. Statsskattelovene af 1903 og 1912 12
	2. Statsskatteloven af 1922 12
	3. Kildeskatteloven 12
Kapitel IV:	Gældende regler om ægtefællebeskatning 14
	1. Princippet 14
	2. Arbejdsindkomst og formueindkomst 14
	3. Fordeling af skat mellem ægtefæller 14
	3.1. Skatteberegning 15
	3.2. Fordeling af formueindkomst 15
	3.3. Tilfælde, hvor fordelingen af formueindkomster har betydning for den samlede skat 15
	3.4. Fordeling af arbejdsindkomst 15
	3.5. Opdeling i arbejds- og formueindkomst Private og erhvervsmæssige renter 15
	3.6. Overgangsregel 16
	4. Formueskat 16
	5. Personfradrag/underskud 16
	6. Ansvar for selvangivelse, subsidiær hæftelse 17
	7. Retshandler mellem ægtefæller 17
	8. Skattemæssige problemer i forbindelse med indgåelse og ophævelse af ægteskab 17
	9. Konklusion 18
Kapitel V:	Kritik af den gældende ordning 19
	1. Indledning 19
	2. Fordeling af indkomst og formue 19
	2.1. Fordeling af formueindkomst 19
	2.2. Fordeling af virksomhedsoverskud 19
	3. Opdeling i arbejds- og formueindkomst 19
	4. Skatteberegningsreglen 20
	5. Konklusion 20
Kapitel VI:	Splitting 21
	1. Princippet ved splitting 21
	2. Lighedeling af samlet indkomst og formue ved ansættelse og opkrævning 21
	3. Lighedeling af samlet indkomst og formue ved skatteberegning, men forholdsmæssig opkrævning 21
	4. Lighedeling af formueindkomst ved skatteberegning 22

5.	Konklusion	22
5.1.	Ligestilling af ægtefællerne indbyrdes	
5.2.	Ligestilling med ugifte	23
5.3.	Indgåelse og ophævelse af ægteskab	23
5.4.	Administration	24
5.5.	Provenumæssige konsekvenser	24
5.6.	Fordelingsmæssige konsekvenser	25
6.	Ligedeling af personlig indkomst i et skattesystem med SPK-beskatning	28

Kapitel VII :	Særbeskatning af ægtefæller	31
1.	Princippet ved særbeskatning	31
2.	Civilretlige regler om formueforholdet og formuedelingen m.v. i og udenfor ægteskab	31
2.1.	Formueforholdet og formuedelingen i ægteskab	31
2.1.1.	Formuefælleskab	31
2.1.2.	Særeje	32
2.1.3.	Aftaler mellem ægtefæller	32
2.2.	Formueforholdet og formuedelingen ved samliv uden ægteskab	33
2.2.1.	Aftaler mellem ugifte samlevende	33
2.2.2.	Sameje	33
3.	Fordeling af indkomst og formue	33
3.1.	Indkomster og fradrag uden fordelingsmæssige problemer	33
3.2.	Formue og formueafkast	34
3.3.	Selvstændig erhvervsvirksomhed	34
3.4.	Fælles råden og hæftelse	35
3.5.	Bruttoindkomst og ligningsmæssige fradrag for gifte skatteydere	36
4.	Konsekvenser af total særbeskatning	37
4.1.	Overdragelser mellem ægtefæller, gaver	37
4.2.	Overførsel af fradrag mellem ægtefællerne	38
4.3.	Udmåling af visse ydelser og fradrag m.v., ansættelse af skattepligtig indkomst	39
4.4.	Ansvar for selvangivelse, subsidiær hæftelse	39
5.	Beskatningsproblemer i forbindelse med indgåelse og ophævelse af ægteskabet	40
6.	Vurdering af en særbeskatningsordning	40
6.1.	Fordeling på grundlag af civilretlige regler	40
6.1.1.	Ægtefællernes fordeling af formueindtægter og -udgifter	41
6.1.2.	Skattevæsenets praktisering af de civilretlige regler	41
6.2.	Skattebegrundede dispositioner	41
6.2.1.	Problemstilling	41
6.2.2.	Placering af opsparing	42
6.2.3.	Lån mellem ægtefæller	42
6.2.4.	Brug af den anden ægtefælles aktiver	42
6.2.5.	Overførsel af aktiver til eje	42
6.2.6.	Ændring under samlivet af ejerforholdet til aktiver	43
6.3.	Erfaring fra beskatning af papirløst samlevende	43
6.3.1.	Formueordningen/interessesfællesskabet	43
6.3.2.	Fordeling af indkomst vedrørende erhvervsvirksomhed	43

6.3.3.	Beskatning ved bodeling mellem papirløst samlevende	43
6.3.4.	Lønftaler mellem papirløst samlevende	44
6.3.5.	Konklusion vedrørende erfaring fra beskatning af papirløst samlevende	44
6.3.6.	Særligt om andre tilfælde af interessesammenfald ...	45
6.4.	Imødegåelse af skattebegrundede dispositioner	45
6.4.1.	Generelle kontrolmæssige problemer	45
6.4.2.	Begrænsning af incitamenterne til skattetækning, forlængelse af proportionalsskattestrækket	46
6.4.3.	Konkrete forholdsregler til imødegåelse af skattetækning	47
6.5.	Proportional beskatning af formueindkomster	48
7.	Konklusion	49
7.1.	Ligestilling af ægtefællerne indbyrdes	49
7.2.	Ligestilling med ugifte	50
7.3.	Indgåelse og ophævelse af ægteskab	50
7.4.	Administration	50
7.4.1.	Regelsanering	50
7.4.2.	Reglernes forståelighed	50
7.4.3.	Skattemyndighedernes administration	50
7.5.	Provenumæssige konsekvenser	51
7.6.	Fordelingsmæssige konsekvenser	52
Kapitel VIII:	Udvalgets indstilling	56
1.	Indledning	56
2.	Ændring af gældende ægtefællebeskatningsregler	56
3.	Splitting	56
4.	Særbeskatning	56
Appendiks 1:	Skitse over nødvendige lovændringer som følge af en særbeskatningsordning	58
Appendiks 2:	Skitse til reparation af de gældende ægtefællebeskatningsregler	62
Appendiks 3:	Oversigt over forskellige ægtefællebeskatningsmodeller	64

Kapitel I.

Indledning

1. Baggrunden for udvalgets nedsættelse

De gældende regler om beskatning af ægtefæller blev gennemført ved lov nr. 227 af 26. maj 1982 om ændring af forskellige skattelove. Denne lov ophævede princippet om ægtemanden som skattemæssig hovedperson ved i skattemæssig henseende at gennemføre ligestilling mellem ægtemand og hustru. Loven havde virkning fra og med indkomståret 1983.

Lovændringen gav anledning til en del debat og kritik. Loven var vanskelig at forstå for de skattepligtige, og der blev udtrykt frygt for, at mange ægtepar ville opgive selv at beregne deres slutskat. Det blev tillige fremhævet, at loven muliggjorde "skattetænkning" og ville påføre de lokale ligningsforvaltninger et administrativt merarbejde. En række kommuner stillede forslag om lovens ophævelse.

Loven blev ændret ved lov nr. 268 af 8. juni 1983, der bl.a. gennemførte en sondring mellem på den ene side indtægt ved erhvervsmæssig, aktiv virksomhed og på den anden side indtægt fra passiv virksomhed. Denne lov begrænsede mulighederne for skattetænkning gennem overførsler mellem ægtefællerne og afhjælp hermed ét af de problemer, der var knyttet til de nye ægtefællebeskatningsregler. Imidlertid fandt ministeren for skatter og afgifter, at der næppe ville blive tale om væsentlige administrative forenklinger, ligesom reglerne formentlig heller ikke var blevet mere forståelige.

På denne baggrund bebudede ministeren for skatter og afgifter i et svar af 20. april 1983 på et spørgsmål fra folketingsmedlem Lars P. Gammelgaard, at der skulle nedsættes et udvalg, som skulle fremkomme med udkast til enkle og forståelige regler om ægtefællers indkomst- og formuebeskatning.

Udvalget blev nedsat den 20. oktober 1983 med følgende kommissorium:

"Kommissionen skal have til opgave at fremkomme med udkast til enkle og forståelige regler for ægtefællers indkomst- og formuebeskatning. Kommissionen skal lægge særlig vægt på, at reglerne ligestiller ægtefællerne i

skattemæssig henseende og samtidig tilstræbe den størst mulige ligestilling mellem gifte personer og ugifte.

Ved reglernes udformning må det tillægges stor betydning, at reglerne er lette at administrere og enkle og forståelige for de skattepligtige, ligesom reglerne skal kunne fungere hensigtsmæssigt og rimeligt både ved ægteskabets indgåelse, under ægteskabets beståen og i forbindelse med ægteskabets opløsning ved død eller skilsmisse samt ved samlivsophævelse med eller uden separation.

Kommissionen skal redegøre for de provenumæssige virkninger af de regler, der foreslås, men er ikke i sine overvejelser bundet af, at reglerne, der foreslås, skal medføre samme provenu, som de gældende regler.

Kommissionen skal stille mod at afslutte sit arbejde inden udgangen af 1984."

Udvalget fik følgende sammensætning:

Mette Koefoed Bjørnsen (formand) og cand.jur. Esther Schmith, udpeget af ministeren for skatter og afgifter

Folketingsmedlem Helle Degn, Ligestillingsrådet

Advokat Jytte Lindgård, Danske Kvinders Nationalråd

Cand.act. Kamilla Buus, Dansk Kvindesamfund

Statsaut. revisor Mona Jensen, repræsenterende Advokatrådet, Foreningen af statsaut. Revisorer og Foreningen af registrerede Revisorer

Kontorchef Birte Milhøj, Kommunernes Landsforening

Lektor Aage Michelsen, Skattelovrådet

Fuldmægtig Marianne Højgaard Pedersen, justitsministeriet

Kontorchef Flemming Jacobsen og kontorchef Mogens Fjellerup, statsskattedirektoratet

Kontorchef Jesper Pålsson, skattedepartementet

Endvidere har sekretariatsleder Agnete Andersen, Ligestillingsrådet, deltaget i en række møder som suppleant for Helle Degn

Sekretariat.
fuldmægtig Niels Ebbe Olsen, statsskattedirektoratet,
fuldmægtig Anders K. Andersen, skattedepartementet, og
fuldmægtig Peter Loft, skattedepartementet.

Udvalget har holdt 12 møder.

Udvalget har behandlet en række modeller for en ægtefællebeskatning, herunder især

1. Såkaldte "splittingordninger", hvorefter ægtefæller fordeler deres samlede indkomst eller dele deraf imellem sig og herefter hver især beskattes af den således fordelte indkomst.
2. Særbeskatning af ægtefællerne og
3. Ændringer i de gældende regler, dog med opretholdelse af hovedprincipperne i skatteberegningen.

Ved gennemgangen af disse modeller har udvalget beskrevet, i hvilket omfang hver enkelt model vil kunne tilgodese kommissoriets krav om at tilvejebringe

- regler, der ligestiller ægtefællerne indbyrdes,
- regler, der ligestiller ægtefæller med ugifte - samlevende eller enlige;
- regler, der er enkle at administrere,
- regler, der er enkle og forståelige, samt
- regler, der fungerer hensigtsmæssigt både ved indgåelse og ophævelse af ægteskabet eller samlivet, og når dette består.

Samtlige tabeller i betænkningen er udarbejdet på grundlag af lovmodelberegninger og oplysninger fra statsskattedirektoratet. Dog er tabel 2.1. og tabel 7.2. udarbejdet på grundlag af oplysninger fra Danmarks Statistik.

Udvalgets overvejelser og indstillinger har ikke været forelagt parter uden for udvalget.

2. Sammenfatning

I kapitel II og III er omtalt, at udviklingen er gået fra sambeskatning af ægtefæller mod en stadig højere grad af sambeskatning. Denne udvikling ses dels af, at de gældende regler om beskatning af ægtefæller i meget vid udstrækning er udtryk for en særbeskatning, dels af at et efterhånden meget stort antal samliv foregår uden for ægteskab. For disse sidstnævnte samlivsforhold er der i realiteten særbeskatning.

En fuldstændig særbeskatning af ægtefæller er man hidtil vejet tilbage fra, formentlig på grund af de forventede økonomiske konsekvenser for det offentlige, de fordelingsmæssige virkninger og risikoen for skattetænkning.

Ved de gældende regler, der er beskrevet i kapitel IV, er disse konsekvenser begrænset, samtidig med at der er sikret fuld ligestilling mellem ægtefællerne. Både mand og hustru kan nu være skattemæssig "hovedperson". Derimod indebærer reglerne i realiteten fortsat sambeskatning af ægtefæller, og de giver ikke ligestilling mellem gifte og ugifte.

Reglerne er desuden blevet kritiseret på flere punkter. Denne kritik er omtalt i kapitel V. Udvalget anfører her sammenfattende, at under bibeholdelse af den særlige skatteberegningsregel vil det næppe være muligt at gennemføre en væsentlig forenkling af ægtefællebeskatningen, ligesom det med udgangspunkt i denne regel ikke vil være muligt at tilvejebringe ligestilling mellem gifte og ugifte.

I kapitel VI omtales det såkaldte splittingprincip. Her beskrives forskellige modeller, hvorefter ægtefællernes samlede indkomst eller kun dele deraf - f.eks. formueindkomsten - sammenlægges. Der omtales både den løsning, at hver ægtefælle beskattes af sin beregnede halvdel, og den løsning, at skatten *beregnes* efter fordeling med halvdelen af den samlede indkomst til hver, men således at *opkrævningen* af skat sker forholdsmæssigt efter parternes indkomst.

Splittingprincippet vil utvivlsomt indebære forståelsesmæssige og administrative fordele; men samtidig må det betragtes som et skridt tilbage mod øget sambeskatning i strid med ligestillingshensynet, ligesom princippet medfører afgørende forskelle i den skattemæssige behandling af gifte og ugifte.

Kapitel VII beskriver en total særbeskatningsordning, hvorefter hver ægtefælle beskattes af egen indkomst og formue, uden at den

anden ægtefælles økonomiske forhold får betydning for skatten.

Fordeling af indkomst og formue sker her på grundlag af de ægteskabsretlige regler om afgrænsning af ægtefællers rådighed over den samlede formue og hæftelse over for kreditorer.

Ved den totale særbeskatning fordeles indkomst og formue mellem ægtefæller på samme måde som mellem ugifte samlevende, og skatberegningen sker efter helt ensartede principper for gifte og ugifte skatteydere.

I kapitel VIII fremhæves, at udvalget er af den opfattelse, at alene den fuldstændige særbeskatning i tilstrækkelig grad tilgodeser de krav om forståelighed og ligebehandling, som kommissoriet stiller til nye ægtefællebeskatningsregler.

Imidlertid vil også en særbeskatningsordning skabe problemer. For det første vil ægtefællerne kunne få vanskeligheder med at fordele indkomst og formue i overensstemmelse med de rådighedsforhold, som er fastlagt i ægteskabslovgivningen.

For det andet vil beskatningssystemet skabe problemer for de lignende myndigheder, idet det vanskeligt vil kunne kontrolleres, om fordelingen stemmer med de faktiske forhold.

Det er derfor efter udvalgets opfattelse en forudsætning for gennemførelsen af en let administrerbar og let forståelig særbeskatningsordning, at det såkaldte proportionalsskatte-

stræk, hvor den først tjente krone beskattes som den sidste, bliver forlænget.

Ved en væsentlig udvidelse af den proportionale indkomstbeskatning fjernes hovedparten af incitamenterne til at foretage skattebegrundede fordelinger af aktiver og passiver og afkast heraf mellem ægtefællerne. Dette er en forudsætning for, at der kan tilvejebringes både klare og let forståelige regler, og for at der kan skabes en egentlig ligestilling mellem ægtefællerne og mellem gifte og ugifte.

Udvalget er opmærksom på, at den forudsatte forlængelse af proportionalsskattestrækket rejser fordelingspolitiske problemer. Udvalget ønsker derfor at nævne, at en sådan forlængelse af proportionalsskattestrækket må knyttes sammen med en sanering af de lighningsmæssige fradrag.

Uden i øvrigt at tage stilling til de verserende skattereforplaner finder udvalget, at disse indeholder elementer, der vil lette gennemførelsen af total særbeskatning af ægtefæller.

Udvalget har i et appendiks skitseret de nødvendige lovændringer en sådan særbeskatningsordning forudsætter. Endvidere er der som et andet appendiks udarbejdet en skitse til ændring af de gældende regler. Endelig er der medtaget et tredje appendiks, der indeholder en vurderende oversigt over de beskatningsmodeller, der er omtalt i betænkningen.

København, den 28. februar 1985.

Mette Koefoed Bjørnsen
(formand)

Mogens Fjellerup
Jytte Lindgård
Marianne Højgaard
Pedersen

Anders K.Andersen

Kamma Buus

Flemming Jacobsen
Aage Michelsen
Jesper Pålsson

Peter Loft

Helle Degn

Mona Jensen
Birte Milhøj
Esther Schmith

Niels Ebbe Olsen

Kapitel II.

Ægteskabet som skatterelevant faktor

Ved sambeskatningens indførelse med den første statsskattelov af 1903 blev familien betragtet som en forbrugsenhed, som på grund af de progressive skatter skulle beskattes under ét. Familien blev såvel i civilretlig som i skattemæssig henseende anset for repræsenteret ved familiefaderen, der derfor blev beskattet af familiens samlede indtægter og formue.

Samtidig var udgangspunktet, at enhver form for samliv fandt sted inden for ægteskab. Det har derfor ikke på noget tidspunkt været overvejet - eller anset for muligt - at foretage sambeskatning også ved samliv uden for ægteskab, selvom dette egentlig kunne have været begrundet ud fra en ren skattemæssig betragtning.

Sambeskatningen var således oprindelig en konsekvens af det bestående familieretlige system.

Ikke alene den stærke stigning i det samlede skatteprovenu og den skærpede progression i udskrivningen siden de tidligste statsskattelove, men særligt det ændrede syn på familiens stilling og specielt hustruens selvstændighed har imidlertid medført, at sambeskatningen af ægtefæller har mistet hele sit oprindelige grundlag. En særlig kritik af sambeskatningen har været, at den hindrer hustruen i at tage erhverv uden for hjemmet, fordi indkomsten herfra blev beskattet hos manden med hans marginalskatteprocent.

Sambeskatning er endvidere søgt begrundet ud fra skatteevneprincippet. Synspunktet er, at ægtefæller - i forhold til enlige - opnår visse besparelser, som medfører en større skatteevne for ægtefæller. Dette synspunkt stemmer dog dårligt overens med det forhold, at ægtefæller under sambeskatning får særlig økonomisk gavn af visse fradragsregler og med det forhold, at stadig flere samlever uden for ægteskab, jfr. nedenfor.

Derimod er det næppe muligt at se bort fra det synspunkt, at ægteskabet typisk medfører

en sådan sammenblanding af parternes økonomi, at der kun vanskeligt kan foretages en tilstrækkelig nøjagtig opgørelse af den enkelte ægtefælles indkomst og formue. Baggrunden for, at sambeskatningen hidtil har været gældende - og fortsat er det for så vidt angår formueindkomster - er formentlig også provenu-mæssige og fordelingspolitiske hensyn. Således anføres det i bemærkningerne til lov nr. 227 af 26. maj 1982 om ligestilling af ægtefæller, at forslaget ikke er udtryk for en konsekvent særbeskatning, bl.a. fordi dette ville åbne mulighed for, "at ægtefællerne kunne fordele formueindtægter og -udgifter mellem sig på en skattemæssig fordelagtig måde og herigennem opnå betydelige besparelser." I bemærkningerne fremhæves tillige, at særbeskatning af ægtefællers formue "vil kunne medføre meget betydelige skattelettelser for velhavende ægtefæller." Det anføres yderligere i bemærkningerne, at en konsekvent særbeskatning "ville være til ulempe i de tilfælde, hvor hustruens formueudgifter hidtil med fordel har kunnet fratrækkes i mandens indkomst."

Det må herefter antages, at de væsentligste hindringer for gennemførelsen af en fuldstændig særbeskatning af ægtefæller hidtil først og fremmest har været de provenumæssige konsekvenser, denne beskatningsform vil få for statskassen. Hertil kommer, at særbeskatningen indebærer væsentlige fordelingsmæssige konsekvenser - som følge af ændring af reglerne om beskatning af formueindkomst og reglerne om overførsel af fradrag og underskud mellem ægtefællerne. Et tredje argument har været, at der ved særbeskatning åbnes mulighed for skatte-tænkning, idet beskatningsformen som nævnt muliggør økonomiske dispositioner, der alene er skattemæssigt begrundede.

Netop de fordelingsmæssige konsekvenser af en særbeskatning, som i særlig grad vil vise sig hos ægtepar med kun een indkomst, og frygten for skattebegrundede transaktioner,

kunne tænkes fremført som argument for i et vist omfang at tillade en lighedeling mellem ægtefællerne. Det må erkendes, at det næppe vil være muligt fuldt ud at dæmme op for skattebegrundede transaktioner. Hvis ægteparret mener, at en egentlig fordeling af aktiverne med betydning for skattens størrelse ikke er rimelig, fordi parterne som en forbrugsenhed anser sig som fælles om det pågældende formuegode, kan dette tale for at tillade lighedeling. Denne tankegang synes dog kun at være kommet til udtryk i begrænset omfang, formentlig fordi den på afgørende vis går imod de ovenfor omtalte tendenser til i højere grad at anse ægtefællerne for at være økonomisk uafhængige af hinanden.

På en del punkter - også uden for skatteområdet - knytter lovgivningen særlige retsvirkninger til ægteskabet. Dette er tilfældet på det sociale område, hvor f.eks. pensionen til ægtepar er mindre end den samlede pension til to ugifte, men samlevende pensionister. Dette forhold afspejles tillige i størrelsen af personfradragene, idet den enlige pensionists fradrag er næsten dobbelt så stort som en ægtefællepensionists. Ved udmåling af bistandsydelse tages der hensyn til ægtefællens indtægt, ligesom sådanne ydelser forudsætter, at ingen af ægtefællerne har uudnyttede arbejdsmulighe-

der. Bistandsydelser til andre end ægtefæller skal principielt udmåles uden hensyn til husstandens øvrige indtægter, dog således, at der tages hensyn til den økonomiske fordel, som følger af en fælles husførelse. Af andre eksempler, hvor ægteskabet medfører særlige retsvirkninger, kan nævnes spørgsmålet om arveret og reglerne om forældremyndighed over børn, som er afhængig af, om parterne er gift eller ej.

Derimod ydes dagpenge og børnetilskud m.v. principielt uden hensyn til modtagerens civilstand.

Udviklingen er i de senere år gået i retning af større ligestilling mellem ugifte samlevende og gifte, således at der nu i højere grad opereres med husstandsindkomster i stedet for ægteparindkomster. På det sociale område undersøges, i hvilket omfang der kan gennemføres en ensartet behandling af gifte og ugifte.

Der har i de senere år været en stigning i antallet af papirløst samlevende. Antallet af gifte overstiger dog stadig langt antallet af papirløse.

Det fremgår således af tabel 2.1., at antallet af papirløst samlevende er vokset med ca. 130.000 personer fra 1977 til 1983, og at ca. 17 pct. af alle samlevende personer i 1983 var papirløst samlevende.

Tabel 2.1. *Fordeling af samlevende personer efter samlivsforhold.*

	Gift	Papirløst samlevende	Alle samlevende	Procentvis andel (2):(3)
	(1)	(2)	(3)	(4)
				pct.
1977	2.367.000	343.000	2.710.000	13
1979	2.345.000	395.000	2.740.000	14
1981	2.305.000	449.000	2.754.000	16
1983	2.248.000	475.000	2.723.000	17

Kilde: Statistisk Tiårsoversigt 1984 og Stat. Efterretninger 1984:18, (Befolkning og valg).

Statistiske undersøgelser har belyst de papirløst samlevendes forventning om indgåelse af ægteskab. Resultaterne heraf tyder på, at en ret høj andel af de papirløse samlivsforhold kan betragtes som permanente, d.v.s. som forhold, der forventes at fortsætte papirløst. Dette kan trække i retning af en yderligere vækst såvel absolut som relativt i omfanget af papirløse samlivsforhold.

Når antallet af papirløst samlevende har nået et omfang som anført i tabellen, kan der

være behov for at overveje, om der fortsat er grundlag for at tillægge ægteskabet skattemæssige konsekvenser, som den eksisterende begrænsede sambeskatning. Der synes tillige blandt ægtefæller at være en stigende tendens til at opfatte ægteskabet som et samlivsforhold mellem to selvstændige, økonomisk uafhængige personer. Også dette kan vise behovet for overvejelser om indførelse af fuldstændig særbeskatning af ægtefæller.

Kapitel III.

Ægtefællebeskatningsreglernes historiske udvikling

1. Statsskattelovene af 1903 og 1912

Reglerne om sambeskatning af ægtefæller blev som nævnt indført allerede med den første statsskattelov af 1903. Beskatning fandt sted enten hos enlige voksne personer eller hos ægtemanden som repræsentant for familien, d.v.s. hustruen og børn under 15 år.

Både statsskattelovene af 1903 og 1912 indeholder således bestemmelser om, at den gifte mand beskattes af hele sin og den samlevende hustrus indkomst og formue.

Den fraskilte hustru og den hustru, som permanent levede adskilt fra sin mand, blev derimod betragtet som selvstændige skattepligtige personer.

Indkomstskatten blev beregnet efter ganske samme regler, hvad enten der var tale om en forsørger eller en enlig skattepligtig. Efter begge love var der en skattefri bundgrænse, som var den samme for forsørgere og ikke-forsørgere.

Statsskatteloven af 1912 indførte imidlertid et såkaldt hustrufradrag. Ægtemanden kunne herefter fradrage indtil halvdelen af den indkomst, hustruen havde erhvervet ved selvstændig virksomhed. Hustrufradraget kunne dog ikke overstige den ovenfor nævnte skattefri bundgrænse (der oprindeligt var fra 600 til 800 kr. årligt). Som baggrund for dette hustrufradrag angives, at der herved ydes kompensation for de forøgede udgifter, som er en følge af, at hustruen, når hun har eget erhverv, ikke selv kan stå for husførelsen.

2. Statsskatteloven af 1922

Disse regler blev stort set videreført uændret ved statsskatteloven af 1922. Den gifte mand blev således beskattet af hele sin egen og hustruens indkomst og formue. Den fraskilte eller faktisk fraflyttede hustru blev fortsat beskattet selvstændigt.

Efter statsskatteloven af 1922 blev forsørgere - d.v.s. først og fremmest gifte mænd - beskattet på grundlag af samme udskrivningsskala som andre skatteydere, men de skattefri bundfradrag, der blev indrømmet inden skattens beregning, var større for forsørgere end for andre.

Med udskrivningsloven for skatteåret 1956/57 blev der udarbejdet to skatteskalaer for statsindkomstskatten, idet der blev fastsat en lempeligere skala for familieforsørgere. Samtidig bortfaldt det særlige bundfradrag for forsørgere.

Hustrufradraget gjaldt fortsat efter 1922-loven. Maksimumsgrænsen blev reguleret ved ligningsloven for skatteåret 1947/48, således at fradraget nu var halvdelen af hustruens indkomst ved selvstændig erhvervsvirksomhed, dog højst 2.000 kr.

3. Kildeskatteloven

Også efter kildeskattelovens gennemførelse i 1970 var sambeskatning af ægtefæller udgangspunktet. Ifølge § 4, stk. 1, blev den gifte mand beskattet af hele sin og hustruens indkomst og formue. Medens dette udgangspunkt fuldt ud gjaldt for formuens vedkommende, indeholdt § 4, stk. 2, en væsentlig undtagelse, idet en del hyppigt forekommende indkomstarter skulle ansættes særskilt. Rækken af indkomstarter, hvoraf hustruen blev særskilt ansat, og som efterhånden blev udvidet, bestod bl.a. af indkomst ved selvstændig virksomhed og ved arbejde for fremmede, af ydelser, der træder i stedet for løn, f.eks. arbejdsløshedsunderstøttelse, sygeløn og -dagpenge, sociale pensioner og visse andre skattepligtige pensionsudbetalinger, samt endelig af underholdsbidrag, løbende ydelser, gaver og legater m.v. Hustruen blev kun ansat særskilt af indkomst fra selvstændig erhvervsvirksomhed, hvis denne var af en vis varighed og krævede en aktiv indsats af hende.

Hustruen kunne foretage de fradrag i den særskilt ansatte indkomst, som var knyttet til denne. Renter af lån i hustruens selvstændige erhvervsvirksomhed blev fradraget hos hende, såfremt lånet stod i et rimeligt forhold til virksomhedens art og forhold.

Hver ægtefælle havde et personfradrag.

Kildeskatteloven fastholdt til og med 1974 regler om et hustrufradrag. Hustruer med særskilt indkomst havde således et fradrag på højst 2.000 kr. årligt, når indkomsten var under en vis grænse. Oversteg indkomsten denne grænse, der var 11.000 kr., blev fradraget nedtrappet og det bortfaldt helt, når hustruens særskilte indkomst var over 30.000 kr.

Herudover indeholdt kildeskatteloven en bestemmelse om fradrag for medhjælpende hustruer. Denne regel, som var en forgænger for de nugældende regler om medarbejdende ægtefæller, gik ud på, at ægteemanden ved beregning af skatten kunne anse 25 pct. af hans samlede indkomst som indtjent af hustruen.

Fradraget blev reduceret, når ægteparrets samlede indkomst oversteg 30.000 kr. og faldt bort, når indkomsten var over 42.000 kr. Skatten af den indkomst, som ved skatteberegningen blev overført til hustruen, blev lagt sammen med den skat, som blev beregnet af mandens øvrige indkomst, og det samlede beløb blev opkrævet hos manden. Der var således alene tale om et beregningsmæssigt fradrag hos manden.

Fra og med indkomståret 1975 blev disse regler ændret, således at 25 pct. af overskuddet (reguleret for renteindtægter og -udgifter) i en erhvervsvirksomhed, i hvis drift hustruen i væsentligt omfang deltog, kunne overføres til hustruen som særskilt indkomst for hende. Mandens indkomst blev reduceret med det overførte beløb. Fra 1978 er reglerne igen ændret således, at overførsel ikke alene kan ske til en medhjælpende hustru, men også til den ægteemand, der er medhjælp i en virksomhed, som drives af hustruen.

Kapitel IV.

Gældende regler om ægtefællebeskatning

I foråret 1982 blev kildeskatteloven ændret, således at skattemæssig ligestilling af ægtefæller blev gennemført. I sommeren 1983 blev disse regler som nævnt justeret på visse punkter.

1. Princippet

Efter de nye regler beskattes hver ægtefælle af sin indkomst og formue. Løn, pension m.v. skal som hidtil selvangives af den ægtefælle, der har erhvervet indkomsten. Formuen og afkastet af denne skal selvangives hos ejeren. Gæld skal medtages hos den af ægtefællerne, der hæfter for gælden. Er der tvivl om, hvem der ejer et givet formuegode, fordeles formuen og gælden med halvdelen til hver. Hovedreglen er således, at hver ægtefælle skal selvangive og beskattes af sin indkomst og formue. Herved kommer fordelingen mellem ægtefællerne af indkomst og formue til at svare til den fordeling, ægteskabslovgivningen fører til.

Fra denne hovedregel gælder den undtagelse, at over- og underskud af virksomhed beskattes hos den ægtefælle, som driver virksomheden. Det er også denne ægtefælle, der kan foretage skattemæssige afskrivninger på aktiver i virksomheden, uanset hvem af ægtefællerne det enkelte aktiv tilhører. Deltager begge ægtefæller i driften, beskattes driftsresultat hos den ægtefælle, der i overvejende grad driver virksomheden. Den anden ægtefælle vil ved 3-4 timers daglig indsats kunne blive betragtet som medarbejdende ægtefælle. Efter begæring kan et beløb, som udgør indtil 50 pct. af overskuddet, for 1984 dog højst 110.500 kr., overføres til den medarbejdende ægtefælle. Det overførte beløb må ikke stå i misforhold til den medarbejdende ægtefælles arbejdsindsats.

2. Arbejdsindkomst og formueindkomst

Til brug ved skatteberegningen opdeles hver af ægtefællernes indkomst i arbejdsindkomst og formueindkomst. Arbejdsindkomst er bl.a. A-

indkomst, over- eller underskud af selvstændig erhvervmæssig virksomhed samt renteindtægter og renteudgifter vedrørende sådan aktiv virksomhed. Formueindkomst er bl.a. renteindtægter og renteudgifter vedrørende passiv kapitalanbringelse, over- eller underskud fra en- eller tofamiliehuse m.v. og over- eller underskud af selvstændig, men passiv erhvervsvirksomhed.

3. Fordeling af skat mellem ægtefæller

3.1. Skatteberegning

For ægtefællen med den største arbejdsindkomst beregnes skatten af den skattepligtige indkomst (arbejds- og formueindkomst) på sædvanlig måde.

For ægtefællen med den mindste arbejdsindkomst beregnes først skatten af arbejdsindkomsten. Herefter beregnes skatten af formueindkomsten (eller skattnedslaget, hvis formueindkomsten er negativ) på "toppen" af den anden ægtefælles skattepligtige indkomst. Summen af de to beløb udgør den førstnævnte ægtefælles samlede skat.

Den særlige skatteberegningsregel finder kun anvendelse, når ægtefællerne i skattemæssig henseende har været samlevende i hele indkomståret. Hvis ægtefællerne separeres eller skilles, anses samlivet for ophævet på tidspunktet for separationen eller skilsmissen. Ved samlivsophævelse uden separation eller skilsmisse anses samlivet i skattemæssig henseende for ophævet ved udgangen af det indkomstår, i hvilket ophævelsen af samlivet har fundet sted. Genoptager ægtefæller samlivet efter separation eller samlivsophævelse, anses samlivet også i skattemæssig henseende for genoptaget fra dette tidspunkt. Bortfalder den fulde skattepligt ved død eller emigration for en af ægtefællerne eller for begge, anses samlivet i skattemæssig henseende for ophævet fra tidspunktet for skattepligtens bortfald.

Overstiger den positive eller negative formueindkomst hos ægtefællen med den laveste arbejdsindkomst ikke 1.000 kr., beregnes skatten uden anvendelse af den særlige skatteberegningssregel.

3.2. Fordeling af formueindkomst

Som følge af den under afsnit 3.1. beskrevne skatteberegningssregel får ægtefællernes fordeling af formueindkomst - der som nævnt skal foretages på grundlag af de ægteskabsretlige regler - normalt ingen betydning for parrets samlede skat. Skattemyndighederne kan derfor sædvanligvis henholde sig til den fordeling af aktiver og passiver, som ægtefællerne selv har foretaget. Sker der fra år til år en væsentlig omfordeling af aktiver og/eller passiver, vil der dog kunne blive tale om en nærmere undersøgelse, hvorunder det kontrolleres, at formueindtægter ikke er gledet ud og at formueudgifter ikke er medtaget hos begge ægtefæller. Opstår der i forbindelse med en nærmere undersøgelse af fordelingen af ægtefællernes formueindkomst tvivl om, til hvis særeje eller bodel et givet aktiv hører, kan der for så vidt angår aktiver, som er registreret på navn - f.eks. fast ejendom, biler, større både eller indestående i pengeinstitutter - lægges vægt på, i hvis navn aktivet er registreret. Undtagelse herfra må dog gøres, hvis den pågældende ægtefælle ikke kan antages at have haft de fornødne midler til anskaffelsen, og aktivet ikke er erhvervet ved arv eller gave.

Da tinglysningen efter de tidligere gældende ægtefællebeskatningsregler var uden skattemæssig interesse, idet formueindkomst altid blev beskattet hos ægtemanden, har det været på tale at gennemføre en midlertidig stempelfritagelse ved ejendomsoverdragelser mellem ægtefæller, så ægtefællerne tilskyndes til at bringe skødet udvisende i overensstemmelse med ejerforholdet, således som ægtefællerne betragter det.

En stempelfritagelse er uden egentlig skattemæssig grundelse, da ægtefællernes fordeling - uanset registrering - normalt vil blive lagt til grund. Ændrer skattemyndighederne undtagelsesvis ægtefællernes fordeling af formue og formueafkast, vil denne ændring - på grund af beregningssreglen - være uden betydning for ægteparrets samlede skat.

Stempelfritagelsen kan derimod være af interesse som tilskyndelse til at ændre den typisk traditionelt begrundede fordeling af aktiver til

en fordeling, der i højere grad svarer til parternes opfattelse af det indbyrdes ejerforhold.

3.3. Tilfælde, hvor fordelingen af formueindkomster har betydning for den samlede skat

I specielle tilfælde kan fordelingen af formueindkomsten mellem ægtefællerne have betydning for ægtefællernes samlede skat.

Dette gælder, når indkomsten omfatter udenlandsk indkomst, som giver adgang til lempelse ved skatteberegningen. Dette skyldes den særlige beregning af skattnedslag for udenlandsk indkomst. Hertil kommer i forbindelse med anvendelsen af ligningslovens § 33 A, at underskud i den danske indkomst ikke umiddelbart kan overføres til ægtefællen.

Noget tilsvarende gælder i forbindelse med sømandsindkomst.

Ved skatteansættelsen kan der gives pensioner nedslag for renteindtægter m.v., når den skattepligtige indkomst er under 67.300 kr. Da begge ægtefæller nu kan beskattes af renter og anden formueindkomst, kan fordelingen heraf i nogle tilfælde få betydning for den enkelte ægtefælles mulighed for at få nedslaget.

3.4. Fordelingen af arbejdsindkomsten

Ved den gennemførte lovændring i foråret 1982 blev indtægter ved passiv virksomhed, f.eks. ved deltagelse i kommanditselskaber, leasinginteressentskaber, over- eller underskud ved udlejningsejendomme og indtægt ved bortforpagtning af fast ejendom og virksomhed, betragtet som arbejdsindkomst. Denne regel gav visse muligheder for skattetænkning f.eks. derved, at indtægt ved ren passiv erhvervsaktivitet flyttes fra den marginalt højt beskattede ægtefælle til den lavt beskattede ægtefælle.

For at modvirke udnyttelse af de ændrede ægtefællebeskatningsregler blev det ved lov nr. 268 af 8. juni 1983 gennemført, at overskud eller underskud af udlejningsejendomme, indtægt ved bortforpagtning af fast ejendom, samt andre former for passiv erhvervmæssig virksomhed herefter i almindelighed skal medregnes til en ægtefælles formueindkomst.

5.5. Opdeling i arbejds- og formueindkomst Private og erhvervmæssige renter

Med de nye regler er der sket en udvidelse af tilfælde, hvor der skal foretages en beskatningsrelevant opdeling af private og erhvervmæssige renter omfattende dels de tilfælde,

hvor det er manden med den mindste arbejdsindkomst, der har indtægter ved erhvervsmæssig virksomhed, dels de tilfælde, hvor hustruen, når hun tilsvarende har den mindste arbejdsindkomst, opnår over- eller underskud ved aktiv erhvervsmæssig virksomhed.

Medens fordelingen af formueindkomsten mellem ægtefællerne som hovedregel ikke har betydning for ægtefællernes samlede skat, kan en overflytning af indtægter eller udgifter mellem arbejdsindkomst og formueindkomst få en sådan betydning.

Omfordelingen kan hovedsagelig forekomme med hensyn til renter, idet renteindtægter og -udgifter, som vedrører en virksomhed, i hvis drift der tages aktiv del, regnes som arbejdsindkomst. Andre renteindtægter og -udgifter medregnes til formueindkomst.

Renteindtægter og renteudgifter medregnes til arbejdsindkomsten efter følgende retningslinier:

Ved renteindtægter lægges der vægt på, om kapitalen vedrører virksomhedens nødvendige driftskapital. Ved renteudgifter lægges der vægt på, om disse må anses for passende efter virksomhedens art og omfang.

For ægtefællen med den største arbejdsindkomst vil en ændring af fordelingen på arbejdsindkomst og formueindkomst ikke have betydning for skattens størrelse, idet skatten af formueindkomsten og arbejdsindkomsten beregnes under ét.

Derimod vil ægtefællen med den mindste arbejdsindkomst ofte kunne have interesse i at henføre renteindtægter til arbejdsindkomst og renteudgifter til formueindkomst. En sådan omfordeling vil dog kun have betydning for skattens størrelse, hvis marginalsatten af formueindkomsten er større end marginalsatten af arbejdsindkomsten, det vil sige, at formueindkomsten (hvoraf skatten beregnes hos den anden ægtefælle) og arbejdsindkomsten beskattes på forskellige trin på skatteskalaen. I nogle tilfælde vil marginalsatten af formueindkomsten være lavere end marginalsatten af arbejdsindkomsten. Dette kan f.eks. være tilfældet, hvor ægtefællen med den største arbejdsindkomst har en stor negativ formueindkomst, hvorved dennes samlede indkomst kan udgøre et mindre beløb end den anden ægtefælles arbejdsindkomst. Skatten af formueindkomsten hos denne ægtefælle - d.v.s. ægtefællen med den laveste arbejdsindkomst - beregnes på dette lavere niveau. Tilsvarende vil skat-

teværdien af denne ægtefælles formueudgifter blive beregnet på dette niveau. I sådanne tilfælde vil ægtefællen med den mindste arbejdsindkomst se sin interesse i at henføre renteindtægter til formueindkomst og renteudgifter til arbejdsindkomst. Også i denne situation gælder, at en eventuel omfordeling kun har skattemæssig betydning, hvis arbejdsindkomst og formueindkomst beskattes på forskellige skattetrin.

3.6. Overgangsregel

Da mandens formueindkomst efter den gennemførte skatteberegningsregel beregnes på "toppen" af hustruens skattepligtige indkomst i tilfælde, hvor hustruen har den største arbejdsindkomst, er der vedtaget en overgangsregel for indkomstårene 1983 og 1984 for ægtefæller, hvor hustruen har den største arbejdsindkomst. Overgangsreglen bevirker, at ved skatteberegningen for ægtefæller, der har positiv formueindkomst ud over 15.000 kr. i 1983 og 30.000 kr. i 1984, skal positiv formueindkomst ud over de anførte beløbsgrænser behandles, som om den var henført til mandens arbejdsindkomst.

4. Formueskat

Formueskatten beregnes af ægteparrets samlede formue således at den del, der overstiger bundgrænsen for formuebeskatning (1.204.900 kr. i 1984), beskattes med 2,2 pct. Der ydes således kun eet bundfradrag til ægtepar. Har den ene ægtefælle negativ formue, fragår denne i den andens positive formue.

Den beregnede formueskat fordeles mellem ægtefællerne efter størrelsen af deres formuer.

For samlevende ægtefæller gælder skatte-
loftsreglen i udskrivningslovens § 5, hvorefter formueskatten og indkomstsatten til staten nedsættes, såfremt de samlede skatter (undtagen kirkeskat) tilsammen overstiger 78 pct. af den regulerede indkomst. Herved forstås arbejdsindkomsten hos den ægtefælle, der har den højeste arbejdsindkomst, med tillæg af begge ægtefællers formueindkomst.

5. Personfradrag/underskud

Ægtefæller har hver sit personfradrag. Den ikke udnyttede del af den ene ægtefælles personfradrag overføres til den anden. Ligeledes skal et udnyttet underskud overføres til den

anden ægtefælle, såfremt ægtefællerne er samlevende ved indkomstårets udgang.

6. Ansvar for selvangivelse, subsidiær hæftelse

Hver ægtefælle selvangiver som nævnt sin indkomst og formue, ligesom ægtefællerne hver især bærer ansvaret for rigtigheden af de oplysninger, selvangivelsen indeholder.

En ægtefælle hæfter principalt kun for betaling af den skat, vedkommende pålignes. Kildeskatteloven indeholder dog en væsentlig undtagelse fra dette udgangspunkt, idet en ægtefælle hæfter subsidiært for den andens skattebetaling. Udlæg kan således ske i den ene ægtefælles ejendele for betaling af den andens skatter, som det ikke har været muligt at inddrive hos denne. Den subsidiære hæftelse forudsætter, både at ægtefællerne er samlevende på tidspunktet for udlægget, og at udlægget vedrører skatterestancer for indkomståret, hvori ægtefællerne har været samlevende.

Ifølge kildeskattelovens § 80 har samlevende ægtefæller ret - men ikke pligt - til at blive gjort bekendt med hinandens selvangivelse i udfyldt stand inden afgivelse til ligningsmyndigheden. En ægtefælle kan også påklage den andens ansættelse eller manglende ansættelse.

7. Retshandler mellem ægtefæller

Ægtefæller kan indgå retshandler med hinanden, men disse vil, ligesom tilfældet var tidligere, som hovedregel ikke få betydning for ægtefællernes samlede skat.

Om overdragelse mellem ægtefæller er det således i kildeskattelovens § 26 A og B bestemt, at sådanne overdragelser ikke udløser beskatning, idet den overtagende ægtefælle succederer i den anden ægtefælles skattemæssige stilling.

Lønaftaler mellem ægtefæller kan ikke indgås med skattemæssig virkning. Hvis en ægtefælle i overvejende grad driver den andens eller begges virksomhed, skal hele overskuddet som udgangspunkt medtages hos førstnævnte. Yder den anden ægtefælle en sådan arbejdsindsats, at reglerne om medarbejdende ægtefæller kan finde anvendelse, kan indtil 50 pct. af overskuddet, dog højst 110.500 kr. i 1984, overføres til beskatning hos denne ægtefælle. At dette er en form for overskudsdeling og ikke en lønaftale, viser sig bl.a. ved, at der ikke indrømmes ægtefællen lønmodtagerfradrag.

Ægtefæller kan indgå låneaftaler med hinanden. Sådanne aftaler får kun betydning for den samlede skat, hvis forrentningen af lånet for den ene eller begge ægtefæller skal henføres til arbejdsindkomst, d.v.s. hvis lånet vedrører en virksomhed, i hvis drift der tages aktivt del.

8. Skattemæssige problemer i forbindelse med indgåelse og ophævelse af ægteskab

Som omtalt under *afsnit 3.1.* anvendes de særlige regler om beskatning af ægtefæller kun, når de har været samlevende i skattemæssig forstand i hele indkomståret. Dette betyder, at skatten principielt skal beregnes efter de regler, der gælder for ugifte, både i det år, hvori ægteskabet indgås, og i det år, hvori samlivet ophæves ved separation eller skilsmisse.

Der vil normalt ikke være skattemæssige problemer knyttet til indgåelsen af ægteskab. Den særlige skatteberegningsregel får først betydning for året efter det år, ægteskabet er indgået. Ved forskudsregistreringen for dette år vil ægtefællernes foreløbige skat blive beregnet på grundlag af ægtefællebeskatningsreglerne. Indgås ægteskabet senere end perioden omkring 1. august, er det dog nødvendigt, at ægtefællerne selv indgiver forskudsskema.

I separations- eller skilsmisseåret - og i et vist omfang i året efter det år, hvori samlivet er ophævet uden separation eller skilsmisse - kan den endelige skat afvige fra forskudsskatten, fordi forholdene i væsentlig grad er ændrede i forhold til situationen på tidspunktet for forskudsregistreringen. Skiftet mellem ægtefællerne medfører en ændret fordeling af formue og formueafkast, som påvirker begge parters endelige skat. Der kan f.eks. være tale om, at den ene part i tiden indtil separationen eller skilsmissen har fradraget renteudgifter vedrørende en fast ejendom, som på skiftet udlægges til den anden ægtefælle. På grund af de ændrede forhold efter ophøret af samlivet i skattemæssig forstand kommer begge parters endelige skat til at afvige fra forskudsskatten. Samme virkning vil bortfaldet af sambeskatningen for så vidt angår formueindkomst have.

Endelig kan det forhold, at den ene ægtefælle sættes i bidrag til den anden, medføre afvigelser i den endelige skat i forhold til den forskudsmæssige.

Disse problemer adskiller sig ikke principielt fra de forskydningsproblemer, der kan opstå, når

indkomstforholdene af andre grunde ændres, f.eks. på grund af ændret arbejde eller ejendoms køb m.v. Ved separation eller skilsmisse er der imidlertid nok en større tendens til at overse disse problemer. Der er således tale om et problem, der kan mindskes gennem en forstærket informationsindsats.

Ud over de vanskeligheder, som affødes af selve skiftet, kan der opstå særlige problemer, når ægtefællerne ikke har tillagt indkomst- og formuefordelingen særlig betydning under samlivet og derfor har foretaget eller fastholdt en fordeling, som ikke svarer til de faktiske forhold. Sålænge ægtefællerne er samlevende, er fordelingen af formueindkomst som altovervejende hovedregel uden betydning for ægtefællernes samlede skat, og fordelingen vil derfor normalt blive lagt uprøvet til grund for beskatningen.

Disse problemer er i øvrigt ikke af skattemæssig karakter, men nærmere et skifteanliggende, idel spørgsmålet drejer sig om, hvorledes parterne hver især sikrer sig kompensation for, at den anden part har opnået for stor en del af de samlede fradrag eller har afholdt for lille en del af de fælles udgifter.

9. Konklusion

Ved gennemførelsen af reglerne om ligestilling af ægtefæller var det tilsigtet at opretholde pro-

venuemæssig neutralitet. Dette blev sikret gennem den særlige skatteberegningsregel. I alle de tilfælde, hvor det er manden, der har den største arbejdsindkomst, er ægtefællernes samlede skat upåvirket af reglerne om skattemæssig ligestilling af ægtefæller. I de tilfælde, hvor hustruen har den største arbejdsindkomst, kan skatten blive større, hvis ægtefællernes formueindkomst er positiv, og mindre, hvis formueindkomsten er negativ.

For den overvejende del af ægtefæller er den samlede skat upåvirket af, hvorledes de fordeler formueindkomster imellem sig. Dette forhold har medvirket til, at ægtefællerne i mange tilfælde ikke har foretaget fordelingen af formueindkomsten. Af samme grund er skattemyndighederne normalt ikke tilskyndet til at gennemføre en nærmere kontrol af ægtefællernes fordeling. Dette er blevet tilkendegivet over for skatteyderne.

Med de nye regler om ægtefællebeskatning er der skabt skattemæssig ligestilling mellem ægtefællerne, men ikke mellem papirløst samlevende og ægtepar.

Kapitel V.

Kritik af den gældende ordning

1. Indledning

De gældende regler om beskatning af ægtefæller har været udsat for en del kritik. Som nævnt har det været fremført som et generelt synspunkt, at reglerne både har medført forståelsesmæssige problemer for de skattepligtige og administrative problemer for skatteforvaltningerne. Det er samtidig blevet kritiseret, at den nye ægtefællebeskatning - med de vanskeligheder, den medfører - stadig er udtryk for sambeholdning.

Mere konkret har kritikken været rettet mod tre hovedpunkter: For det første fordelingen af indkomst og formue mellem ægtefællerne, for det andet sontringen mellem arbejds- og formueindkomst og for det tredje selve skattebeholdningen.

2. Fordeling af indkomst og formue

2.1. Fordeling af formueindkomst

Som nævnt fordeles indkomst og formue som udgangspunkt efter de faktiske ejerforhold - med adgang til lighedeling i tvivlstilfælde.

I forbindelse med indgivelse af selvangivelserne for indkomståret 1983 blev der konstateret en del problemer med hensyn til ægtefællers fordeling af specielt afkastet af formueaktiver. Efter de tidligere gældende regler skulle der ikke foretages nogen fordeling af formuerne og afkastet heraf. Ægtefællerne har derfor nu vanskeligt ved at afgøre, hvem der er skattepligtig af de pågældende indkomster. Hertil kommer, at det er blevet tilkendegivet over for de skattepligtige, at fordelingen ikke vil blive nærmere kontrolleret.

De problemer, som fordelingen af formue og formueindkomst giver anledning til, må til dels antages at være et overgangsfænomen, der efterhånden mindskes ved, at ægtefællerne får større interesse for de formueretlige regler i ægteskabslovgivningen og herved tilskyndes til at indrette sig således, at fordelingen af formueindkomst lettes.

Med hensyn til fordelingen af formueindkomst i forbindelse med indgåelse og ophævelse af ægteskab, henvises til kapitel IV, *afsnit 8*.

Med hensyn til fordelingen af formueindkomsten i de særlige tilfælde, hvor fordelingen kan få betydning for ægteparrets samlede skat, henvises til kapitel IV, *afsnit 3.3*.

2.2. Fordeling af virksomhedsoverskud

De særlige regler om fordeling af afkast fra erhvervsmæssig virksomhed, som er omtalt ovenfor i kapitel IV, *afsnit 7*, har også givet anledning til kritik.

Særligt reglerne i kildeskattelovens § 37 A om overførsel af indkomst til en medarbejdende ægtefælle er blevet kritiseret for at stille gifte erhvervsdrivende særligt ringe i forhold til ugifte samlevende, der i fællesskab driver en virksomhed.

Hertil kommer, at hverken reglerne om medarbejdende ægtefælle eller reglerne om, at erhvervsafkast beskattes hos den ægtefælle, der driver virksomheden, og ikke hos den, der ejer den, finder anvendelse, når ægtefællerne driver virksomheden i interessentskabsform sammen med en tredje deltager, eller hvis virksomheden drives i aktie- eller anpartsselskabsform.

3. Opdeling i arbejds- og formueindkomst

Sontringen mellem arbejdsindkomst og formueindkomst har rejst både forståelsesmæssige og juridisk/afgrænsningsmæssige problemer.

Som selvangivelsesblanketterne er udformet, skal de skattepligtige som udgangspunkt ikke selv foretage fordelingen af den samlede skattepligtige indkomst på formue- og arbejdsindkomst.

For så vidt angår erhvervsmæssig virksomhed skal skatteyderen dog kunne sondre mellem overskud af aktiv og passiv virksomhed, ligesom renteindtægter og -udgifter vedrørende aktiv virksomhed skal udskilles. Denne

sondring, der er afgørende for, om afkastet er arbejds- eller formueindkomst, er forbundet med en del vanskeligheder. Hertil kommer, at der for så vidt angår de tilfælde, hvor indkomst anses for afkast af aktiv virksomhed, skal sondres mellem renteposter, der vedrører denne virksomhed, og renteposter, der må anses for private, og som derfor skal henføres til formueindkomsten. Sondringen mellem arbejdsindkomst og formueindkomst indebærer således både væsentlige forståelsesmæssige vanskeligheder for de skattepligtige og principielle afgrænsningsmæssige problemer.

4. Skatteberegningsreglen

Den særlige skatteberegningsregel, der sikrer, at ægteparrets samlede skat som alt overvejende hovedregel forbliver uændret uanset ægtefællernes fordeling af formueindkomst og

formue, er blevet kritiseret for at medføre store forståelsesmæssige problemer, der i et vist omfang også betyder administrative besværligheder for skatteforvaltningen. Samtidig betyder skatteberegningsreglen, at ægtefæller fortsat sambeskattes i et vist omfang.

5. Konklusion

De beskrevne kritikpunkter udgør alle centrale dele af den gældende ægtefællebeskatningsordning, som det ikke er muligt at fjerne uden radikale ændringer af ordningen. Særlig opdelingen i arbejds- og formueindkomst samt skatteberegningsreglen modvirker en væsentlig forenkling af ægtefællebeskatningen.

Hertil kommer, at den særlige skatteberegningsregel forhindrer fuld ligestilling mellem gifte og ugifte.

Kapitel VI.

Splitting

1. Princippet ved splitting

Splitting er en speciel form for sambeskatning af ægtefæller, hvorefter ægtefællernes samlede skattepligtige indkomst og deres samlede skattepligtige formue deles med halvdelen til hver ægtefælle og med beregning af skatten særskilt for hver ægtefælle på dette grundlag.

Efter denne beregningsmetode opdeles ægtefællernes samlede indkomst således i to lige store dele og skatten beregnes af hver indkomstdel for sig på grundlag af samme regler som for ikke-gifte personer. Resultatet bliver, at ægteparrets samlede skattebeløb udgør det dobbelte af skatten for en ugift person med en skattepligtig indkomst svarende til halvdelen af ægteparrets.

Ved den skitserede beregningsmetode spiller sammensætningen af ægtefællernes indkomst ingen rolle. Har den ene ægtefælle f.eks. en skattepligtig indkomst på 250.000 kr. og den anden en skattepligtig indkomst på 100.000 kr., skal hver af ægtefællerne beskattes af halvdelen af den samlede indkomst eller 175.000 kr. Dette gælder også, hvis den ene ægtefælle alene har en indkomst på 350.000 kr. Fordelingen af den samlede indkomst på ægtefællerne er således helt uden betydning for deres samlede skat.

Et system med skatteberegning efter splitting-metoden kendes bl.a. fra de vesttyske skatteregler. Efter disse regler kan ægtefæller, der begge er fuldt skattepligtige og som lever sammen, vælge mellem særbeskatning og sambeskatning udformet som et splitting-system. Dette system forudsætter en fuldstændig lighed af ægtefællernes indkomster, herunder lønindkomster.

Det kan ved splitting-systemet også tænkes, at ægtefællernes indkomster opdeles i et andet forhold end det ovenfor nævnte, ligesom der ved fordelingen eventuelt kan tages hensyn til antallet af børn i ægteskabet.

Nedenfor behandles tre forskellige beregningsmetoder, uden at der herved er tilsigtet en

egentlig gennemgang af samtlige mulige splitting-modeller.

Der er tale om følgende tre metoder:

- Lighedeling af samlet indkomst og formue ved ansættelse og opkrævning.
- Lighedeling af samlet indkomst og formue ved skatteberegning, men forholdsmæssig opkrævning.
- Lighedeling af formueindkomst ved skatteberegning.

2. Lighedeling af samlet indkomst og formue ved ansættelse og opkrævning

Den mest vidtgående form for splitting er det system, hvorefter ægtefællernes indkomster og formuer fordeles med halvdelen til hver ægtefælle både ved selve ansættelsen og skatteberegningen og ved skatteopkrævningen. Ifølge dette system overlades sammensætningen af ægtefællernes samlede indkomst fuldstændig frit til ægtefællerne, da det under alle omstændigheder vil gælde, at den enkelte ægtefælle beskattes af halvdelen af den samlede indkomst, uanset hvem der har erhvervet indkomsten. Dette medfører til gengæld, at den enkelte ægtefælle skal betale indkomstskat selv i de tilfælde, hvor den pågældende ikke har nogen indkomst. Dette kan forekomme mindre rimeligt og vanskeligt forståeligt for skatteyderne.

Ægtefællerne vil i det beskrevne system kunne nøjes med at udfylde én selvangivelse gældende for begge ægtefæller. Systemet vil som konsekvens heraf indebære, at fordelingen af indkomst og formue mellem ægtefællerne vil være uden ligningsmæssig interesse, herunder fordelingen af et virksomhedsoverskud mellem ægtefæller, der begge arbejder i den ene ægtefælles eller begges selvstændige virksomhed.

3. Lighedeling af samlet indkomst og formue ved skatteberegning, men forholdsmæssig opkrævning

Som nævnt ovenfor kan den mest vidtgående form for splitting medføre, at en ægtefælle skal

betale indkomstskat selv om den pågældende slet ingen indkomst har. For at råde bod på denne ulempe kan den under *afsnit 2*. skitse-rede beregningsmetode ændres, således at den samlede beregnede indkomstskat for ægteparret fordeles mellem ægtefællerne f.eks. i forhold til ægtefællernes skattepligtige indkomster.

Denne beregningsmetode forudsætter, at hver ægtefælle selvangiver sin skattepligtige indkomst og formue efter gældende regler. Fordelingen af formue og formueindkomster mellem ægtefællerne vil således påvirke den enkelte ægtefælles skat, men ikke ægtefællernes samlede skat. Metoden vil ikke medføre vanskeligheder ved ligningsarbejdet, og der vil ikke ved denne beregningsmetode opstå skattemæssige problemer for selvstændige erhvervsdrivende med medarbejdende ægtefæller.

4. Lighedeling af formueindkomst ved skatteberegning

Et skatteberegningssystem med splitting af formueindkomsten vil forudsætte, at arbejdsindkomsten opgøres og beskattes særskilt hos den enkelte ægtefælle, hvorimod formueindkomsten (positiv eller negativ) henføres med halvdelen til hver ægtefælle og beskattes tillige med den enkelte ægtefælles arbejdsindkomst. Lighedelingen af formueindkomsten mellem ægtefællerne kan begrundes med parternes opfattelse af ejerforholdet i ægteskabet, hvor det mest almindelige er, at parterne ejer formuen i fællesskab. Eventuelt kunne ordningen suppleres med en regel om, at særeje ikke skulle indgå i splitting-systemet.

Et system med lighedeling af formueindkomst vil formentlig medføre de samme problemer, som kendes fra de gældende regler i forbindelse med opdelingen af indkomsten i arbejdsindkomst og formueindkomst. Hertil kommer, at der vil opstå problemer med denne opdeling i de situationer, hvor en selvstændig erhvervsvirksomhed drives af én ægtefælle, men ejes af den anden. På den anden side vil et sådant skatteberegningssystem modvirke, at en vilkårlig og rent skattemæssig motiveret overførsel af formue og formueindkomst mellem ægtefællerne får skattemæssig virkning.

5. Konklusion

5.7. Ligestilling indbyrdes

Et skattesystem med splitting af ægtefællernes indkomster og formue kan vurderes på flere måder. På den ene side kan det påpeges, at en del ægtefæller opfatter sig som en enhed over for omverdenen, herunder det offentlige, således at ægtefællerne er fælles om den samlede indkomst og den samlede formue og som følge heraf også skattemæssigt skal behandles som en enhed. Førres denne tankegang videre, er det nærliggende ved skatteberegningen at opfatte ægtefællerne som to ligestillede personer, der hver beskattes af halvdelen af den samlede indkomst og formue, uanset hvorfra indkomsten og formuen stammer. En deling (splitting) af ægtefællernes indkomster er i overensstemmelse med denne opfattelse.

På den anden side kan det fremhæves, at andre ægtepar opfatter sig som bestående af to juridisk og økonomisk selvstændige enheder, der optræder hver for sig bl.a. i forhold til et indkomstskattesystem. Lægges denne opfattelse til grund, må et splittingsystem afvises, idet dette som tidligere nævnt er en form for sambeskatning af ægtefællerne. Dette gælder under et proportionalt skattesystem også ved splitting uden forholdsmæssig fordeling.

Et system med "fuldstændig splitting" vil aldrig (jfr. nedenfor under *afsnit 5.6.*) indebære en skærpet beskatning af et ægtepar i forhold til de gældende regler, men indkomstskatten for den enkelte ægtefælle kan afvige betydeligt fra forholdene i dag. Ved et splittingsystem vil nemlig den af ægtefællerne, som har den laveste skattepligtige indkomst, komme til at betale en forholdsmæssig andel af indkomstskatten for den ægtefælle, der har den højeste skattepligtige indkomst. Dette kan tænkes at give anledning til, at den ene af ægtefællerne vælger helt eller delvis at afholde sig fra lønnet beskæftigelse under henvisning til, at indkomst herfra vil blive beskattet relativt hårdt. Et splittingsystem vil således formentlig virke begrænsende på udbudet af arbejdskraft, og som følge heraf modvirke tendensen til stigende erhvervsfrekvens.

På denne baggrund må det antages, at et splittingsystem vil give anledning til overvejelser ægtefællerne imellem om omfanget af deres tilknytning til arbejdsmarkedet. Systemet medfører i praksis, at et beløb overføres fra den ægtefælle, der har den højeste indkomst, til

ægtefællen med den laveste eller ingen indkomst og således beskattes med en lavere marginalskattesats. For ægtefællen med den højeste indkomst vil fordelingen ved denne overførsel formindskes, såfremt den anden ægtefælle øger sin indkomst eller begynder at erhverve indkomst. Som følge heraf kan det vel ikke udelukkes, at ægtefællen med den højeste indkomst i visse situationer kan tænkes at lægge et vist pres på den anden ægtefælle for at få denne til at afstå fra at erhverve indkomst med de konsekvenser, dette får for tilknytningen til arbejdsmarkedet. Et splittingsystem giver med andre ord nok ægtefællerne valgmulighed med hensyn til sammensætningen af ægtefællernes samlede indkomst, men indebærer måske tillige, at det kan være vanskeligt at opnå reel ligestilling mellem ægtefællerne indbyrdes. Denne virkning kan dog fjernes, hvis den samlede skat fordeles således, at skatten for den ægtefælle, der har den laveste indkomst, udgør det samme beløb som for en enlig med samme indkomst, mens resten betales af den anden ægtefælle.

Som tidligere omtalt vil det altid gælde, at den samlede indkomstskat for et ægtepar i et fuldstændigt splittingsystem enten vil være lavere eller uændret i forhold til indkomstskatten beregnet efter de gældende udskrivningsregler. Dette forhold kan tænkes at påvirke ægtefællernes samlede udbud af arbejdskraft i opadgående retning, idet den samlede timeløn efter skat vil være højere end tilfældet er efter gældende regler.

5.2. Ligestilling med ugifte

Indførelse af et splittingsystem som beskrevet under *afsnit 3*, vil under den nuværende progressive beskatning medføre et væsentligt provenutab for det offentlige. Ægtepar vil blive stillet væsentligt bedre gennem et sådant system, der indebærer skattelettelser til over halvdelen af samtlige ægtepar, jfr. bemærkningerne i *afsnit 5.6*. Det vil således i de fleste tilfælde være økonomisk fordelagtigt at indgå ægteskab, og der vil aldrig kunne blive tale om skattestigning i denne forbindelse. På denne baggrund kan det antages, at antallet af papirløst samlevende personer vil falde. Et splittingsystem kan som følge heraf ikke siges at virke neutralt på valget af samlivsform.

Noget lignende kan siges at gælde for et splittingsystem med deling alene af formueindkomsten. I denne situation vil den enkelte æg-

tefælles arbejdsindkomst ganske vist blive særskilt beskattet ligesom i dag, men den skattemæssige deling af formueindkomsten vil i mange tilfælde være til ulempe for et ægtepar. Ægtefællerne kan nemlig ikke - på samme og fuldt lovlige måde som papirløst samlevende - fordele formueindkomsten mellem sig således, at dette får indflydelse på deres samlede indkomstskatbeløb. Derfor vil heller ikke dette system skabe ligestilling mellem gifte og ugifte personer.

5.3. Indgåelse og ophævelse af ægteskab

Da splittingsystemet er en form for sambeskatning, ændres skatteforholdene væsentligt både ved indgåelse af ægteskab og ved ophævelse af samlivet i skattemæssig forstand. Splittingordningen indebærer en ændret skatteansættelse og en ændret skatteberegning, ligesom ordningen som nævnt kan indebære en ændret skatteopkrævning.

Der er under et splittingsystem ingen sammenhæng mellem de civilretlige regler om fordeling af aktiver og passiver på ægtefællerne og den skattemæssigt relevante fordeling af indkomst og formue. Forskydningen i hver af parternes endelige skat i samlivsophævelsesåret vil derfor kunne blive af meget væsentlig størrelse.

Ved sambeskatningens indtræden vil der ved forskudsregistreringen blive taget hensyn hertil. Ægteskabsindgåelse vil derfor næppe medføre særlige skattemæssige problemer under et splittingsystem.

I tiden fra indkomstårets start til samlivsophævelsen i skattemæssig forstand vil parterne være forskudsregistreret efter reglerne om splitting. Da disse regler formentlig må ophøre med virkning for hele samlivsophævelsesåret, skal hver af parterne udelukkende ansættes på grundlag af egen indkomst og formue, ligesom skatteberegningen og opkrævningen må ske uafhængigt af den anden parts forhold.

En ændret forskudsansættelse på samlivsophævelsestidspunktet, vil derfor betyde en væsentlig ændring af hver af ægtefællernes skat.

Efter tidspunktet for skiftet skal hver af parterne beskattes af afkastet af aktiver og passiver, således som disse er fordelt på skiftet. Såfremt der gennemføres en splittingordning udelukkende for formueindkomst tilhørende ægteparrets fællesje, vil den skattemæssigt relevante fordeling under samlivet ofte svare til

den boslod, der udlægges til ægtefællen ved skiftet.

De nævnte ændringer i skattebetalingen vil formentlig medføre store økonomiske vanskeligheder for den part, som har den højeste indkomst (eller den højeste formueindkomst), idet denne på grund af sammenlægningen af indkomsterne og fordelingen af skatten heraf vil have betalt for lidt i foreløbig skat i perioden indtil samlivets ophør. Forhold af denne art må antages at vanskeliggøre skiftet mellem parterne. Herved adskiller systemet sig dog ikke principielt fra de gældende regler.

5.4. Administration

En splittingordning vil indebære en høj grad af administrativ forenkling. Forenklingens omfang afhænger dog af, hvor konsekvent et splitting-system gennemføres.

For så vidt angår indkomster, der omfattes af en eventuel splittingordning, vil der ikke opstå ligningsmæssige problemer med hensyn til fordelingen af indkomst og formue mellem ægtefællerne. Dette gælder, hvad enten systemet kombineres med en lighed eller en forholdsmæssig fordeling af skatten.

En splittingbeskatning overflødiggør tillige de gældende - meget komplicerede - skatteberegningregler.

Såfremt den på grundlag af ægtefællernes samlede indkomst beregnede skat skal fordeles forholdsmæssigt mellem ægtefællerne, er det som nævnt nødvendigt at beregne den enkeltes skattepligtige indkomst. Da denne opgørelse imidlertid kun har betydning for fordelingen af skatten mellem ægtefællerne indbyrdes, vil der ikke være behov for en egentlig ligningsmæssig kontrol af den af parterne valgte fordeling.

De mere vidtgående splittingformer fjerner behovet for at foretage en opdeling af ægtefællernes indkomst i en arbejds- og en formueindkomst. Indskrænkes ordningen til kun at omfatte formueindkomster, er det derimod nødvendigt fortsat at foretage denne opdeling. Hertil kommer, at en sådan ordning ikke løser problemerne med hensyn til fordeling af indkomst fra selvstændig erhvervs-mæssig virksomhed, i hvilken begge parter tager del - enten ved arbejdsindsats eller ved kapitalindskud.

5.5. Provenumæssige konsekvenser

Ved beregningen af de provenumæssige konsekvenser af de forskellige splitting-modeller er følgende forudsætninger anvendt:

a. For de under *afsnit 2. og 3.* skitserede modeller ("fuldstændig splitting") lægges ægtefællernes skattepligtige indkomster - opgjort efter gældende regler - sammen og deles med to. Herved fremkommer to lige store beløb, der kan opfattes som en ny skattepligtig indkomst for hver af ægtefællerne. Indkomstskatten for hver ægtefælle beregnes herefter efter de gældende udskrivningsregler på grundlag af disse nye skattepligtige indkomster.

Ægtefællernes samlede skattepligtige formue forudsættes ligeledes delt med to, forinden formueskatten beregnes efter den gældende formueskatteskala, d.v.s. hver ægtefælle tildeles ét bundfradrag ved beregningen. Såfremt den ene ægtefælles skattepligtige formue er negativ, fradrages det negative beløb i den anden ægtefælles formue inden lighedelingen.

b. For den under *afsnit 4.* skitserede model (splitting alene af formueindkomst) er det forudsat, at den enkelte ægtefælles arbejdsindkomst opgøres efter gældende regler. Ægtefællernes samlede formueindkomst lægges sammen og deles med to, og det herved fremkomne beløb tillægges (fratrækkes) den enkelte ægtefælles arbejdsindkomst. På grundlag af de herefter fremkomne beløb (de nye skattepligtige indkomster) foretages skatteberegningen for hver ægtefælle efter de gældende udskrivningsregler.

Formuebeskatningen forudsættes gennemført som anført under punkt a.

c. Skatteberegningen forudsættes i øvrigt foretaget efter gældende udskrivningsregler for 1984 med adgang til at overføre negativ indkomst og udnyttet personfradrag mellem ægtefællerne.

Under disse forudsætninger kan det skønsmæssigt anslås, at et system med "fuldstændig splitting" vil medføre et *provenutab* af størrelsesordenen 3.300 mill.kr. for indkomståret 1984. Heraf udgør provenutabet på formueskatten omkring 200 mill.kr.

Provenugevinsten ved splitting alene af formueindkomsten (*afsnit 4.*) skønnes at være omkring 600 mill. kr. I denne situation skønnes statsindkomstskatten at indbringe ca. 800

Tabel 6.1. Ændringer i provenuet af statslig indkomstskat og formueskat for indkomståret 1984 ved forskellige splitting-modeller.

	Ændring i forhold til gældende 1984-regler	
	Fuldstændig splitting	Splitting alene af for- mueindkomst
	mill.kr.	
1. <i>Indkomstskat</i>		
a. Statslig indkomstskat	₣ 3.100	800
b. Kommunal indkomstskat og sociale bidrag	0	0
2. <i>Formueskat</i>	₣ 200	- 200
1. + 2. <i>Indkomst- og formueskat i alt</i>	÷ 3.300	600

mill.kr. ud over provenuet efter gældende 1984-regler, hvorimod formueskatten igen medfører et provenutab på ca. 200 mill.kr.

Da provenuændringerne skyldes progressionen i beskattningen vedrører de udelukkende staten. Til sammenligning kan nævnes, at den samlede statslige indkomstskat og formueskat for indkomståret 1984 forventes at blive ca. 48 mia. kr. Modellen med "fuldstændig splitting" indebærer således et fald på knap 7 pct. i den samlede statslige indkomst- og formueskat, medens splitting af formueindkomst under de her nævnte forudsætninger medfører en tilsvarende stigning på godt 1 pct.

5.6. Fordelingsmæssige konsekvenser

De fordelingsmæssige konsekvenser af de forskellige splitting-modeller er vist i tabel 6.2.

Ved et system med "*fuldstændig splitting*" vil intet ægtepar få en skattestigning. 480.000 ægtepar vil få samme skat som efter gældende regler, medens 605.000 ægtepar eller ca. 55 pct. af samtlige ægtepar vil få en samlet skattelettelser på de nævnte ca. 3.300 mill. kr. Hovedparten af skattelettelserne er under 5.000 kr. pr. ægtepar, men det gælder dog, at omkring 90.000 ægtepar vil få skattelettelser på 10.000 kr. eller derover.

Et system med fuldstændig splitting vil således medføre, at knap halvdelen af samtlige ægtepar får uændret skat. Dette gælder for det første de ægtepar, hvor både manden og hustruen har en skattepligtig indkomst (incl. formueindkomst), der beregningsmæssigt ligger under proportionalsskattegrænsen på 108.200 kr. i 1984. For det andet de ægtepar, hvor ægtefællerne i øvrigt har skattepligtige indkom-

Tabel 6.2. Ægtepar fordelt efter skatteændringens størrelse ved forskellige splitting-modeller. Indkomståret 1984.

		Fuldstændig splitting	Splitting alene af formueindkomst
		— 1.000 ægtepar —	
Skatten <i>falder</i> med	25.000 kr.- 35.000 kr.	20	5
" "	10.000 kr.- 25.000 kr.	70	5
" " "	5.000 kr.- 10.000 kr.	130	10
" " "	1.000 kr.- 5.000 kr.	255	75
" " "	mindre end 1.000 kr.	130	70
<i>Uændret</i> skat		480	565
Skatten <i>stiger</i> med	mindre end 1.000 kr.	—	115
" " "	1.000 kr.- 5.000 kr.	—	185
" " "	5.000 kr.- 10.000 kr.	—	40
" " "	10.000 kr.- 25.000 kr.	—	15
Antal ægtepar i alt		1.085	1.085

ster (incl. formueindkomster), der beregningsmæssigt henføres til samme trin på den progressive statsindkomstskatteskala.

Et system med *splitting alene af formueindkomst* vil i modsætning hertil indebære skatte­stigninger for et ikke ubetydeligt antal ægtepar. Det fremgår af oversigten, at omkring 355.000 ægtepar (ca. en trediedel af samtlige ægtepar) vil få skattestigning under de opstillede forudsætninger. Baggrunden herfor er, at hovedparten af ægteparrene har negative formueindkomster, som i dag "udnyttes" mest fordelagtigt rent skattemæssigt hos ægtefællen med den højeste arbejdsindkomst. Ved et system med *splitting af formueindkomsten* vil halvdelen af den samlede formueindkomst (positiv eller negativ) blive overført til den ægtefælle, der har den laveste arbejdsindkomst, hvorved "skatte­værdien" af formueindkomsten kan blive ændret. Dette gælder, hvis ægtefællerne har arbejdsindkomster, der beskattes på forskellige trin på statsindkomstskatteskalaen.

Af oversigten fremgår videre, at 565.000 ægtepar (godt 50 pct.) vil få uændret skat, medens 165.000 ægtepar (15 pct.) vil få en skattelettelse. Langt den største del af disse skattelettelser vil udgøre beløb på 5.000 kr. eller derunder.

Den maksimale skattelettelse for et ægtepar ved et *splittingssystem* i forhold til gældende regler kan beregnes til omkring 35.000 kr. for indkomståret 1984. Denne lettelse vil fremkomme, såfremt ægteparret ved den nye beregning fuldt ud får "flyttet" et beløb, der efter

gældende regler beskattes på statsskatteska­lens tredje trin hos den ene ægtefælle, til beskatning på skalaens første og andet trin hos den anden ægtefælle. En skattelettelse af denne størrelsesorden forudsætter således for det første, at den ene ægtefælle har en skattepligtig indkomst, der ligger over 358.000 kr. (svarende til det dobbelte af grænsen for statsskatteska­lens tredje trin på 179.000 kr. i 1984). For det andet at den anden ægtefælle har en skattepligtig indkomst på nul kroner.

I tabel 6.3. og 6.4. er igen vist størrelsen af skatteændringen ved de to forskellige *splitting*-modeller, men ægteparrene er nu fordelt henholdsvis efter størrelsen af ægteparrets samlede bruttoindkomst og efter socioøkonomisk gruppe. Gruppeinddelingen bestemmes for det enkelte ægtepar af ægtefællen med den højeste arbejdsindkomst.

Det fremgår af tabellerne, at skattnedsættelsen ved "*fuldstændig splitting*" gennemsnitligt vil stige med voksende bruttoindkomst, og at nedsættelsen især vil slå igennem for ægtepar inden for de højere lønnede funktionær­grupper.

Et system med *splitting af formueindkomst* vil i modsætning hertil gennemsnitligt give de største skattestigninger for netop de samme grupper af ægtepar. De eneste ægtepar, der i denne situation gennemsnitligt vil opnå en skattnedsættelse, er pensionistægtepar, som udgør en væsentlig andel af "øvrige grupper". Årsagen hertil er formentlig, at pensionister

Tabel 6.3. *Ægtepar fordelt efter bruttoindkomst og skatteændringens størrelse ved forskellige splittingmodeller. Indkomståret 1984.*

Ægteparrets samlede bruttoindkomst ¹⁾	Antal ægtepar	Fuldstændig splitting		Splitting alene af formueindkomst	
		Samlet skatte­ændring	Gennem­snitlig skatte­ændring	Samlet skatte­ændring	Gennem­snitlig skatte­ændring
kr.	(1.000)	mill.kr.	kr.	mill.kr.	kr.
Op til 100.000	130	40	310	0	0
Fra 100.000 til 200.000	290	420	1.450	-r 20	-i- 70
Fra 200.000 til 300.000	390	1.250	3.200	140	360
Fra 300.000 til 400.000	185	820	4.430	230	1.240
Fra 400.000 til 500.000	50	370	7.400	160	3.200
Over 500.000	40	400	10.000	90	2.250
I alt	1.085	3.300	÷ 3.040	600	550

Anm. ÷ angiver skattnedsættelse.

1) Bruttoindkomst omfatter al indkomst, der indgår i den almindelige indkomstbeskatning. Overskud og underskud af virksomhed og fast ejendom er opgjort før fradrag for renteudgifter.

Tabel 6.4. Ægtepar fordelt efter socioøkonomisk gruppe¹⁾ og skatteændringens størrelse ved forskellige splittingmodeller. Indkomståret 1984.

	Antal ægtepar (1.000)	Fuldstændig splitting		Splitting alene af formueindkomst	
		Samlet skatteændring mill.kr.	Gennemsnitlig skatteændring kr.	Samlet skatteændring mill.kr.	Gennemsnitlig skatteændring kr.
1. Selvstændige	210	500	÷ 2.380	120	570
2. Direktører og overordnede funktionærer	105	860	-r 8.190	210	2.000
3. Øvrige funktionærer	260	950	-r 3.650	190	730
4. Faglærte arbejdere	135	380	-r 2.810	90	670
5. Ikke-faglærte arbejdere	160	330	-r 2.060	40	250
6. Øvrige grupper	215	280	÷ 1.300	÷ 50	-r 240
1-6.1 alt	1.085	3.300	-r 3.040	600	550

Anm. -r angiver skatteenedsættelse.

1) Gruppeinddelingen bestemmes for det enkelte ægtepar af ægtefællen med den højeste arbejdsindkomst.

ofte vil have positive formueindkomster, der ved en deling mellem ægtefællerne i nogle situationer vil blive udsat for en mindre progressiv beskatning.

De provenu- og fordelingsmæssige virkninger af de to forskellige splittingmodeller er i dette og det foregående afsnit belyst ved sammenligning med skatteprovenuet beregnet efter gældende udskrivningsregler. Det er herved flere gange fremhævet, at ændringerne i indkomstskatten i de to modeller skyldes den gældende progressive beskatning. Forestiller man sig en forlængelse af proportionalsskattestrækket i det gældende system, vil der fremkomme en nedgang i antallet af ægtepar, der vil få skatteændringer ved overgang til én af de to splittingmodeller. Dette kan også udtrykkes på den måde, at under forudsætning af en udvidelse af den proportionale beskatning, vil valget mellem forskellige former for beskatning af ægtefæller (herunder splitting) blive af mindre betydning.

Til yderligere belysning af de fordelingsmæssige konsekvenser er nedenfor anført et eksempel på de skattemæssige virkninger af de to forskellige splittingmodeller.

Eksemplet er bygget op med udgangspunkt i et lønmodtagerægtespar med følgende indkomst- og fradragsforhold for indkomståret 1984:

	Ægtefælle	
	B	
Lønindkomst	250.000	100.000
Overskud af ejendom	6.000	3.000
Lønmodtagerfradrag	9.000	4.000
Forsikringsfradrag	2.000	1.000
Renteudgifter (ejendom)	40.000	20.000
Skattepligtig indkomst	205.000	78.000
Arbejdsindkomst	239.000	95.000
Formueindkomst	-r 34.000	-r 17.000

Der er beregnet indkomstskat (statsindkomstskat + sociale bidrag + kommunale indkomstskatter) for ægteparret efter følgende modeller:

a. Skat efter gældende 1984-regleri en gennemsnitskommune. (Kommunal udskrivningsprocent = 28,2).

b. Skat efter et system med "fuldstændig splitting". Ægtefællernes samlede skattepligtige indkomst deles med to, og indkomstskatten beregnes på grundlag heraf. Det fremkomne samlede indkomstskattebeløb fordeles mellem ægtefællerne i forhold til de skattepligtige indkomster.

c. Skat efter et system med *splitting alene af formueindkomst*. Ved skatteberegningen lægges halvdelen af ægtefællernes samlede formueindkomst til den enkelte ægtefælles arbejdsindkomst, hvorved den skattepligtige indkomst fremkommer. Hver ægtefælle

påliges indkomstskat af sin skattepligtige indkomst efter gældende 1984-regler.

Nedenstående oversigt viser resultatet af skatteberegningerne under de opstillede forudsætninger.

	Indkomstskat		Ægteparrets samlede indkomstskat
	Ægtefælle A	Ægtefælle B	
	kr.		
a. Gældende regler	105.049	23.121	128.170
b. Fuldstændig splitting	95.249	30.049	125.298
c. Splitting af formueindkomst	111.266	23.329	134.595

Det fremgår af oversigten, at et system med "fuldstændig splitting" giver en skattelettelse for ægteparret på knap 3.000 kr. sammenlignet med beskatningen efter de gældende regler. Denne skattelettelse skyldes, at ægteparret ved en deling af indkomsterne og skattens beregning heraf formindsker virkningerne af den gældende progressive beskatning af ægtefællen med den største skattepligtige indkomst. Denne virkning vil især gøre sig gældende i situationer, hvor ægtefællernes skattepligtige indkomster er af meget forskellig størrelse.

Et system med *splitting alene afformueindkomst* vil derimod medføre en skattestigning på knap 6.500 kr. for ægteparret. Baggrunden herfor er, at ægteparret ved denne beregningsmåde ikke vil opnå den samme skattemæssige værdi af den negative formueindkomst som under det gældende skattesystem. Efter gældende regler opnås hos ægtefælle A en skattemæssig værdi på 73,15 pct. (beskatningsprocenten på statsskatteskalaens tredje trin i en gennemsnitskommune i 1984) af den samlede negative formueindkomst på 51.000 kr. Ved splitting af formueindkomsten overføres halvdelen af den negative formueindkomst til ægtefælle B, hvor den skattemæssige værdi er 47,95 pct., svarende til proportionalskattestrækket på statskatteskalaen.

6. Lighedeling af personlig indkomst i et skattesystem med SPK-beskatning

Virkningerne af forskellige splittingformer er beskrevet ovenfor. Det har her været en gennemgående forudsætning, at sammenligningsgrundlaget ved beregningerne er de gældende udskrivningsregler for indkomståret 1984. Der er imidlertid ikke noget til hinder for, at split-

tingordningen kombineres med skattesystemer med andre udskrivningsregler, således som det f.eks. er tilfældet i debatoplægget fra Danmarks Sparekasseforening om en skattereform med separat beskatning af personlig indkomst og af kapitalafkast (i det følgende benævnt SPK-systemet).

Hovedprincipperne i et SPK-system er nærmere beskrevet i kapitel VIII, *afsnit 6.5.*, hvor der tillige er gjort rede for de beregningsmæssige forudsætninger ved beregning af indkomstskat i et sådant system.

Indførelse af en splittingordning i et SPK-system kan ske ved, at ægtefællernes *personlige* indkomster lægges sammen og deles med to. De herved fremkomne to lige store beløb kan opfattes som en ny personlig indkomst for hver af ægtefællerne, og skatten af disse indkomster beregnes efter den progressive skatteskala for personlig indkomst (48 pct. af de første 200.000 kr. og 68 pct. af resten).

Beskatning af indkomst i et SPK-system efter de opstillede forudsætninger i kapitel VIII, *afsnit 6.5.*, men uden splittingordning for ægtefæller, skønnes at medføre et *provenutab* for det offentlige på ca. 6,3 mia.kr., når sammenligningsgrundlaget er de gældende 1984-regler. Skønnet er meget usikkert, hvilket bl.a. skyldes vanskeligheden ved at skønne over virkningen af erhvervsordningen.

Tabel 6.5. viser skøn over de provenumæssige virkninger af at supplere SPK-systemet med en splittingordning for ægtefællers personlige indkomst. Det fremgår af tabellen, at der herved vil fremkomme et yderligere provenutab for staten på ca. 2,2 mia.kr. i 1984. Det kan således antages, at indførelse af en splittingordning i det skitserede SPK-system isoleret set vil betyde, at provenutabet i forhold til gældende regler vil blive forøget med godt en trediedel til i alt ca. 8,5 mia.kr.

Den maksimale skattnedsættelse for et ægtepar ved en splittingordning i det skitserede SPK-system kan beregnes til 40.000 kr. for indkomståret 1984. Denne nedsættelse vil opnås, hvis ægteparret kan "flytte" et beløb på 200.000 kr., der i SPK-systemet beskattes som personlig indkomst hos den ene ægtefælle med 68 pct., til beskatning med 48 pct. som personlig indkomst hos den anden ægtefælle.

Det fremgår af tabel 6.5., at skattnedsættelser af den nævnte størrelsesorden kun vil forekomme i meget beskedent omfang. 865.000 ægtepar (80 pct. af samtlige) vil få uændret skat

Tabel 6.5. Ægtepar fordelt efter skattnedsættelsens størrelse ved splitting af personlig indkomst i et skattesystem med SPK-beskatning. Indkomståret 1984.

	Antal ægtepar (1.000)	Samlet skat- tenedsættelse mill.kr.	Gennemsnitlig skattnedsættelse kr.
Nedgang i samlet skat:			
0 kr.	865	0	0
1 - 1.000 kr.	20	10	480
1.001 - 5.000 kr.	60	160	2.750
5.001 - 10.000 kr.	50	360	7.200
10.001 - 25.000 kr.	70	1.070	15.070
25.001 - 40.000 kr.	20	600	31.580
I alt	1.085	2.200	2.030

i SPK-systemet, såfremt dette system suppleres med en splittingordning. 220.000 ægtepar vil få skattnedsættelser og for over halvdelen af dem vil nedsættelsen være under 10.000 kr.

Baggrunden for, at relativt få ægtepar vil få lavere skat ved en splittingordning i det skitse-rede system, er, at kun omkring 260.000 perso-

ner svarende til ca. 6 pct. af samtlige skattey-dere har personlig indkomst over 200.000 kr. og dermed en skatteprocent på 68 pct. for en del af indkomsten. Det er udelukkende gifte skat-teydere inden for denne gruppe, der vil have fordel af en splittingordning, idet kun disse skatteydere vil have mulighed for at flytte en

Tabel 6.6. Ægtepar fordelt efter bruttoindkomst og skattnedsættelsens størrelse ved splitting af personlig indkomst i et skattesystem med SPK-beskatning. Indkomståret 1984.

Ægteparrets samlede bruttoindkomst kr.	Antal ægtepar (1.000)	Samlet skat- tenedsættelse mill.kr.	Gennemsnitlig skattnedsættelse kr.
Op til 200.000	420	0	0
Fra 200.000 til 300.000	390	270	690
Fra 300.000 til 400.000	185	810	4.380
Fra 400.000 til 500.000	50	600	12.000
Over 500.000	40	520	13.000
I alt	1.085	2.200	2.030

Tabel 6.7. Ægtepar fordelt efter socioøkonomisk gruppe¹⁾ og skattnedsættelsens størrelse ved splitting af personlig indkomst i et skattesystem med SPK-beskatning. Indkomståret 1984.

	Antal ægtepar (1.000)	Samlet skat- tenedsættelse mill.kr.	Gennemsnitlig skattnedsættelse kr.
1. Selvstændige	210	310	1.480
2. Direktører og overordnede funktionærer	105	1.010	9.620
3. Øvrige funktionærer	260	600	2.310
4. Faglærte arbejdere	135	100	740
5. Ikke-faglærte arbejdere	160	80	500
6. Øvrige grupper	215	100	470
1-6. I alt	1.085	2.200	2.030

1) Gruppeinddelingen bestemmes for det enkelte ægtepar af ægtefællen med den højeste arbejdsindkomst.

del af indkomsten over til beskatning med en skattesats på 48 pct. hos den anden ægtefælle,

Tabel 6.6. og 6.7. belyser de fordelingsmæssige konsekvenser af en splittingordning i SPK-systemet. Det fremgår af tabellerne, at skatteinopsættelsen gennemsnitligt vil vokse med stigende bruttoindkomst og hermed hovedsage-

ligt vil tilgodese ægtepar inden for funktionærgrupperne.

De fordelingsmæssige virkninger af en splittingordning i SPK-systemet svarer således stort set til de virkninger, der opstår ved "fuldstændig splitting" under de gældende udskrivningsregler.

Kapitel VII.

Særbeskatning af ægtefæller

1. Princippet ved særbeskatning

Ved en total særbeskatning beskattes hver ægtefælle særskilt og uafhængigt af den anden ægtefælle af hele sin indkomst og formue, ganske svarende til hvad der ville være gældende, såfremt den pågældende havde været enlig eller papirløst samlevende. Tilsvarende skal hver ægtefælle foretage fradrag for sine egne udgifter.

Den indbyrdes afgrænsning af ægtefællernes indkomst og formue vil formentlig mest naturligt kunne foretages med udgangspunkt i de civile retlige regler om afgrænsningen af ægtefællers rådighed over det samlede bo og hæftelse over for kreditorer. Nedenfor gengives derfor - som udgangspunkt for en beskrivelse af en total særbeskatningsordning - disse regler, som fastlægger grænserne mellem ægtefællers indbyrdes rådighed og hæftelse m.v.

Beskatning af hver ægtefælle for sig vil som nævnt i væsentligt omfang svare til den beskatning, som idag finder sted af ugifte samlevende par, hvor udgangspunktet er, at de hver især beskattes af indtægt og formue uafhængigt af den anden part. De problemer, der idag opstår i forbindelse med beskatning af ugifte samlevende - f.eks. i forbindelse med fordeling af aktiver og ved transaktioner imellem parterne - må i vid udstrækning antages tilsvarende at ville forekomme, hvis fordelingen af beskatningen mellem gifte fuldt ud skal ske på grundlag af de ægteskabsretlige regler. Derfor vil også de regler, der regulerer forholdet mellem ugifte samlevende, blive omtalt som indledning til en gennemgang af den totale særbeskatning.

Særskilt beskatning af ægtefæller med udgangspunkt i de civile retlige regler adskiller sig ikke væsentligt fra princippet bag de gældende regler om beskatning af ægtefæller. Efter kildeskattelovens § 26, stk. 7, er de ægteskabsretlige regler bestemmende for, hvem af parterne der er skattepligtig af et formueafkast. På grund af de gældende særlige skatteberegningsregler er det imidlertid som nævnt normalt uden betyd-

ning for ægtefællernes samlede beskatning, til hvem en formueindtægt eller -udgift henføres. Fordelingen af formueindkomster og -udgifter er derfor ikke tillagt nogen væsentlig betydning under de gældende regler.

Dette forhold vil ændre sig afgørende under en særbeskatningsordning. Det vil derfor nedenfor under *afsnit 3* blive søgt klarlagt, hvorledes fordeling af indkomst og formue mellem ægtefæller konkret skal foretages.

2. Civile retlige regler om formueforholdet og formuedelingen m.v. i og uden for ægteskab

2.1. Formueforholdet og formuedelingen i ægteskab

2.1.1. Formuefællesskab

Efter dansk ret er normalordningen om ægtefællers formueforhold formuefællesskabet, som omfatter alt, hvad ægtefællerne ved ægteskabets indgåelse ejer og alt, hvad der senere erhverves, forudsat at det ikke er gjort til sær-eje. Fællesejet omfatter dog kun rettigheder, som er uoverdragelige eller iøvrigt af personlig art, i den udstrækning dette er foreneligt med de særlige regler, der gælder om disse rettigheder.

Så længe ægteskabet består, og der alene er tale om ægtefællernes dispositioner i levende live eller om gældshæftelse, adskiller formuefællesskabsordningen sig kun i ringe omfang fra sær-ejeordningen og fra det formueforhold, der gælder mellem ugifte samlevende par.

Hver ægtefælle har, så længe samlivet består, en bodel, som omfatter det, ægtefællen indbragte i ægteskabet og det, ægtefællen senere har erhvervet. Erhvervelsen kan ske gennem arbejde, arv, gave, eller der kan være tale om en renteindtægt eller om gevinst fra salg af et aktiv tilhørende den pågældendes bodel. Aktiver, der overlades en ægtefælle til fyldestgørelse af dennes særlige behov, betragtes som indført i fællesboet af modtageren og tilhører dermed dennes bodel.

Hver ægtefælle råder principielt alene over sin bodel. Tilsvarende hæfter hver ægtefælle kun med sin bodel over for sine kreditorer, hvorimod disse principielt intet krav kan rette mod den anden ægtefælles bodel.

Formuefællesskabet medfører dog visse reguleringer i det principielle udgangspunkt om særråden. Rådigheden over bodelen er begrænset, idet den ikke må udøves således, at fællesboet utilbørligt udsættes for forringelse. Desuden kan der kun med ægtefællens samtykke rådes over fast **ejendom**, som tjener til bolig for familien, eller hvortil den anden ægtefælles erhverv er knyttet. Raden over løsøre, som hører til indboet i det fælles hjem, eller til den anden ægtefælles arbejdsredskaber, eller som tjener til børnenes personlige brug, forudsætter tillige ægtefællens samtykke. Også princippet om særhæften tilsidesættes af hensyn til fællesskabet, idet hver af ægtefællerne har ret til på begges ansvar at indgå sædvanlige retshandler til fyldestgørelse af den daglige husholdning eller børnenes fornødenheder.

Størst betydning får formuefællesskabet imidlertid ved skifte, hvor der normalt sker en lighedeling af boet, som gennemføres ved, at hver ægtefælle afgiver halvdelen af sin positive nettobodel til den anden ægtefælle. Den del af boet, der herefter tilfalder ægtefællen, kaldes bosloddet og svarer - hvor begge bodele er positive - til halvdelen af fællesboet. Reglen om lighedeling kan fraviges, hvis den ene af ægtefællerne har indbragt den væsentligste del af fællesboet enten ved ægteskabets indgåelse, gennem senere erhvervelse ved arv eller gave eller ved overførsler fra sit særeje til bodelen. Det er dog her en betingelse, at lighedeling vil være åbenbart urimelig, f.eks. på grund af ægteskabets korte varighed eller fordi ægteskabet har været uden økonomisk fællesskab af betydning.

Ved fordelingen af aktiverne ved skiftet har den ægtefælle, til hvis bodel et aktiv hører, fortrinsret. En ejendom, som alene er bestemt til familiens bolig, kan dog udlægges til den anden ægtefælle, hvis det skønnes, at boligen vil være af størst betydning for denne af hensyn til hjemmets videreførelse. Det samme gælder enkelte andre aktiver, f.eks. indboet i det fælles hjem.

2.1.2. Særeje.

I stedet for - eller som et supplement til - formuefællesskabet kan det ved ægtepagt, op-

rettet før eller under ægteskabet, bestemmes, at samtlige eller enkelte ejendele, som tilhører eller tilfalder en af ægtefællerne, skal tilhøre denne som særeje. Særeje kan også opstå ved, at trediemand som vilkår for en gave eller ved testamente bestemmer, at det overdragne skal tilhøre modtageren som særeje.

Det er altså normalt en betingelse for, at ejendele skal tilhøre særejet, at der oprettes ægtepagt. En ægtepagt, der oprettes efter ægteskabets indgåelse, skal godkendes af statsamtet, medmindre den alene angår fremtidige erhvervelser, eller der ikke vederlagsfrit overføres værdier fra den ene til den anden. Ægtepagter skal tinglyses for at opnå gyldighed. Dette gælder både ægtepagter oprettet før og under ægteskabet.

Særejet omfatter også, hvad der træder i stedet for særejet, f.eks. salgssummen for en fast ejendom tilhørende særejet. Derimod er afkast af særeje fælleseje, med mindre der f.eks. er aftalt fuldstændigt særeje.

En ægtefælle kan råde frit over sit særeje. Ægtefællen kan f.eks. bortgive dette til trediemand, uden at den anden ægtefælle kan gøre krav på vederlag. Ligeledes kan en fast ejendom sælges uden den anden ægtefælles samtykke, selvom ejendommen er familiens bolig. Ægtefællen hæfter over for sine kreditorer med sit særeje og med en eventuel bodel.

Ved skifte sker der ingen deling, men hver ægtefælle udtager sit særeje. I særlige tilfælde kan det dog ved separation eller skilsmisse bestemmes, at den ene ægtefælle skal yde den anden et beløb til sikring af, at denne ikke stilles urimeligt ringe i økonomisk henseende.

2.1.3. Aftaler mellem ægtefæller

Ægtefæller kan - hvad enten de har formuefællesskab eller særeje - på ganske normal vis indgå retshandler med hinanden, ligesom de tilsvarende kan forpligte sig over for hinanden. De kan hver især afhænde, bytte eller pantsætte aktiver, hvorover de råder, til den anden ægtefælle. De kan - efter de civile retlige regler - også indgå bindende arbejdsaftaler med hinanden.

Som beskyttelse over for dels kreditorer, dels den svage stillede part opstilles dog visse krav og betingelser for at anerkende nogle særlige transaktioner. Ovenfor (afsnit 2.1.2.) er nævnt, at aftaler om at aktiver, der ellers ville tilhøre fællesejet, skal være særeje, kun kan gennemføres ved ægtepagt. Der kræves ligele-

des ægtepagt, hvis særejeaktiver skal overføres til den pågældendes del af formuefællesskabet.

Gaver mellem ægtefæller kan som udgangspunkt kun gives ved ægtepagt. Dette gælder dog ikke sædvanlige gaver, hvis værdi ikke står i misforhold til giverens økonomiske kår. Gaver, som består i en livsforsikring m.v., kræver heller ikke ægtepagt.

Ægtefæller kan også erhverve et aktiv, f.eks. en bolig, i sameje.

Endelig kan en ægtefælle, som har haft overskud i løbet af et år, inden udløbet af det følgende år uden ægtepagt vederlagsfrit overføre indtil halvdelen af overskuddet til den anden ægtefælle.

2.2. *Formueforholdet og formuedelingen ved samliv uden ægteskab*

Udgangspunktet ved samliv uden ægteskab er, at samlivet slet ikke påvirker parternes retlige status. De har hver især den fulde rådighed over deres ejendele, ligesom de hver især hæfter hermed over for egne kreditorer.

Ved opløsning af forholdet skal der som udgangspunkt ikke ske nogen deling af de samlede aktiver, idet hver part udtager sine ejendele.

Der er således tale om regler, som for så vidt angår spørgsmålet både om rådighed og hæftelse og om formuedelingen svarer til forholdet blandt ægtefæller med fuldstændigt særeje.

2.2.1. *Aftaler mellem ugifte samlevende*

Parterne kan på enkeltstående punkter indgå aftaler, som tilsigter at nærme reguleringen af forholdet, til den der gælder ved formuefællesskab. Det kan således aftales, at afhændelse af fællesboligen ikke må ske uden samleverens samtykke, eller at provenuet ved salg af visse aktiver i forbindelse med samlivsophævelse skal deles lige. En aftale om, at parternes økonomiske forhold generelt skal reguleres efter ægteskabslovgivningens regler om formuefællesskab anses derimod ikke for gyldig. Parterne kan også indgå andre aftaler med hinanden uden andre begrænsninger end dem, der gælder ved aftaler med tredjemand. Parterne kan således indgå arbejdsaftaler med hinanden og de kan gyldigt give hinanden gaver uden de betingelser om ægtepagt, der gælder for ægtefæller.

2.2.2. *Sameje*

Ugifte samlevende anskaffer sig ofte visse aktiver i sameje, f.eks. den fælles bolig. Parterne kan i så fald kun råde over hele boligen i fællesskab, ligesom der skal ske deling ved et skifte.

Ofte vil der ingen aftale være om regulering af samlivsforholdet. I det omfang parterne har en sammenblandet økonomi, er det vanskeligt af afgøre, hvem af dem der under samlivet kan råde over et nærmere bestemt aktiv, og specielt hvem af parterne der ved en eventuel opløsning af forholdet ejer det pågældende aktiv.

Ofte vil det fremgå af en offentlig registrering - f. eks. tinglysning - hvem af parterne et aktiv tilhører. I mange tilfælde har imidlertid kun den ene part formel adkomst til aktivet, selvom der reelt er tale om, at parterne ejer aktivet i sameje. Hvis kun den ene af parterne i følge skødet er ejer af fællesboligen, kan dette skyldes traditionelle forhold eller hensynet til parternes samlede skat. Også hensynet til eventuelle sociale ydelser m.v. kan spille ind.

Lignende forhold kan for så vidt opstå blandt ægtefæller, men her er spørgsmålet, om hvem der ejer et bestemt aktiv, normalt af mindre betydning, hvis ægtefællerne har fælleseje.

Er der tale om et sameje, skal der ved forholdets opløsning ske en fordeling mellem parterne efter størrelsen af parternes andele i samejet. Også i tilfælde, hvor der ikke kan antages at foreligge et sameje, kan der imidlertid ud fra friere overvejelser blive tale om at tilkende den ikke ejende part et vist beløb som kompensation for at have taget del i fællesudgifterne under samlivet.

3. **Fordeling af indkomst og formue**

3.1. *Indkomster og fradrag uden fordelingsmæssige problemer*

For hovedparten af de sædvanligt forekommende indkomstarter vil der ikke være problemer med at afgøre, til hvem af ægtefællerne en indkomst skal henføres, og dermed hvem der skal beskattes. Der er her tale om indkomstarter, som siden kildeskattens indførelse eller fra et senere tidspunkt er blevet beskattet særskilt hos hver af ægtefællerne.

Dette gælder bl.a. A-indkomster, d.v.s. løn, pension, dagpenge og understøttelser m.v. Fordelingen af indtægter fra selvstændig erhvervsvirksomhed vil næppe heller rejse problemer, når virksomheden ejes og drives af den ene

ægtefælle alene. Også personlige honorarer m.v., løbende ydelser og underholdsbidrag vil uden vanskeligheder kunne henføres til en af ægtefællerne.

For så vidt angår en del fradragsberettigede udgifter, vil det heller ikke være vanskeligt at afgøre, hvem af ægtefællerne der ved indkomstopgørelsen skal fradrage disse. Det gælder for eksempel det faste lønmodtagerfradrag eller fradraget for de faktisk afholdte udgifter, som lønmodtagerfradraget kan træde i stedet for, d.v.s. udgifter til f.eks. fagforeningskontingent, arbejdsløshedsforsikring og rejseudgifter. Det samme gælder fradragsberettigede indbetalinger til personlige forsikringer og pensionsordninger, fradrag for indskud på etableringskonto og henlæggelser til investeringsfunds.

3.2. *Formue og formueafkast*

En mere problematisk forudsætning for at kunne gennemføre særbeskatning af ægtefæller er, at der kan foretages en fordeling mellem dem af formuen og dennes afkast. Også denne fordeling bør ske på grundlag af de civilretlige regler, således at hver ægtefælle er skattepligtig af den del af den samlede formue, som hører til den pågældendes bodel eller særeje, samt af det afkast, denne del af formuen giver. Aktier, obligationer og private bankindeståender, aktieudbytter og private renteindtægter, samt privat gæld og renteudgifter m.v. skal således i skattemæssig henseende henføres til den ægtefælle, til hvis bodel eller særeje, de pågældende aktiver eller særeje hører. En- og tofamilieshuse, ejerlejligheder, fritidshuse og lignende samt overskud eller underskud heraf skal henføres til den ægtefælle, som råder over de pågældende formuegoder og hæfter for gæld heri. Ægtefællen vil også være skattepligtig af fortjeneste og tab, som realiseres ved afståelse af formuegoder tilhørende den pågældendes bodel eller særeje. Der kan i denne forbindelse være tale både om almindelig indkomstbeskatning, aktieavancebeskatning og om beskatning af særlig indkomst i henhold til skattelovgivningens almindelige regler herom.

Det har tidligere været omtalt, at ægtefællerne - i kraft enten af en udtrykkelig aftale eller af parternes sammenblanding af økonomien - kan eje et aktiv i sameje. Hvis f.eks. ægtefællerne i fællesskab ejer familiens bolig, må ejendommen og den heri indestående gæld fordeles mellem ægtefællerne efter forholdet mellem andelene i ejendommen, ligesom der

normalt skal ske en tilsvarende fordeling af indtægter og udgifter af ejendommen. Findes ingen konkret aftale om forholdet mellem ægtefællernes andele, er der en formodning for, at aktivet ejes i lige sameje.

Efter de gældende regler beregnes formueskatten for ægtefæller som tidligere omtalt på grundlag af deres samlede formue. Ved afgørelsen af, om ægtefællerne ligger over bundgrænsen for formuebeskatningen - d.v.s. i 1984 over 1.204.900 kr. - gælder således kun eet bundfradrag. Den herefter beregnede formueskat fordeles forholdsmæssigt på ægtefællerne efter størrelsen af deres formuer.

Ved en særbeskatning af ægtefæller må også formuebeskatningen finde sted uafhængigt af størrelsen af den anden ægtefælles formue. Der må derfor for gifte og ugifte gælde samme bundgrænse for formuebeskatning.

3.3. *Selvstændig erhvervsvirksomhed*

Når en erhvervsvirksomhed både drives og ejes af den ene ægtefælle, skal denne ægtefælle indtægtsføre virksomhedens overskud, ligesom den pågældende kan fradrage driftsudgifterne, foretage skattemæssige afskrivninger på virksomhedens driftsmidler og foretage skattemæssige nedskrivninger på varelageret.

Hvis derimod virksomheden ejes af den ene ægtefælle, men drives af den anden, eller hvis virksomheden ejes og/eller drives af begge ægtefæller, kan det ikke umiddelbart afgøres, hvorledes indkomsten skal fordeles.

En konsekvent ligestilling af personer i og uden for ægteskab fører til, at ægtefæller frit kan aftale overskudsfordelingen. Dette svarer til, hvad der gælder ved beskatning af de enkelte deltagere i et interessentskab. Her vil imidlertid dels være modstridende interesser mellem parterne, dels vil der i reglen foreligge en interessentskabskontrakt, som fyldestgørende fastlægger parternes rettigheder og forpligtelser. Normalt vil ægtefæller have sammenfaldende interesser og derfor ikke nærmere fastlægge indholdet af og grænserne for samvirket.

Virksomhedens resultat kan opdeles i indtægter og udgifter vedrørende driften og indtægter og udgifter vedrørende kapitalapparatet. En fuldstændig ligestilling med ikke gifte parter vil betyde, at ægtefællerne på grundlag af mundtlig eller skriftlig aftale frit kan fordele overskuddet efter kapitalindskud og efter arbejdsindsats.

Efter bestemmelsen i kildeskattelovens § 26, stk. 5, beskattes indkomst og formue, der vedrører en erhvervsvirksomhed, hos den af ægtefællerne, som driver virksomheden, og ikke - som ved formueafkast m.v. - hos den, som efter de civile retlige regler råder over den. Bestemmelsen er suppleret med reglerne i kildeskattelovens § 37 A om medarbejdende ægtefælle, til hvem der - bl.a. under hensyntagen til arbejdsindsatsens omfang - kan overføres en del af erhvervsoverskuddet. Desuden foretages skattemæssige afskrivninger på virksomhedens aktiver af den ægtefælle, som driver denne, jfr. kildeskattelovens § 26 A.

En tilsvarende løsning under en total særbeskatning vil ikke afføde administrative vanskeligheder. Løsningen strider derimod afgørende mod udgangspunktet, hvorefter de civile retlige regler om rådighed og hæftelse også skulle danne grundlag for ægtefællebeskatningen. Reglerne er også forskellige fra, hvad der gælder for en ugift, der driver samlivspartnerens virksomhed. Her vil man normalt acceptere parternes aftale om fordeling af overskud på grundlag af parternes kapitalindskud og arbejdsindsatsen.

En modificeret løsning kunne være som hidtil at henføre indkomst ved erhvervsvirksomhed til den ægtefælle, der driver virksomheden, men samtidig tillade, at den anden ægtefælle får forrentet sin kapital i virksomheden. Denne løsning åbner formentlig visse muligheder for vilkårligt at overføre indkomst fra den ene ægtefælle til den anden, medmindre der fastsættes nærmere grænser for, hvilken forrentning der kan anerkendes.

Disse problemer gør sig gældende allerede under de nuværende regler. Ægtefællerne kan udlåne aktiver til hinanden, således at låneægtefællen kan fradrage renteudgifter og foretage skattemæssige afskrivninger på det lånte aktiv. Specielt blandt ugifte samlevende vil det formentlig i tilfælde, hvor en person driver den ugifte samlivspartneres virksomhed, kunne anerkendes, at indkomsten anses for den udøvende parts, medens den rådende part vederlægges gennem forrentning af den kapital, der indestår i virksomheden.

Endelig kunne tænkes den løsning, at vægten lægges på ejerforholdet, således at alene ejeren beskattes af virksomhedsafkastet, medens den arbejdende ægtefælle betragtes som ansat i virksomheden med adgang til normal aflønning fra den rådende ægtefælle. Denne

løsning rejser en del problemer ved afgørelsen af, hvor stort vederlaget for et arbejde bør være, når der ikke foreligger modstridende interesser.

Som nævnt er udgangspunktet efter de gældende regler, at fordeling af afkast fra virksomhed, som begge ægtefæller tager del i, alene kan ske efter reglerne om medarbejdende ægtefæller. Dog kendes der også idag en række tilfælde, hvor der kan foretages en egentlig fordeling uden de begrænsninger, som følger af kildeskattelovens § 37 A.

Driver ægtefællerne virksomheden i aktie- eller anpartsselskabsform, gælder der således ingen særlige regler om fordeling af indkomst herfra imellem ægtefællerne. Drives virksomheden i interessentskabs- eller kommanditselskabsform, kan ægtefællerne optage en tredie person i virksomheden og dermed opnå mulighed for at foretage en fordeling af indkomsten, som skattemyndighederne kun i særlige tilfælde vil kunne tilsidesætte. Er en ægtefælle ansat i et interessentskab, hvori den anden deltager, skal den førstnævnte ægtefælle beskattes særskilt, såfremt arbejdet udføres for interessentskabet. Ligeledes kan ægtefællerne beskattes hver for sig af deres indtægter, når de har samme uddannelse og driver deres respektive virksomheder fra fælles lokaler, men iøvrigt selvstændigt hver med egen kundekreds og eget regnskab.

3.4. Fælles raden og hæftelse

Ovenfor er omtalt visse undtagelser fra det civile retlige udgangspunkt, at hver ægtefælle alene råder over og hæfter med sin bodel og sit særeje. Indskrænkningen i rådigheden over en til formuefællesskabet hørende bolig og over det fælles bohavne bør næppe tillægges skattemæssig relevans. Fællesejeboligen skal således skattemæssigt henføres til den af ægtefællerne, til hvis bodel eller særeje ejendommen hører.

Det er ovenfor under *afsnit 2.1.3.* omtalt, at en ægtefælle civilretligt vederlagsfrit og uden iagttagelse af formkrav kan overføre indtil halvdelen af et overskud til den anden ægtefælle. Denne regel er udtryk for, at der ydes en gave fra den ene ægtefælle til den anden. Skattemæssigt må disse gaver behandles på samme måde som andre gaver.

Begge ægtefæller hæfter som nævnt for opfyldelse af retshandler indgået til fyldestgørelse af den daglige husholdning eller børnenes fornødenheder. Da der tillige er tale om udgif-

ter, som påhviler ægtefællerne i fællesskab, giver de civile retlige regler ikke umiddelbart retningslinier for den skattemæssige fordeling. Forpligtelsen og de hertil knyttede fradragsberettigede udgifter - såsom renteudgifter - kan for eksempel henføres til den af ægtefællerne, som rent faktisk har indgået forpligtelsen. En anden mulighed er at sidestille den omstændighed, at begge ægtefæller hæfter, med situationen, hvor et aktiv er i ægtefællernes sameje og derfor fordele gæld og renteudgift mellem ægtefællerne. Problemet er formentlig meget lille i praksis, da de omtalte udgifter som oftest betales kontant, således at spørgsmålet om fordeling af et rentefradrag ikke opstår.

3.5. Bruttoindkomst og ligningsmæssige fradrag for gifte skatteydere

Indførelse af total særbeskatning af ægtefæller forudsætter som tidligere nævnt, at hver ægtefælle selvangiver egne indkomster og fradrag og egne aktiver og passiver. Endvidere er tidligere i dette afsnit peget på de problemer, der kan opstå i forbindelse med afgørelsen af, til hvem af ægtefællerne en bestemt indkomst eller et bestemt fradrag skal henføres.

I tabel 7.1. er til yderligere belysning heraf

for indkomståret 1982 vist størrelsen og sammensætningen af bruttoindkomsten og de ligningsmæssige fradrag for gifte skatteydere. Bruttoindkomsten omfatter al indkomst, der indgår i den almindelige indkomstbeskatning. Overskud og underskud af virksomhed og fast ejendom er opgjort før fradrag for renteudgifter (herunder erhvervsrenteudgifter), der indgår som ligningsmæssige fradrag.

Det fremgår af tabellen, at de indkomstarter, der uden vanskeligheder kan henføres til én af parterne, for gifte skatteydere udgør omkring 80 pct. af den samlede indkomstmasse. Da her til kommer overskud af selvstændig erhvervsvirksomhed i de tilfælde, hvor virksomheden ejes og drives udelukkende af den ene ægtefælle, forekommer det rimeligt at antage, at knap 90 pct. af indkomsterne kan henføres direkte til én af ægtefællerne.

Med hensyn til de ligningsmæssige fradrag gælder det, at kun omkring 20 pct. af fradragsmassen hører til de typer af fradrag, der ikke vil volde vanskelighed at afgrænse mellem ægtefællerne indbyrdes. Helt afgørende i denne sammenhæng er renteudgifterne, der for gifte skatteydere udgør godt 75 pct. af det samlede ligningsmæssige fradragsbeløb.

Tabel 7.1. *Bruttoindkomst og ligningsmæssige fradrag for gifte skattepligtige. Indkomståret 1982.*

	Gennemsnitligt beløb pr. ægtepar	Samlet beløb for alle ægtepar	Procentvis fordeling
	kr.	mia. kr.	pct.
A. <i>Bruttoindkomst</i>	215.400	233,7	100,0
1. A-indkomst ¹⁾	169.500	184,0	78,7
2. B-indkomst ¹⁾	2.600	2,8	1,2
3. Renteindtægt	10.700	11,6	4,9
4. Overskud/underskud af virksomhed	26.100	28,3	12,1
5. Overskud/underskud af ejendom	3.400	3,6	1,6
6. Øvrige indkomster	3.100	3,4	1,5
B. <i>Ligningsmæssige fradrag</i>	56.300	61,1	100,0
1. Lønmodtagerfradrag ¹⁾	7.400	8,0	13,2
2. Forsikringer, begrænset fradragsret ¹⁾	1.600	1,7	2,8
3. Forsikringer, fuld fradragsret ¹⁾	1.800	2,0	3,2
4. Underholdsbidrag ¹⁾	600	0,6	1,0
5. Renteudgifter ²⁾	42.800	46,5	76,1
6. Øvrige fradrag	2.100	2,3	3,7
C. <i>Skattepligtig indkomst (A ÷ B)</i>	159.100	172,6	-

1) Kan henføres direkte til den enkelte ægtefælle.

2) Heraf skønnes omkring 13 mia. kr. at være erhvervs-mæssige renteudgifter.

4. Konsekvenser af total særbeskatning

4.1. Overdragelser mellem ægtefæller, gaver

Efter de gældende regler medfører overførsler mellem ægtefæller - ved salg, i form af gave eller i forbindelse med skifte - ingen skattemæssige, men eventuelt afgiftsmæssige konsekvenser, og modtageren træder med hensyn til skattemæssige afskrivninger m.v. helt i overdragerens stilling. Hvis ægtefæller ved en særbeskatningsordning beskattes uafhængigt af hinanden, må det overvejes, om overførsler skal tillægges de samme skattemæssige virkninger, som ved overførsler mellem ugifte.

Følgen heraf ville være, at den sælgende ægtefælle beskattes af en eventuel fortjeneste eller tab ved salget, og at erhververen kan foretage skattemæssige afskrivninger på grundlag af aktivets anskaffelsessum. Videresælger den købende ægtefælle aktivet, er anskaffelsessummen og tidspunktet for dennes erhvervelse afgørende for beskatningen.

En anden konsekvens vil være, at gaveafgiften ved gaveoverdragelser mellem ægtefæller skal afløses af en almindelig indkomstbeskatning. Det skal dog ikke gælde sædvanlige lejligheds-gaver, der fortsat bør kunne gives uden skattemæssige konsekvenser.

Denne løsning stemmer med det principielle udgangspunkt ved særbeskatning af ægtefæller, men rejser samtidig meget væsentlige problemer.

For det første vil en beskatning af gaver som almindelig indkomst hos modtagerægtefællen formentlig i praksis være uacceptabel, ikke mindst i betragtning af at arv beskattes langt mildere. En forskelsbehandling af disse to beslægtede økonomiske formuebevægelser vil kunne afholde ægtefællerne fra overdragelser i levende live, selvom dette bedømt ud fra andre hensyn end skattemæssige ville kunne være at foretrække frem for overdragelser ved død.

For det andet vil et system, hvor fortjenesten ved gaveoverdragelser mellem ægtefæller anses for skattepligtig indkomst, dels administrativt være besværligt, dels åbne mulighed for skattetænkning. Overdragelser med væsentlige - skattepligtige - fortjenester vil i almindelighed ikke finde sted, hvorimod overdragelser, hvorved der konstateres et - fradragsberettiget - tab hos overdrageren, må forventes at finde sted.

I stedet for at foretage beskatning af gaver hos modtagerægtefællen og af den i princippet konstaterede avance hos giverægtefællen kan man fravige det principielle særbeskatningsudgangspunkt og skattemæssigt se bort fra overdragelserne. I kildeskattelovens § 5, stk. 2, findes en regel, hvorefter gaver i form af en indtægtsnydelse eller formue fra forældre m.v. til børn under 18 år fortsat beskattes hos giveren. En tilsvarende regel kan tænkes gennemført for overdragelser mellem ægtefæller, således at gaven i sig selv ingen beskatning udløser hverken hos giver eller modtager, men tillige således at formuebeskatning og beskatning af afkastet fortsat finder sted hos giverægtefællen. En konsekvens heraf bliver, at afskrivningsgrundlaget m.v. ikke påvirkes af overdragelsen. En regel af dette indhold vil modvirke skattemæssigt begrundede overdragelser. Til gengæld må det understreges, at en særregel af dette indhold adskiller sig fra de ægteskabsretlige regler, der tillægger overdragelser mellem ægtefæller normale retsvirkninger, ligesom man herved skaber forskelligartede regler for overdragelser mellem gifte og ugifte samlevende. Særreglen vil formentlig også kunne vise sig vanskelig at administrere.

Ved skifte eller bodeling opstår spørgsmålet, om en overførsel fra den ene ægtefælle til den anden skal have skattemæssige konsekvenser. Ægtefællerne har efter de civile retlige regler som udgangspunkt frihed til at foretage bodelingen på den måde, de selv finder rimelig. Kan de ikke blive enige, og er der fælleseje i ægteskabet, skal de i almindelighed dele lige. I praksis er det formentlig undtagelsen, at et skifte resulterer i en lighedeling, idet ægtefællerne oftest foretager fordelingen af deres aktiver og passiver ud fra friere behovsbestemte overvejelser. Har ægtefællerne særeje, skal der normalt ikke ske bodeling. Ægtefællerne kan dog også i denne situation aftale, at et særeje skal deles.

Med hjemmel i statsskattelovens § 5 b betragtes formueoverdragelser, der kan forekomme i forbindelse med et skifte mellem ægtefæller, som skattefri formuebevægelser. Dette gælder både for modtageren og yderen i forhold til den "fortjeneste" eller overdragelse, som kan ligge i et skifte, der resulterer i skævdeling eller i deling af et særeje. Det samme gælder det godtgørelsesbeløb, en ægtefælle i tilfælde af særeje kan pålægges at yde til den anden, jfr. ægteskabslovens § 56.

I praksis vil det formentlig ret sjældent være klart for ægtefællerne, om et skifte har resulteret i en skævdeling til fordel for en af dem, og i givet fald hvor stort et beløb, der herved er overført til den pågældende. Dette skyldes bl.a., at en række aktiver, f.eks. indboet, ikke søges værdiansat nøjagtigt. Dette taler i meget høj grad for også under en fuldstændig særbeskatningsordning at lade formueforskydninger i forbindelse med et skifte være uden skattemæssig virkning.

Dette synspunkt støttes tillige af, at gaver mellem ægtefæller, medens ægteskabet består, kun i meget begrænset omfang er gaveafgiftspligtige. Økonomiske fordele i forbindelse med en bodeling bør så meget mere være uden skatte- og afgiftsmæssige konsekvenser.

Endelig kan der henvises til, at det nu antages, at der ved rimelig bodeling i forbindelse med ophævelse af papirløse samlivsforhold ikke skal ske en gaveindkomstbeskatning, hvis boet deles på anden måde, end det relie ejerforhold tilsiger.

4.2. Overførsel af fradrag mellem ægtefællerne

En del skattemæssige bestemmelser åbner mulighed for at overføre ikke udnyttede fradrag fra en ægtefælle til den anden. Dette gælder for det første reglen i kildeskattelovens § 37, stk. 2, hvorefter den ikke udnyttede del af en ægtefælles personfradrag kan udnyttes til nedsættelse af den samlevende ægtefælles skat. Der kan således blive tale om, at den ene ægtefælle udnytter begge personfradrag.

Kildeskatteloven indeholder for det andet en bestemmelse i § 26, stk. 6, hvorefter den ene ægtefælles underskud i størst muligt omfang skal fradrages i den samlevende ægtefælles skattepligtige indkomst.

Herudover findes der i pensionsbeskat-

ningslovens § 50, stk. 2, en adgang til at overføre et fradragsberettiget beløb for præmier m.v. for begrænset fradragsberettigede forsikrings- og pensionsordninger. Hvis således den ene ægtefælle har betalt fradragsberettigede præmier m.v. udover maksimumbeløbet for fradrag på 2.000 kr. årligt, kan det overskydende beløb overføres til den samlevende ægtefælle og fradrages i dennes skattepligtige indkomst inden for 2.000 kr.'s grænsen.

Ugifte samlevende har ikke tilsvarende muligheder for overførsel, og ved en total særbeskatning vil en ophævelse af de omtalte bestemmelser forekomme naturlig.

Ophævelse af adgangen til overførsel af underskud vil imidlertid betyde en væsentlig skærpelse af beskatningen for visse skattepligtige. Har en ægtefælle en negativ indkomst af samme størrelse som den andens positive indkomst, vil denne sidste blive beskattet heraf, uanset at ægteparret set under ét ingen skatteevne har. Tilsvarende problemer opstår, hvis den ægtefælle, der ejer familiens bolig, mister sin lønindkomst. I dette tilfælde vil den anden ægtefælle ikke kunne fradrage renteudgifter vedrørende boligen, uanset om den pågældende har betalt disse udgifter.

En eventuel ophævelse af adgangen til at overføre udnyttet personfradrag vil i særlig grad ramme ægtepar, der kun har en indkomst.

I tabel 7.2. er vist antallet af personer, der overfører underskud og/eller et ikke udnyttet personfradrag til en ægtefælle.

Det fremgår af tabellen, at for indkomståret 1982 overførte omkring 40.000 personer et skattemæssigt underskud til en ægtefælle til et samlet beløb af knap 1,4 mia. kr. En ophævelse af adgangen til at overføre underskud vil i særlig grad berøre de selvstændigt erhvervsdrivende, idet hovedparten af beløbet (ca. 80 pct.) stammer fra selvstændigt erhvervsdrivende

Tabel 7.2. *Overførsel af underskud og uudnyttet personfradrag mellem ægtefæller. 1981 og 1982.*

	1981		1982	
	Antal personer	Beløb mill.kr.	Antal personer	Beløb mill.kr.
1. Overført underskud ¹⁾	44.800	1.455	40.200	1.365
2. Overført personfradrag	275.700	3.750	252.800	3.700

1) Kan indeholde mindre beløb til fradrag i særlig indkomst.

Kilde: Danmarks Statistik, Indkomster og formuer, 1981 og 1982.

med negativ skattepligtig indkomst. På den anden side må det antages, at adgangen til efter ligningslovens § 15 at fremføre ikke udnyttede underskud til modregning i senere års positive indkomst i et vist omfang vil afsvække effekten af en ophævelse af adgangen til at overføre underskud.

Omkring 250.000 personer kunne for indkomståret 1982 ikke udnytte deres personfradrag, hvilket resulterede i overførte personfradrag til et samlet beløb af ca. 3,7 mia. kr. En ophævelse af adgangen til at overføre uudnyttet personfradrag vil således få betydning for ca. en fjerdedel af samtlige ægtepar, herunder for de omkring 170.000 ægtepar, hvor kun én af ægtefællerne har en indkomst.

4.3. Udmåling af visse ydelser og fradrag m.v., ansættelse af skattepligtig indkomst

Ved udmåling eller tildeling af visse ydelser og fradrag m.v. knytter lovgivning eller praksis særlige retsvirkninger til ægteskabet. Dette gælder uden for skatteområdet, f.eks. ved udmåling af sociale pensioner, der er mindre for ægtepar end for to samlevende. Også på skatteområdet har ægteskabet imidlertid afledte virkninger, f.eks. ved fastsættelsen af personfradraget til pensionister, der er næsten dobbelt så højt for enlige som for gifte pensionister.

Et andet eksempel på forskellig behandling af ægtefæller og enlige er reglen i ligningslovens § 14, stk. 2, hvorefter fradrag for udgifter til løbende ydelser, f.eks. aftægts- og underholdsudgifter, for ugifte årligt kan udgøre indtil 10.000 kr., men for ægtepar tilsammen også højst 10.000 kr.

En skattepligtig, der er fyldt 67 år, svarer kun 1,2 pct. i lejeværdi af egen bolig, såfremt ejendomsværdien for 1984 ikke overstiger 802.100 kr., jfr. ligningslovens § 15 G, medens personer under 67 år svarer 2,5 pct. i lejeværdi indtil den nævnte grænse. Reduktionen af lejeværdiprocenten gælder også, selvom det alene er ægtefællen, der ikke er ejer af ejendommen - og derfor ikke skattepligtig af lejeværdien - der er fyldt 67 år.

Også ligningslovens § 28 indeholder en regel, som kan medføre forskellig skattepligtig indkomst, alt efter om den skattepligtige er gift eller ej. Efter ligningslovens § 28 sker der en forhøjelse af den skattepligtige indkomst, hvis denne gennem skattemæssige afskrivninger

m.v. er nedbragt til et beløb, der er mindre end et ligningsmæssigt opgjort privatforbrug. Den skattepligtige indkomst forhøjes ved begrænsning af afskrivninger m.v. til det beløb, som det ligningsmæssigt opgjorte privatforbrug er beregnet til, hvis dette overstiger et beløb, der for 1984 er fastsat til 114.600 kr.

For samlevende ægtefæller beregnes ét samlet privatforbrug på grundlag af begges indkomst, formue og formuebevægelser, og forhøjelse af den skattepligtige indkomst finder sted, når ægtefællernes samlede indkomst er mindre end det således beregnede samlede ligningsmæssigt opgjorte privatforbrug - forudsat at dette for ægtefællerne tilsammen overstiger 114.600 kr.

Spørgsmålet om rimeligheden i fortsat at tillægge ægteskabet disse afledte virkninger vil melde sig i takt med, at ægtefæller i skattemæssig henseende iøvrigt ligestilles med ugifte.

På et enkelt punkt er der netop gennemført ensartede regler for gifte og ugifte. Ligningsrådet har således besluttet, at reglerne om fradrag for de særlige udgifter, der er forbundet med dobbelt husførelse, ikke som hidtil alene skal gælde for gifte skatteydere, men tillige for enlige forsørgere og ugifte samlevende.

4.4. Ansvar for selvangivelse, subsidiær hæftelse

Ved en total særbeskatning bør princippet om, at hver ægtefælle selvangiver sin indkomst og formue og alene bærer ansvaret for de selvangivne oplysninger, fastholdes.

Hvis ingen af ægtefællerne har selvangivet et givet formueafkast - f.eks. fordi begge regnede med, at den anden part gjorde det - må forhøjelse af ansættelse finde sted hos den ægtefælle, der har haft rådighed over det indtægtsgivende formuegode, ligesom et eventuelt strafansvar må placeres hos denne.

I kapitel IV, afsnit 6., er omtalt, at samlevende ægtefæller hæfter subsidiært for den anden ægtefælles skattebetaling.

Den subsidiære hæftelse strider mod de ægteskabsretlige regler, hvorefter hver ægtefælle hæfter for egen gæld. En subsidiær hæftelse indebærer endvidere en forskelsbehandling i forholdet til ugifte samlevende. Heroverfor står det synspunkt, at reglen modvirker skatte-spekulation.

Der gælder ingen regler for ugifte samlevende, der svarer til reglerne i kildeskattelovens § 80, hvorefter en ægtefælle kan gøre sig

bekendt med den andens selvangivelse og klage over den andens ansættelse. Der kan imidlertid nok være et vist behov for at opretholde reglen i § 80, idet den ene ægtefælle herved får mulighed for at undersøge, om den anden ægtefælle har medtaget bestemte formueindtægter og -udgifter.

5. Beskatningsproblemer i forbindelse med indgåelse og ophævelse af ægteskabet

Ved en særbeskatningsordning beskattes ægtefællerne hver især som ugifte. Derfor vil hverken indgåelse af ægteskab eller ophævelse af samliv i skattemæssig forstand indebære ændringer i principperne for opgørelsen af den skattepligtige indkomst og formue eller i skatteberegningen.

Derimod vil et skifte i sig selv kunne afføde visse ændringer i aktivfordelingen og dermed i den enkeltes skat.

Ved skiftet kan det vise sig, at ægtefællerne under samlivet har indrettet sig i strid med de reelle ejerforhold, således at en placering af et aktivs afkast, som skattemyndighederne løbende har lagt til grund under samlivet, nu ikke kan anerkendes. I disse tilfælde vil det kunne blive nødvendigt at ændre placeringen både i det år, hvori samlivet ophæves, og i de år, der ligger forud. Dette betyder, at der eventuelt kan blive tale om ændring af årets og forudgående års skatteansættelser. Ændring af tidligere års skatteansættelser bør dog kun finde sted, når der er tale om skatteunddragelse.

Som omtalt ovenfor i *afsnit 4.1.* og nedenfor i *afsnit 6.3.3.* vil den formueforskydning, der opstår i forbindelse med skiftet - enten på grundlag af de ægteskabsretlige regler, på grundlag af samejebetræktninger eller ud fra friere overvejelser om et kompensationsbeløb - normalt ikke give anledning til skattemæssige korrektioner hverken for det år, hvor skiftet finder sted, eller for tidligere år.

Reglerne om beskatning i dødsfaldsåret har efter de gældende regler forskelligt indhold afhængig af, om man skal anvende reglerne i kildeskattelovens § 13 om længstlevendes beskatning af ægtefællernes indkomst i hele dødsfaldsåret, eller man skal anvende reglerne i kildeskattelovens § 14 om beskatning ved skifte i umiddelbar forbindelse med dødsfaldet.

Når længstlevende i umiddelbar forbindelse med dødsfaldet har overtaget fællesboet til

hensidten i uskiftet bo, beskattes længstlevende efter kildeskattelovens § 13 af begge ægtefællers indkomst i det indkomstår, hvori dødsfaldet har fundet sted. Der foretages dog to ansættelser. Den ene medtager afdødes indkomst fra indkomstårets begyndelse indtil dødsfaldet (delansættelsen), medens den anden medtager længstlevendes indkomst i hele indkomståret. Skatteberegningen foretages for hver ansættelse for sig.

Længstlevende indtræder ved hensidten i uskiftet bo i afdødes skattemæssige stilling og har principielt en ejers rådighed over hele fællesboet. Længstlevende må dog af hensyn til afdødes livsarvinger ikke misbruge sin rådighedsret over afdødes aktiver.

Indførelse af en total særbeskatning af ægtefæller, medens samlivet består, vil ikke vanskeliggøre administrationen af kildeskattelovens § 13, ligesom udvalget ikke finder baggrund for forslag om ophævelse af denne bestemmelse som led i en indførelse af total særbeskatning af ægtefæller.

Ved skifte i umiddelbar forbindelse med dødsfaldet sker der efter de gældende regler, jfr. kildeskattelovens § 14, en egentlig særbeskatning af ægtefællerne indtil dødsfaldet.

6. Vurdering af en særbeskatningsordning

6.1. Fordeling på grundlag af civilretlige regler

Som nævnt skal fordelingen af arbejds- og formueindkomst mellem ægtefæller under en særbeskatningsordning foretages med udgangspunkt i de ægteskabsretlige regler om rådighed over og hæftelse med bodel og særeje. Dette udgangspunkt forudsætter, at der foreligger tilstrækkelig overensstemmelse mellem de problemer, der opstår omkring formueforholdet blandt ægtefæller, og de problemer, som opstår på skatteområdet, således at samme regelkompleks kan anvendes på begge områder.

I almindelighed vil ægtefællerne under samlivet ikke have nogen særlig tilskyndelse til at gøre op, til hvis bodel eller særeje bestemte aktiver og passiver hører. En sådan opgørelse har som nævnt ganske vist betydning for, hvad hver ægtefælle råder over og hæfter med, men kun i undtagelsessituationer, f.eks. hvor ægtefællerne bliver uenige om salg af et bestemt aktiv eller i tilfælde af kreditorforfølgning af en ægtefælle, har de anledning til under samlivet

nærmere at vurdere, til hvis bodel eller særeje et aktiv eller passiv hører.

Under et skifte efter separation eller skilsmisse vil ægtefællerne normalt skulle foretage en opgørelse over, til hvis bodel eller særeje et bestemt aktiv eller passiv hører. Har ægtefællerne særeje, er fordelingen ifølge denne opgørelse oftest afgørende, men også i tilfælde af fællesje kan den have betydning. Har manden f.eks. en stor uddannelsesgæld, er det væsentligt, om familiens bolig alene ejes af ham eller af begge ægtefæller i forening. I førstnævnte tilfælde kan hustruen risikere slet ikke at få andel i friværdien i huset, hvis mandens gæld er lige så stor som eller overstiger friværdien. Desuden har den ægtefælle, til hvis bodel et aktiv hører, ret til at udtage det. For visse grupper af aktiver, f.eks. den fælles bolig og indbo, er der dog kun tale om en fortrinsret.

Heroverfor står, at fordeling af formue og formueindkomst på den enkelte ægtefælles bodel eller særeje under en ordning med fuldstændig særbeskatning i princippet skal foretages hvert år og af alle ægtepar. Dog er en række aktiver og passiver ikke af skattemæssig relevans. Det gælder f.eks. alt indbo og en række smågældsposter, hvoraf der ikke betales renter.

En anden væsentlig principiel forskel består i, at ægtefællerne har en fælles interesse i at opnå en fordeling, der betyder den lavest mulige samlede skat, medens ægtefæller f.eks. under et skifte vil have modstridende interesser, der sikrer en mere korrekt fordeling.

6.1.1. Ægtefællernes fordeling af formueindtægter og udgifter.

Allerede efter de gældende regler om beskatning af ægtefæller skal der foretages en fordeling af formue og formueindkomst på grundlag af de ægteskabsretlige regler. Det anføres i loven, at ægtefællerne i tvivlstilfælde kan foretage en lighedeling. Iøvrigt vil ægtefællernes fordeling normalt ikke blive efterprøvet nærmere, da fordelingen sædvanligvis er uden betydning for ægteparrets samlede skat.

Alligevel har fordelingen efter de gældende regler som nævnt givet de skattepligtige visse vanskeligheder. Under en særbeskatningsordning får fordelingen af indkomst og formue normalt væsentlig betydning. Der må under en sådan ordning stilles større krav til ægtefællernes fordeling.

Det er vanskeligt at forudsige, i hvilket om-

fang fordelingen af formueindtægter og -udgifter vil give ægtefællerne problemer.

En række aktiver og passiver er dog som nævnt uden skattemæssig betydning, således at tilfældet ikke kan sammenlignes med en bodelingssituation, hvor alle aktiver og passiver principielt skal fordeles og vurderes.

Problemet med at opgøre, til hvis bodel eller særeje formueindtægter og -udgifter hører, opstår primært for så vidt angår erhvervelser under ægteskabet. Det består i mindre grad for de aktiver og passiver, der stammer fra før ægteskabet eller er erhvervet ved arv eller gave.

Det kan forekomme, at det formelle ejerforhold, således som det kommer til udtryk ved registrering, tinglysning m.v., ikke stemmer overens med de faktiske forhold. F.eks. kan parterne før eller under ægteskabet have interesse i at henføre et aktiv eller et passiv udelukkende til den ene af parterne for herved at nedbringe den samlede skat og opnå størst mulig understøttelse, bistand eller lignende. Begrundelsen kan også være at undgå kreditorforfølgning mod en af parterne. Endelig er fordelingen af aktiver og passiver formentlig ofte noget traditionelt begrundet, idet ægteparten ofte er eneunderskriver af skødet. Der er derfor i forbindelse med en eventuel gennemførelse af særbeskatning af ægtefæller i en overgangsperiode et behov for at give stempel fritagelse ved ejendomsoverdragelse mellem ægtefæller, der ønsker at bringe de formelle ejerforhold i overensstemmelse med de faktiske.

6.1.2. Skattevæsenets praktisering af de civilretlige regler

Ved den ligningsmæssige bedømmelse af den af ægtefællerne angivne fordeling af formue og formueindkomst skal ligningsmyndighederne for det første søge at klarlægge forhold, som ægtefællerne selv vil have vanskeligt ved. Dernæst opstår det problem, at ligningsmyndighederne skal anvende det civilretlige regelkompleks, herunder træffe afgørelser i tvivlstilfælde på grundlag af disse regler.

6.2. Skattebegrundede dispositioner

6.2.1. Problemstilling

Efter de gældende udskrivningsregler, hvor statsindkomstskatten beregnes efter en progressiv skala, vil ægtefællerne under en total særbeskatning i visse situationer være fristet til

at fordele indkomsterne, så den samlede skat minimeres.

En total særbeskatning åbner således mulighed for misbrug ved vilkårlige og rent skattemæssigt motiverede overførsler af indtægter og fradrag mellem ægtefællerne:

6.2.2. Placering af opsparing

Ægtefæller kan indrette sig, så fælles udgifter til husholdning, bolig m.v. afholdes af ægtefællen med den højeste marginalskat, samtidig med at opsparing og afkastet heraf placeres hos den lavest beskattede ægtefælle. Det vil som nævnt under *afsnit 6.4.1.* næppe være muligt skattemæssigt at skride ind overfor forhold af denne art, i hvert fald hvis ægtefællen af egne midler kunne have foretaget opsparingen.

6.2.3. Lån mellem ægtefæller

Ægtefæller kan foretage en udjævning af deres indkomster ved at lade ægtefællen med den højeste beskatning optage et lån, som derefter - rentefrit - videreudlånes til den lavest beskattede. Herved placeres renteudgiften, hvor den har størst skattemæssig værdi, medens afkastet ved investering af låneprovenuet placeres hos den lavest beskattede. Spørgsmålet er, om der efter de gældende regler er tilstrækkelig hjemmel til at beskatte ægtefællen med den højeste indkomst af fiktive renteindtægter.

En sådan låneaftale må efter omstændighederne godkendes, såfremt den er reel og i øvrigt overholdes efter sit indhold. På grund af den særlige skatteberegningsregel får sådanne aftaler som nævnt efter de gældende regler kun betydning for den samlede skat, hvis afkastet af lånet for den ene eller begge ægtefæller skal henføres til arbejdsindkomst, d.v.s. hvis lånet vedrører en virksomhed, i hvis drift der tages aktivt del.

Låneaftaler må under total særbeskatning siges at være en nærliggende mulighed for misbrug. For generelt at imødegå skattetænkning ved hjælp af rentefri lån mellem ægtefæller, kan der gennemføres en beskatning af fikserede renteindtægter hos den ægtefælle, der yder lånet.

6.2.4. Brug af den anden ægtefælles aktiver

Under en særbeskatningsordning er det den ægtefælle, der har ejendomsretten til et erhvervmæssigt benyttet aktiv, der kan foretage skattemæssige afskrivninger m.v. på det. Efter

de gældende regler foretages afskrivningerne af den ægtefælle, der benytter aktivet.

Benytter en ægtefælle den andens aktiver, må det under en særbeskatningsordning være den ejende ægtefælle, der foretager afskrivningerne. Det følger dog af de almindelige afskrivningsregler, at der skal være tale om en erhvervmæssig benyttelse af aktiverne.

Såfremt den rådende ægtefælle ikke betaler leje for brug af aktivet, foreligger en situation svarende til den i *afsnit 6.2.3.* beskrevne.

6.2.5. Overførsel af aktiver til eje

Ægtefæller kan gennem indbyrdes retshandler placere aktiver, der giver et lavt afkast, hos den højest beskattede og aktiver med stort afkast hos den lavest beskattede ægtefælle.

Sådanne retshandler får efter de gældende regler alene betydning, hvis aktiverne indgår i en virksomhed, hvis afkast betragtes som arbejdsindkomst. Overdragelserne udløser efter de gældende regler ikke beskatning, idet den overtagende ægtefælle indtræder i den anden ægtefælles skattemæssige stilling. Der er her bortset fra overdragelser af varelagre mellem ægtefæller.

Ved en konsekvent gennemførelse af princippet om særbeskatning må overdragelser ved gensidigt bebyrdende retshandler mellem ægtefæller udløse sædvanlige skattemæssige konsekvenser. Det vil sige, at sælgerægtefællen beskattes af en eventuel avance, og at køberægtefællen - såfremt der er tale om et erhvervmæssigt benyttet aktiv - kan foretage afskrivninger på grundlag af købsprisen. Ovenfor under *afsnit 4.1.* er omtalt, at denne løsning formentlig kan medføre uacceptable konsekvenser i form af skattetænkning.

Dette kunne som tidligere nævnt tale for at opretholde den gældende regel om, at handler mellem ægtefæller ikke udløser avancebeskatning, og at erhververen kun kan foretage afskrivninger m.v., i det omfang overdrageren kunne have gjort det, og kun i det omfang, erhververen i øvrigt opfylder betingelserne for at foretage skattemæssige afskrivninger.

Adgangen til at overdrage aktiver uden skattemæssige konsekvenser for overdrageren og dermed adgangen til at flytte indkomstmuligheden over til den erhvervende ægtefælle vil der næppe være mulighed for at skride ind overfor.

6.2.6. Ændring under samlivet af ejerforholdet til aktiver

Under samlivet kan ægtefæller gøre gældende, at ejerforholdet til et aktiv har ændret sig i forhold til det, der formelt kommer til udtryk. Begrundelsen kan være, at den ikke ejende ægtefælle har ydet visse økonomiske bidrag vedrørende aktivet. Sådanne synspunkter kan være motiveret af skattemæssige hensyn, jfr. *afsnit 6.2.5.*

Efter gældende praksis skal kreditorerne normalt ikke affinde sig med, at ejerforholdet uden særlig aftale mellem ægtefællerne, eventuelt ved ægtepagt, er ændret under samlivet.

Ægtefællerne kan også have interesse i at hævde ét ejerforhold over for kreditorerne og et andet over for skattevæsenet.

Civilretligt vil man som anført normalt ikke anerkende et "glidende ejerskifte", medmindre der foreligger egentlige overdragelsesdokumenter. Et tilsvarende standpunkt kunne i skattemæssig henseende tages under total særbeskatning. Dette svarer til retsstillingen for papirløst samlevende.

6.3. Erfaring fra beskatning af papirløst samlevende

6.3.1. Formueordningen/interessefællesskabet

Uanset at der består et personligt og økonomisk interessefællesskab mellem papirløst samlevende, findes der ikke særlige skatteregler for disse. Der knyttes i skattelovgivningen en række særlige retsvirkninger til en vielsesattest. Disse retsvirkninger kan imidlertid ikke overføres analogt på papirløst samlevende, der skattemæssigt betragtes som uafhængige individer.

For hovedparten af de sædvanligt forekommende indkomstarter medfører interessefællesskabet ikke, at der opstår særlige skattemæssige problemer. I visse tilfælde som omtalt nedenfor kan interessefællesskabet mellem parterne dog have skattemæssig betydning.

6.3.2. Fordeling af indkomst vedrørende erhvervsvirksomhed

Normalt vil ligningsmyndighederne acceptere den mellem parterne aftalte deling af en virksomheds overskud/underskud. Overskudsdelingen vil typisk være tilrettelagt således, at virksomhedens driftsresultat fordeles i forhold

til parternes kapitalindskud og arbejdsindsats. Endvidere vil parternes rettigheder og forpligtelser ofte være fastlagt i en interessentskabskontrakt, men også en mundtlig aftale om overskudsdeling må lægges til grund for skatteansættelsen.

Foreligger der ikke særlig aftale om overskudsdelingen, er udgangspunktet, at der skal ske lighedeling mellem parterne. Dette følger af de almindelige regler om interessentskaber. Et eventuelt underskud vil blive behandlet efter tilsvarende retninglinier.

Det kan forekomme, at der ikke er sammenfald mellem ejendomsretten til virksomheden og hæftelsen for lån optaget eller overtaget ved købet af virksomheden eller senere. Fradragsret for renter tilkommer normalt kun den, der i forhold til kreditor er debitor for lånet. Er begge ejere og debitorer, fordeles rentefradraget efter parternes indbyrdes aftale om, hvem der skal betale, uden regres til den anden.

Der foreligger kun et meget ringe antal retssager vedrørende ugifte samlevendes stilling, når de samvirker i erhvervsforhold, hvilket formentlig skyldes, at ugifte samlevende kun i ringe omfang samvirker om erhvervsvirksomhed, og at de - hvor dette er tilfældet - nøje fastlægger det indbyrdes forhold ved kontrakt.

Skattemyndighederne kan i et vist omfang skønne over, hvorvidt den fordeling af overskuddet, som parterne i et interessentskab foretager, er rimelig ud fra en saglig forretningsmæssig vurdering. En sådan undersøgelse vil være særlig aktuell i tilfælde, hvor der som følge af slægtskabsforhold, samlivsforhold og lignende ikke er tale om interessensmodsatninger mellem parterne. Dette hindrer dog ikke, at skattemyndighederne må acceptere en skævdeling af overskuddet, også selv om skævdelingen er i modstrid med en foreliggende interessentskabskontrakt, hvis fordelingen er rimelig ud fra en forretningsmæssig vurdering.

6.3.3. Beskatning ved bodeling mellem papirløst samlevende

Når personer, der har levet i et ægteskabslignende forhold, ophæver samlivet, kan der opstå en række problemer i forbindelse med delingen af deres samlede formue. Der er ofte sket en sådan sammenblanding af økonomiske interesser, at det i en række tilfælde er blevet statueret, at parterne har haft fælles økonomi.

Et andet problem er, at parternes formelle arrangement vedrørende ejendomsretten til ak-

tiverne ikke behøver at svare til de faktiske ejerforhold.

Endvidere kan der være problemer i forbindelse med formueforskydning mellem parterne. Situationen kan være den, at alene den ene part oprindelig var ejer af aktivet, men at parterne efter et længere samliv ved en bodeling gør gældende, at aktivet nu tilhører parterne i sameje. Der vil almindeligvis ikke på dette grundlag kunne udløses nogen beskatning af den person, som ikke oprindeligt var ejer, hvis parterne gennem længere tid har haft en integreret økonomi, og begge økonomisk i ikke uvæsentligt omfang har bidraget til samlivsforholdet. Der kan foreligge tre situationer: I tilfælde, hvor parterne påviseligt oprindeligt har aftalt det indbyrdes ejerforhold (særlig sameje), må denne aftale lægges til grund også for omverdenen, herunder skattevæsenet. Såfremt parterne formelt ikke har indrettet sig i overensstemmelse med det reelle ejerforhold, kan der blive tale om et skattemæssigt efterspil på grund af den tidligere forkerte fordeling af afkast af aktivet.

I tilfælde, hvor det indbyrdes ejerforhold ikke er lagt fast, vil en lighedeling i forbindelse med samlivets ophævelse, idet der statueres sameje, almindeligvis ikke udløse nogen beskatning af den part, der ikke formelt har været medejer af aktivet. Der vil heller ikke blive tale om et skattemæssigt efterspil på grund af den tidligere fordeling.

I visse tilfælde tilkendes den part, der hverken formelt eller reelt har været medejer af aktivet, et kompensationsbeløb i forbindelse med samlivets ophævelse. Der er i disse tilfælde ikke tale om en konstatering af, at den pågældende part er medejer af aktivet. Synspunktet er derimod, at når der har været tale om et samliv, hvorunder der er erhvervet aktiver til varig brug, og begge har båret en del af samlivets økonomiske byrder, så er det også rimeligt, at den økonomisk svageste part får et vist kompensationsbeløb. Der vil i sådanne tilfælde ikke være anledning til at foretage nogen korrektion af tidligere års skatteansættelser.

Endelig kan nævnes, at retspraksis nu også åbner mulighed for, at en hjemmearbejdende samlevende uden egen indtægt ved samlivets ophævelse kan tillægges et kompensationsbeløb. I en nylig afsagt Højesteretsdom anføres i præmisserne: "Under samlivet har indstævnte i overensstemmelse med appellanten ønske næsten udelukkende været hjemmearbej-

dende, og det må antages, at hendes ydelser har været af væsentlig betydning for opbygningen og opretholdelsen af det fælles hjem og har bidraget til at forbedre appellanten økonomi. Under disse omstændigheder findes indstævnte at have været berettiget til at forudsætte, at hun ved samlivets ophævelse ikke kom til at stå praktisk talt uden midler, når appellanten har kunnet oparbejde en så stor formue ...".

Mandens skattepligtige formue var på ca. 1 mill. kr. og den reelle værdi af hans samlede formue langt større. Samlivet havde bestået i 16 år, hvorunder de fik tre børn.

Et mindretal i Højesteret ville ikke tillægge kvinden et kompensationsbeløb: "Hvorvidt et langvarigt samliv i retlig henseende kan side-stilles med et ægteskabeligt samliv, findes at være et spørgsmål af en sådan betydning, at det bør afgøres af lovgivningsmagten og ikke af domstolene ud fra billigheds- eller forudsætningsbetragtninger eller analogier fra lovreglerne om ægteskabets retsvirkninger ...".

Dommen tager ikke stilling til den skattemæssige behandling af det tilkendte beløb på 200.000 kr. Vestre Landsret har i en netop afsagt dom vedrørende et lignende tilfælde antaget, at der næppe er grundlag for at gennemføre en beskatning af beløbet.

6.3.4. Lønftaler mellem papirløst samlevende

Papirløst samlevende kan frit indgå lønftaler med hinanden. Skattemyndighederne har imidlertid mulighed for at vurdere, hvorvidt lønftalen - det nære personlige forhold taget i betragtning - er rimeligt begrundet i arten og omfanget af det pågældende arbejde. Det er således i flere afgørelser statueret, at den reelle arbejdsforpligtelse ikke havde nogen umiddelbar sammenhæng med den indgåede lønftale.

6.3.5. Konklusion vedrørende erfaring fra beskatning af papirløst samlevende

Der er ca. 475.000 papirløst samlevende. En række af de forsøg på at ændre fordelingen af indkomster og formue, som man må forvente af ægtefæller under et totalt særbeskatningssystem, kendes allerede, når der er tale om papirløst samlevende.

Domstolene synes at have forståelse for, hvor grænsen skal trækkes for anerkendelse af sådanne forsøg, og der er næppe tale om et

særlig mærkbart problem for skatteadministrationen. Derfor har der ikke været noget åbent behov for et lovgivningsinitiativ med henblik på at forhindre skattemæssigt begrundede forsøg på omfordeling af indkomster og formue mellem papirløst samlevende personer.

Det må dog i denne forbindelse fremhæves, at der ikke er formuefællesskab mellem papirløst samlevende. Der er derfor langt mere vidtrækkende konsekvenser ved overførsler mellem samlevende end ved overførsler mellem ægtefæller - ikke mindst f.eks. ved et skifte. Desuden udløser gaver mellem papirløst samlevende almindelig indkomstskat. Der er ikke nær det samme økonomiske fællesskab i et papirløst samliv som i et ægteskab, og den økonomiske risiko ved vilkårlige indkomst- og formuedelinger er - som følge af det manglende formuefællesskab - betydelig.

6.3.6. Særligt om andre tilfælde af interessesammenfald

Der kendes andre eksempler på interessesammenfald mellem parter, som skaber risiko for skattemæssigt begrundede overførsler. Som eksempel kan nævnes forholdet mellem forældre og børn og forholdet mellem et selskab og dets hovedaktionær.

Børn er fra fødslen selvstændige skattesubjekter, men på grund af risikoen for skattemæssigt begrundede transaktioner findes en del særlige regler, der begrænser muligheden for at reducere skatten gennem overførsler til børn. Vigtigst er reglen om, at gaver og afkastet af gaver ydet af forældrene til børn under 18 år, fortsat beskattes hos forældrene. Tilsvarende gælder, at løbende underholdsydelser m.v. til børn ikke kan fradrages af forældrene. Hvis barnet arbejder i forældrenes erhvervsvirksomhed, kan disse ikke fradrage løn til barnet, før dette er fyldt 15 år. Skattemyndighederne har iøvrigt adgang til at vurdere, om den indgåede løn aftale er sagligt begrundet i arten og omfanget af det arbejde, barnet præsterer.

Interessefællesskabet mellem et selskab og dets hovedaktionær fremtræder ofte ved, at der er ydet hovedaktionæren goder, der hverken er deklareret som udbytte eller - hvis hovedaktionæren samtidig er direktør - er medregnet i lønindkomsten. Hvis godet er stillet vederlagsfrit til rådighed, kan ydelsen anses for maskeret udbytte eller som et tillæg til lønindkomsten. Disse spørgsmål skal ikke nærmere behandles her, men det må pointeres, at de særlige skat-

temæssige problemstillinger i forbindelse med interessefællesskab mellem to selvstændige skatteretssubjekter er velkendte i skatteadministrationen.

6.4. *Imødegåelse af skattebegrundede dispositioner*

6.4.1. Generelle kontrolmæssige problemer

Som tidligere omtalt vanskeliggør sammenblanding af ægtefællernes økonomi en afgørelse af, hvem af parterne der beskattes af hvilke formueindtægter og -udgifter. En konsekvens heraf er, at ægtefællerne i et ikke ringe omfang kan foretage fordelingen af indkomst og formue mellem sig ud fra, hvad der er bedst i overensstemmelse med parternes - fælles - interesse, uden at skattemyndighederne vil kunne afvise den valgte fordeling.

Kontrollen med, at indkomster ikke udelades fra beskatning og at indkomster kommer til beskatning hos den ægtefælle, hvor de hører hjemme, må formentlig foretages på sædvanlig måde, omend vanskeliggjort af parternes sammenfaldende interesser og de - både for ægtefællerne selv og for skattemyndighederne - slørede ejerforhold.

Der vil ved en særbeskatningsordning være mulighed for overførsler af indkomster og fradrag. For eksempel vil der i almindelighed næppe kunne skrides ind over for en fordeling, hvor opsparing er placeret hos ægtefællen med den laveste indkomst, medens udgifter vedrørende husholdningen m.v. er afholdt af ægtefællen med den højeste indkomst. Dette gælder dog som nævnt kun i det omfang ægtefællen med den laveste indkomst kunne have foretaget opsparing af egne indtægter.

Såfremt der gennemføres en konsekvent særbeskatning, vil specielt overdragelser mellem ægtefællerne medføre store administrative problemer. Det skal kunne afgøres, om en given disposition skattemæssigt skal anses for en købsaftale, en gave, en låne- eller lejeaftale eller en løn aftale osv. Ved overdragelser til eje er det nødvendigt at kunne fastlægge værdien af det overdragne, ligesom størrelsen af en eventuel modydelse skal kunne opgøres. Problemerne hermed er reduceret, i det omfang en konsekvent særbeskatning forlades til fordel for særlige værnsregler til begrænsning af mulighederne for skattebegrundede transaktioner mellem ægtefæller.

Ved låne- og lejeaftaler opstår i forbindelse med særbeskatning problemer omkring fastsættelse af eventuel leje- eller rentebetaling. Driver parterne i fællesskab en erhvervsvirksomhed, skal der fastsættes et passende vederlag for arbejde til den af ægtefællerne, der ikke ejer virksomheden, eller der skal fastsættes en passende forrentning til den ægtefælle, der udelukkende har indskudt kapital i virksomheden.

På baggrund af de tidligere omtalte erfaringer fra papirløse samlivsforhold, jfr. *afsnit 6.3.*, kan det overvejes, i hvor høj grad det er nødvendigt at tilvejebringe sikkerhed mod skatte-tænkning gennem overførsler mellem ægtefæller.

Ved skattebegrundede overførsler som de her nævnte, hvor indkomst flyttes fra den ene ægtefælle til den anden, sker der alene en reduktion af parternes samlede skat svarende til forskellen mellem ægtefællernes marginalskatteprocenter.

Det må herved forudsættes, at der i forbindelse med gennemførelse af et særbeskatnings-system indsættes bestemmelser svarende til de gældende i kildeskattelovens §§ 26 A, stk. 2, og 26 B, hvorefter overdragelser mellem ægtefæller - bortset fra overdragelse af varelager - er uden avanceskattemæssige følger for overdrageren, og hvorefter den erhvervende ægtefælle, der eventuelt berigtiger overdragelsen med et gælds-brev til den overdragende ægtefælle, succederer i overdragerens afskrivningsgrundlag og således ikke kan foretage skattemæssig afskrivning på en opskrevet værdi.

6.4.2. Begrænsning af incitamenterne til skattetænkning, forlængelse af proportionalsskattestrækket

Som anført i *afsnit 6.2.1.* kan ægtefællerne under total særbeskatning være fristet til at fordele indkomsterne, således at deres samlede skat - beregnet efter den progressive statsindkomsts-katteskala - minimeres. Det er først og fremmest progressionen i skalaen, der motiverer til vilkårlige og rent skattemæssigt begrundede overførsler af indkomster og fradrag mellem ægtefæller, som befinder sig på hver sit trin på statskatteskalaen. Gennem en ændret fordeling af formue og indkomst opnås da en skattemæssig fordel svarende til ændringen i beskatningsprocenten på statskatteskalaens trin.

I tabel 7.3. er vist en fordeling af samtlige ægtepar efter henholdsvis hustruens og mandens skattepligtige indkomst. Oplysningerne vedrører *indkomståret 1982*, d.v.s. at ægtefællernes eventuelle formueindkomst er henført til manden.

Det fremgår af tabellen, at i indkomståret 1982 havde 450.000 ægtepar sådanne indkomstforhold, at begge ægtefæller var på statskatteskalaens første trin; dvs. på proportionalsskattestrækket. Det betyder, at de nævnte ægtepar, der udgør godt 40 pct. af samtlige, ikke vil opnå en skattemæssig fordel gennem en flytning af indkomster og fradrag mellem sig under en ordning med total særbeskatning. Skatteværdien af overflyttede beløb vil ikke blive ændret, fordi ingen del af ægtefællernes indkomster er blevet progressivt beskattet.

Samme resultat gør sig gældende for de

Tabel 7.3. *Ægtepar fordelt efter hustruens og mandens skattepligtige indkomst. Indkomståret 1982.*

	Hustruens skattepligtige indkomst				I alt
	Negativ og 0 kr.	1 kr.- 95.500 kr.	95.500 kr.- 164.100 kr.	Over 164.100 kr.	
	antal ægtepar				
Mandens skattepligtige indkomst					
1. Negativ og 0 kr.	20.000	20.000	5.000	0	45.000
2. 1 kr.- 95.500 kr.	60.000	350.000	80.000	5.000	495.000
3. 95.500 kr.- 164.100 kr.	75.000	245.000	85.000	5.000	410.000
4. Over 164.100 kr.	25.000	65.000	40.000	5.000	135.000
I alt	180.000	680.000	210.000	15.000	1.085.000

90.000 ægtepar, hvor begge ægtefæller var enten på statsskatteskalaens andet eller tredje trin og således havde samme marginale skatteprocent. Tilbage bliver 545.000 ægtepar, svarende til halvdelen af samtlige ægtepar, der i princippet kunne påvirke deres samlede skat under en særbeskatningsordning *ved sammenligning med de for 1982 gældende regler*.

En forlængelse af proportionalsskattestrækket vil på denne baggrund indsnævre mulighederne for at foretage skattemæssigt motiverede transaktioner mellem ægtefællerne. Forestiller man sig for eksempel, at **proportionalsskatte**strækket var blevet forlænget til 164.100 kr. for 1982, ville kun 140.000 ægtepar svarende til ca. 13 pct. af samtlige ægtepar have haft mulighed for skattetænkning under de anførte forudsætninger.

Efter de ægtefællebeskatningsregler, der gælder fra og med indkomståret 1983, er der ikke længere for alle ægtefæller en entydig sammenhæng mellem den skattepligtige indkomst og den hertil hørende indkomstskat.

Dette skyldes, at skatten af formueindkomsten for ægtefællen med den laveste arbejdsindkomst beskattes på "toppen" af den anden ægtefælles skattepligtige indkomst. Det er her efter ikke muligt entydigt at fastsætte en marginal beskatningsprocent for alle gifte skatteydere, og som følge heraf er det heller ikke muligt umiddelbart at vurdere, hvor mange ægtepar der vil kunne påvirke deres samlede skat under en særbeskatning *ved sammenligning med de for 1983 gældende regler*. Der er dog grund til at antage, at det vil dreje sig om nogenlunde samme antal ægtepar som ved sammenligningen med 1982, idet foretagne optællinger viser, at der kun i meget begrænset omfang er blevet selvangivet renteindtægter og -udgifter m.v. hos gifte kvinder for indkomståret 1983.

6.4.3. Konkrete forholdsregler til imødegåelse af skattetænkning

Foran er omtalt det teoretiske udgangspunkt ved en total særbeskatning af ægtefæller, hvorefter ægtefæller i enhver skattemæssig henseende behandles som ugifte, dvs. helt uafhængigt af hinanden. Flere steder er det imidlertid anført, at risikoen for skattebegrundede transaktioner med heraf følgende fordelingsmæssige og administrative konsekvenser formentlig vil nødvendiggøre enkelte afdigelser fra en egentlig særbeskatningsordning.

Udgangspunktet må fortsat være, at civilretligt gyldigt indgåede aftaler mellem ægtefæller også skatteretligt må anerkendes, som var de indgået mellem uafhængige personer. Heroverfor står kravet om, at ægtefæller - specielt med høje indtægter - ikke i kraft af særbeskatningen får større mulighed for at indrette sig, således at de tilsammen kommer til at betale mindst muligt i skat.

Som nævnt i *afsnit 4.1.* vil det næppe være acceptabelt, at gaver udløser almindelig indkomstbeskatning. Dette peger imod en fastholdelse af den gældende særregel, hvorefter gaver mellem ægtefæller ingen skattemæssige konsekvenser har.

Der kunne eventuelt tænkes en særlig værnsregel, hvorefter overdrageren fortsat er **formue**skattepligtig af gaver og indkomstskattepligtig af afkastet af gaven. Også en endeligt konstateret avance ved ægteparrets afståelse af aktivt må i så fald beskattes hos overdrageren. Som tidligere nævnt vil en sådan ordning imidlertid medføre væsentlige administrative problemer.

For at undgå at en ægtefælle nedbringer sin skat ved at overdrage aktiver til den anden ægtefælle og dermed realiserer et fradragsberettiget tab, er det dernæst nødvendigt at fastholde de gældende værnsregler i kildeskattelovens § 26 A, stk. 2, og § 26 B, hvorefter overdragelser mellem ægtefæller som hovedregel ikke udløser avancebeskatning. En konsekvens heraf er det tillige, at modtagerægtefællen alene kan foretage skattemæssige afskrivninger på den overdragende ægtefælles afskrivningsgrundlag.

Er der i forbindelse med ydelse af et lån til ægtefællen ikke aftalt nogen forrentning heraf, er det formentlig nødvendigt under en særbeskatning at indføre en regel om, at der skal fikseres en indtægt hos den ægtefælle, der stiller kapital til rådighed for den anden ægtefælle. Dette svarer til, hvad der allerede er gældende i leje- og forpagtningssituationer, hvor der ikke betales leje m.v.

Efter ligningslovens § 14, stk. 2-5, gives fradrag for visse løbende underholds- og aftægtsydelse, der udredes i henhold til en retlig bindende forpligtelse. Sådanne løbende ydelser mellem ægtefæller må som nævnt efter de almindelige regler være skattepligtig indkomst for modtagerægtefællen. Der bør derimod ikke gives fradrag for yderen i dennes indkomstopgørelse.

Der må nødvendigvis fastsættes temmelig

snævre grænser for, hvor langt man skal gå i retning af at indføre specielle regler til imødegåelse af ægtefællers muligheder for skattemotiveret omfordeling mellem sig af indkomst og formue. Erfaringen viser, at sådanne værnsregler er vanskelige at administrere. Hertil kommer, at sådanne regler medvirker til at gøre skattesystemet endnu mere vanskeligt at forstå. Endelig vil vidtgående værnsregler udhule princippet om individuel beskatning af ægtefæller.

Det må understreges, at behovet for særlige værnsregler som nævnt afgørende svækkes i takt med, at der i stigende omfang gennemføres en proportional beskatning af indkomst. Ved fuld proportional beskatning vil skatten stort set være upåvirket af, hvilken fordeling af indkomst og formue ægtefællerne lægger til grund.

6.5. Proportional beskatning af formueindkomster

Det er fremhævet flere gange i det foregående afsnit, at ægtefællernes muligheder for at foretage skattebegrundede dispositioner under en særbeskatningsordning især skal ses i forbindelse med fordelingen af formue og formueafkast mellem dem. Det er således fordelingen af renteindtægter og -udgifter, overskud af fast ejendom m.v., der frembyder vanskeligheder for ægtefællerne, medens fordeling af de indkomster, der indgår i den enkeltes arbejdsindkomst, normalt ikke vil give anledning til problemer.

En af mulighederne for at løse nogle af problemerne vedrørende rent skattemæssigt motiverede overførsler af indkomster og fradrag mellem ægtefællerne vil være at gå over til den separate beskatning af personlig indkomst (arbejdsindkomst) og af kapitalafkast (SPK-systemet), som bl.a. er foreslået af Danmarks Sparekasseforening.

Hovedprincippet ved et SPK-system er, at den enkelte persons *totalindkomst opdeles i en kapitalindkomst* (som omfatter bl.a. lejeværdi af egen bolig, aktieudbytter, renteindtægter og renteudgifter) og en *personlig indkomst* (som omfatter bl.a. lønindkomst, dagpenge og pensioner). Kapitalindkomsten beskattes med samme sats uanset indkomstens størrelse (proportionalt), mens den personlige indkomst beskattes efter en skala, hvor skattesatsen stiger med indkomstens størrelse (progressivt).

Indkomst ved selvstændig erhvervsvirksom-

hed indeholder imidlertid både elementer af kapitalindkomst og af personlig indkomst. Disse elementer kan ikke entydigt adskilles, og der skal derfor findes en metode til deling af de selvstændiges indkomster. For at undgå en alt for skematisk opdeling af erhvervsindkomsterne er der i det følgende regnet med, at de erhvervsdrivende har adgang til at benytte en erhvervsordning, hvorefter en beregnet forrentning af egenkapitalen beskattes proportionalt som kapitalafkast. Resten af overskuddet beskattes herefter enten proportionalt, så længe det opspares i virksomheden, eller progressivt, når det trækkes ud af virksomheden som personlig indkomst.

Rent beregningsteknisk er virksomhedens nettooverskud fastsat som overskuddet minus erhvervsmæssige renteudgifter og minus kapitalafkast (14 pct. af egenkapitalen). Halvdelen af nettooverskuddet ud over 200.000 kr. forudsættes opsparet i virksomheden.

I SPK-systemet forudsættes de ligningsmæssige fradrag lagt om fra fradrag i indkomsten til fradrag i skatten med en skatteværdi svarende til den proportionale beskatning af personlig indkomst (48 pct.). Der er her regnet med omlægning af følgende ligningsmæssige fradrag: Lønmodtagerfradraget (incl. befordringsfradrag), fradrag for indskud på etableringskonto, underholdsbidrag og gavefradraget.

Herudover forudsætter beregningerne af skaffelse af 2.000 kr.'s forsikringsfradraget.

Endelig forudsættes personfradraget forhøjet med 400 kr. for alle skattepligtige personer.

Skat af personlig indkomst beregnes efter følgende skala (gifte og ugifte skatteydere):

Af de første 200.000 kr. svares	48 pct.
Af resten svares	68 pct.

Skattesatsen på 48 pct. svarer til beskatningen på det nuværende proportionalsskattestræk i en gennemsnitskommune i 1984.

Skatten af kapitalindkomst beregnes ligeledes med 48 pct. for både gifte og ugifte skatteydere.

Skatteberegningen forudsættes i øvrigt foretaget i 1984-niveau og med adgang til at overføre negativ indkomst og uudnyttet personfradrag mellem ægtefællerne.

Beskatning af indkomst i den ovenfor skitserede udformning af SPK-systemet og med an-

Tabel 7.4. Ægtepar fordelt efter skatteændringens størrelse i et skattesystem med SPK-beskatning. Indkomståret 1984.

	Ægtepar med skattnedsættelse		Ægtepar med skatteøgning	
	Antal ægtepar	Samlet skattnedsættelse	Antal ægtepar	Samlet skatteøgning
	(1.000)	mill.kr.	(1.000)	mill.kr.
Ændring i samlet skat:				
1 - 1.000 kr.	275	110	90	40
1.001 - 5.000 kr.	245	700	110	170
5.001 - 10.000 kr.	165	1.130	15	90
10.001 - 25.000 kr.	105	1.450	10	130
25.001 - 40.000 kr.	20	970	5	90
I alt	810	4.360	230	520

ændring af de omtalte forudsætninger skønnes at medføre et *provenutab* for det offentlige på ca. 6,3 mia.kr., når sammenligningsgrundlaget er de gældende 1984-regler. Skønnet er meget usikkert, hvilket bl.a. skyldes vanskeligheden ved at skønne over virkningen af erhvervsordningen.

Tabel 7.4. viser de skattemæssige virkninger for ægtepar i det skitserede SPK-system ved sammenligning med gældende regler. Af de i alt 1.085.000 ægtepar vil 810.000 ægtepar få en samlet skattnedsættelse på ca. 4,4 mia.kr., medens 230.000 ægtepar vil få en samlet skatteøgning på ca. 0,5 mia.kr. Det samlede provenutab kan som nævnt ovenfor skønnes til ca. 6,3 mia. kr., hvoraf ca. 3,9 mia.kr. således vedrører gifte skatteydere.

Set ud fra et ægtefællebeskatningssynspunkt vil der være fordele ved et SPK-system. De indkomstelementer, som indgår i den personlige indkomst og beskattes progressivt, består i overvejende grad af indkomster og fradrag, som ikke kan overføres vilkårligt mellem ægtefællerne. I modsætning hertil foretages der en proportional beskatning af de indkomst- og fradragskomponenter, som ikke umiddelbart kan henføres til den enkelte ægtefælle. Fordelingen af disse elementer er således uden skattemæssig betydning. Dette vil indebære, at de under *afsnit 6.2.* nævnte misbrugsmuligheder - f.eks. ægtefællernes indbyrdes placering af opsparing og lån mellem ægtefæller - i vidt omfang falder væk i et SPK-system.

Et skattesystem med særskilt beskatning af personlig indkomst og af kapitalindkomst vil

derfor i forbindelse med en udvidelse af den proportionale indkomstbeskatning lette overgangen til særbeskatning af ægtefæller. For selvstændigt erhvervsdrivende vil dog gælde, at der kan opstå vanskeligheder med den forudsatte opdeling af indkomsten i kapitalafkast og arbejdsindkomst. Dette kan imidlertid siges at være et generelt problem ved SPK-systemet, og ikke et specielt problem i forbindelse med beskatningen af ægtefæller.

7. Konklusion

7.1. Ligestilling af ægtefællerne indbyrdes

Indførelse af en total særbeskatning vil være endnu et skridt mod at overføre ægteskabslovgivningens principper til skattelovgivningen, således at hver ægtefælle skal ikke alene selv angive og beskattes af egen indkomst og formue, men også beskattes uafhængigt af den anden ægtefælles økonomiske forhold.

I det omfang skattebegrundede transaktioner mellem ægtefællerne ikke kan undgås, vil særbeskatning imidlertid kunne medvirke til en fordeling af indkomst og formue mellem ægtefæller, som ikke stemmer overens med de faktiske forhold.

Som eksempel herpå kan nævnes, at der vil være en tilskyndelse til at lade den højest indtjenende ægtefælle stå som ene-ejer af den fælles bolig, for at denne kan få det fulde rentefradrag. Dette vil være en ulempe for den økonomisk dårligt stillede ægtefælle - typisk hustruen - idet hendes muligheder for at udtage

boligen efter en separation eller skilsmisse vil være dårligere, end hvis den pågældende havde stået som medejer.

7.2. Ligestilling med ugifte

Ved total særbeskatning vil der gælde samme beskatningsregler for ægtefæller og for ugifte - enlige såvel som samlevende.

Det kan dog være nødvendigt på visse specielle områder at fastholde særregler for ægtefæller, bl.a. af hensyn til risikoen for skattebegrundede dispositioner, jfr. afsnit 6.4.3.

7.3. Indgåelse og ophævelse af ægteskab

Principielt opstår der ingen skattemæssige problemer i forbindelse med indgåelse og ophævelse af ægteskab under en særbeskatningsordning. Beskatning sker på grundlag af samme regelkompleks før, under og efter ægteskabet.

De forskydninger i det indbyrdes ejerforhold, som følger af ophævelse af ægteskab, kan derimod betyde ændring i skattens størrelse.

De praktiske vanskeligheder, der opstår, når der under skiftet konstateres en anden fordeling af indkomst og formue end den, der er lagt til grund under samlivet, er omtalt under *afsnit 5* og kapitel IV, *afsnit 8*. Det må antages, at der i disse tilfælde kan opstå meget væsentlige økonomiske konsekvenser for parterne af et ægteskabs ophævelse som følge af ændringer af årets og tidligere års ansættelser. Det må dog understreges, at der formentlig skal være tale om tilfælde af egentlig skatteunddragelse, før ansættelserne korrigeres.

Imidlertid kan måske netop disse økonomiske følger ved ægteskabets ophævelse medvirke til en begrænsning af incitamentet til at foretage skattemæssigt begrundede dispositioner under samlivet. På denne baggrund er det vanskeligt at forudsige omfanget af de problemer, der under en særbeskatningsordning vil kunne opstå ved ophævelse af ægteskab.

7.4. Administration

7.4.1. Regelsanering

Princippet bag en særbeskatning er særdeles enkelt. Beskatning sker efter de almindelige regler for ugifte. Der er ingen komplicerede skatteberegningsregler, og der skal ikke foreta-

ges teknisk prægede sondringer mellem ensartede indkomst- og fradragsarter. Desuden vil det være en naturlig konsekvens af en særbeskatning, at en række specielle særregler for ægtefæller ophæves.

7.4.2. Reglernes forståelighed

For ægtefællerne betyder særbeskatning, at der skal foretages en fordeling af indkomst og formue efter de ægteskabsretlige regler om rådighed og hæftelse. I princippet skal denne fordeling foretages allerede efter gældende beskatningsregler. Efter de foreløbige erfaringer fra selvangivelsen for indkomståret 1983 har dette voldt mange kvaler, til trods for at reglerne giver mulighed for i tvivlstilfælde at lignede aktiver.

Særbeskatning vil derfor på dette punkt - i hvert fald i en overgangsperiode - betyde forøgede forståelsesmæssige problemer for de skattepligtige. Fordelingen af indkomst og formue under en særbeskatningsordning må tillægges væsentlig større interesse end under de gældende regler, og der vil formentlig opstå problemer, dels fordi det efter de civile regler i visse tilfælde kan være vanskeligt at afgøre, hvem af parterne der råder over et aktiv eller hæfter for betaling af en gældspost, dels fordi kendskabet til de civile regler generelt er beskedent.

7.4.3. Skattemyndighedernes administration

For de lignende myndigheder betyder indførelse af særbeskatning øget administration. Medens fordelingen af formue og formueindkomst i forbindelse med ligningsarbejdet efter de gældende regler tillægges en underordnet betydning, er det som nævnt ved særbeskatning af langt større interesse, at der foretages en korrekt fordeling mellem ægtefællerne. Administrative vanskeligheder vil især være en følge af, at de regler, som på grund af særlige forhold i dag gælder for ægtepar, ved særbeskatning skal erstattes af almindeligt gældende regler, der er beregnet på situationer, hvor der ikke er sammenblanding af parternes økonomi, og hvor parterne har modstridende interesser.

Det er tidligere nævnt, at skattebesparelse for ægteparret set under ét normalt kun kan opnås, i det omfang der er forskel på ægtefællernes marginale skatteprocenter. Behovet for

ekstra kontrolmæssige foranstaltninger som følge af særbeskatningen aftager derfor i takt med, at proportionalsskattestrækket forlænges.

7.5. Provenumæssige konsekvenser

Der foreligger ikke noget grundlag for beregning af de provenumæssige virkninger af en ordning med total særbeskatning af ægtefæller, idet det ikke er muligt at vurdere, hvorledes ægtefællernes formueindtægter og -udgifter skal fordeles.

Et skøn over størrelsesordenen af ændringen i det samlede statsindkomstskattebeløb ved indførelse af en særbeskatningsordning er nedenfor søgt beregnet ud fra følgende forudsætninger:

- a. Renteindtægter af enhver art samt aktieudbytte og skattegodtgørelse, som hvert ægtepar måtte have, placeres på en sådan måde hos ægtefællerne, at den samlede indkomstskat for ægteparret bliver mindst mulig.
- b. På tilsvarende måde placeres eventuelle renteudgifter (efter korrektion for overskud eller underskud af ejerbolig) hos ægtefællerne således, at indkomstskatten bliver mindst mulig.
- c. Øvrige indkomst- og fradragskomponenter placeres hos den enkelte ægtefælle i overensstemmelse med de selvangivne oplysninger.
- d. Beregningen af indkomstskatten for den enkelte ægtefælle foretages med udgangspunkt i den således korrigerede selvangivne indkomst efter gældende udskrivningsregler for 1984, herunder med adgang til at overføre negativ indkomst og uudnyttet personfradrag mellem ægtefællerne. Ved skatteberegningen ses der bort fra den særlige beregningsregel, hvorefter skatten af formueindkomsten for ægtefællen med den mindste arbejdsindkomst beregnes på "toppen" af den anden ægtefælles skattepligtige indkomst.
- e. Formueskatten beregnes efter 1984-reglerne, dvs. på grundlag af ægtefællernes samlede formue og fordelt mellem ægtefællerne efter størrelsen af deres formuer. En eventuel negativ formue hos den ene ægtefælle modregnes således i den anden ægtefælles formue inden skatteberegningen foretages.

Under disse - særdeles teoretiske - forudsætninger kan det skønsmæssigt anslås, at en ordning med total særbeskatning af ægtefæller for indkomståret 1984 ville medføre et provenutab af størrelsesordenen 1,1 mia.kr. udelukkende vedrørende staten.

Som nævnt i kapitel VI forventes den samlede statslige indkomst- og formueskat for indkomståret 1984 at udgøre ca. 48 mia.kr. En ordning med total særbeskatning af ægtefæller ville således maksimalt indebære et fald på knap 2,5 pct. i det samlede statslige indkomst- og formueskatteprovenu.

Det anførte provenutab fremkommer som nævnt under forudsætning af, at ægtefællerne ved fordelingen af formueindtægter og -udgifter alene har haft til hensigt at nedbringe ægteparrets samlede indkomstskat mest muligt, og at de efter de gældende regler også har haft mulighed derfor. I praksis vil imidlertid også andre hensyn gøre sig gældende.

Det er således ikke altid ægtefællen med den laveste indkomst, der har kunnet foretage opsparring med heraf følgende renteindtægter. Den opstillede beregningsmæssige forudsætning herom er derfor kun anvendelig i det omfang, ægtefællerne vælger at overføre ejendomsretten til de indkomstgivende aktiver til ægtefællen med den laveste indkomst.

Hertil kommer, at rentefradragsretten ikke uden videre vil tilkomme ægtefællen med den højeste indkomst. Dette gælder f.eks. de situationer, hvor begge ægtefæller ejer familiens bolig. For at opnå, at f.eks. renteudgifterne ligesom efter gældende regler bliver placeret hos den ægtefælle, hvor de giver størst skattemæssig fordel, vil det derfor i en række tilfælde være nødvendigt for ægtefællerne at ændre de gældende ejer- og hæftelsesforhold. I forlængelse heraf kan i øvrigt nævnes, at visse passive - f.eks. statsgaranterede studielån - ikke kan overdrages mellem ægtefællerne.

På baggrund af de nævnte forhold synes det nærliggende at antage, at det anslåede provenutab på 1,1 mia.kr. er for stort. Det forekommer ikke urimeligt ved en samlet vurdering af disse forhold at antage, at en særbeskatningsordning vil kunne gennemføres som en provenumæssig neutral foranstaltning eller i hvert fald med en væsentlig begrænsning af provenutabet på 1,1 mia. kr. Ved overgang til særbeskatning vil det som tidligere nævnt også være naturligt at ophæve bestemmelserne om adgang til overførsel af uudnyttede personfra-

drag og underskud mellem ægtefæller. Tages dette med i betragtning er det muligt, at der vil opstå en provenugevinst ved overgang til særbeskatning af ægtefæller.

Til yderligere belysning af de provenumæssige konsekvenser kan fremhæves, at hvis ægtefællerne under en særbeskatningsordning ligeledes formueindtægter og -udgifter, vil der i realiteten opstå et beskatningssystem svarende til splitting alene af formueindkomst, jfr. bemærkningerne i kapitel VI, *afsnit 5.5*. Ved dette system ville statsindkomstkatten som nævnt indbringe ca. 800 mill.kr. ud over provenuet efter gældende 1984-regler, og disse 800 mill.kr. kan således også betragtes som den teoretiske - maksimale provenugevinst ved overgang til særbeskatning af ægtefæller.

Det maksimale provenutab ved total særbeskatning vil under alle omstændigheder være relativt beskedent. Blandt de faktorer, der medvirker hertil, kan nævnes følgende:

1) De fleste ægtepar har negativ formueindkomst. Efter gældende regler beregnes skatten af formueindkomsten (eller skattnedslaget ved negativ formueindkomst) som flere gange nævnt hos ægtefællen med den højeste arbejdsindkomst. Det betyder, at de gældende regler for de fleste ægtepar medfører den størst mulige skattemæssige "udnyttelse" af de ligningsmæssige fradrag.

2) I de situationer, hvor ægtefællerne med fordel kan omplacere ligningsmæssige fradrag og renteindtægter m.v., opnås kun en skattemæssig fordel svarende til forskellen i beskatningsprocent på statsskatteskalaens trin. Hvis f.eks. et ægtepar kan flytte 10.000 kr., som efter gældende regler beskattes på statsskatteskalaens tredje trin hos den ene ægtefælle, til beskatning på skalaens andet trin hos den anden ægtefælle, fremkommer der i 1984 følgende skattebesparelse:

Beskatningsprocent på tredje trin: 39,60 pct.

39,60 pct. af 10.000 kr. = 3.960 kr.

Beskatningsprocent på andet trin: 28,80 pct.

28,80 pct. af 10.000 kr. = 2.880 kr.

Skattebesparelse for ægteparret = 1.080 kr.

3) En forholdsvis stor andel af de samlede renteindtægter m.v. beskattes hos pensionister. Denne gruppe skatteydere har ofte ret lave skattepligtige indkomster, hvorfor der i mange tilfælde ikke vil være skattemæssige fordele ved en omplacering af renteindtægter mellem ægtefællerne.

4) Endelig kan anføres, at det nævnte provenutab på ca. 1,1 mia.kr. er beregnet på grundlag af de selvangivne beløb efter gældende regler. Under en særbeskatningsordning kan der som nævnt i *afsnit 6.2*. opstå misbrugsmuligheder (f.eks. lån mellem ægtefæller), hvilket isoleret set kan forøge statens provenutab.

Udover at påvirke statsindkomstkatten vil en særbeskatningsordning få indflydelse på provenuet af formueskatten. Særbeskatning må forudsætte, at formuen deles mellem ægtefællerne på grundlag af de civile retlige regler og med anvendelse af to bundfradrag ved skatteberegningen, hvilket umiddelbart vil reducere formueskatteprovenuet. Der foreligger ikke oplysninger, som gør det muligt nærmere at vurdere dette provenutab, men det vil maksimalt kunne udgøre omkring 200 mill. kr. (1984-niveau), jfr. bemærkningerne i kapitel VI, *afsnit 5.5*.

7.6. Fordelingsmæssige konsekvenser

De fordelingsmæssige virkninger af en ordning med total særbeskatning er vist i tabel 7.5., som er baseret på samme forudsætninger som blev anvendt ved beregningen af de provenumæssige virkninger.

Det fremgår af tabellen, at under de anvendte - ganske vist teoretiske - forudsætninger vil intet ægtepar få skattestigning ved overgang til total særbeskatning. 620.000 ægtepar vil få samme skat som efter gældende regler, medens 465.000 ægtepar svarende til godt 40 pct. af samtlige ægtepar vil få en samlet skattelettelse på de anførte ca. 1,1 mia.kr. Knap halvdelen af skattelettelserne omfatter ægtepar, hvor den samlede ændring i ægteparrets indkomstskat er mindre end 1.000 kr.

Som tidligere nævnt bygger de anvendte beregningsmæssige forudsætninger på, at ægtefællerne i et vist omfang ændrer ejerforholdene til deres aktiver og hæftelsesforholdene for passiverne med henblik på at nedbringe deres samlede indkomstskat. For mange ægtepar vil det imidlertid gælde, at de hverken kan eller vil foretage ændringer i ejerforholdene. Herved kan der fremkomme skattestigninger for ægteparret i forhold til gældende regler, og i praksis må det derfor forudses, at en ordning med total særbeskatning vil medføre skattestigninger for et ikke ubetydeligt antal ægtepar.

Den maksimale skattelettelse for et ægtepar ved overgang til fuldstændig særbeskatning kan beregnes til omkring 35.000 kr. for ind-

Tabel 7.5. Ægtepar fordelt efter skatteændringens størrelse ved en model med total særbeskatning. Indkomståret 1984.

	Antal ægtepar	
Skatten falder med fra 25.000 kr. til 35.000 kr.	5 000	• 465.000
" fra 10.000 kr. til 25.000 kr.	15 000	
" fra 5.000 kr. til 10.000 kr.	35 000	
" fra 1.000 kr. til 5.000 kr.	190.000	
" mindre end 1.000 kr.	220.000	
Uændret skat	620.000	
Antal ægtepar i alt	1.085.000	

komståret 1984. Denne lettelse svarer til den reduktion af skattebeløbet, der kan fremkomme for et ægtepar ved et splittingsystem, jfr. bemærkningerne i kapitel VI, afsnit 5.6. Lettelsen vil opstå, såfremt ægteparret kan "flytte" et beløb på 179.000 kr. fra beskatning på statskatteskalaens tredje trin til beskatning på skalaens første og andet trin hos den anden ægtefælle.

Som anført i tabel 7.5. vil et meget begrænset antal ægtepar kunne opnå skattelettelse af denne størrelsesorden. Det skyldes for det første, at det ved beregningerne er forudsat, at der - i modsætning til hvad der gælder ved "fuldstændig splitting" - ikke kan overføres arbejdsindkomst mellem ægtefællerne. For det andet, at kun et fåtal af ægteparrene har formueindkomst (renteudgifter eller renteindtægter), der

nærmer sig eller overstiger 179.000 kr., og at en overførsel af formueindkomst mellem ægtefællerne ikke i alle tilfælde vil få skattemæssige konsekvenser under en særbeskatningsordning sammenlignet med de gældende regler.

Denne sammenhæng fremgår af tabel 7.6., hvor samtlige ægtepar er fordelt efter størrelsen af deres renteindtægter og renteudgifter i indkomståret 1982. Som nævnt foran sikrer allerede de gældende regler, at de fleste ægtepar får den størst mulige "udnyttelse" af renteudgifterne, idet skatteværdien heraf beregnes "på toppen" af den skattepligtige indkomst hos ægtefællen med den højeste arbejdsindkomst. Samtidig gælder det formentlig, at hovedparten af renteudgifterne under det gældende system bliver selvangivet hos ægtefællen med den højeste arbejdsindkomst. Ved særbeskat-

Tabel 7.6. Ægtepar fordelt efter størrelsen af deres renteindtægter og renteudgifter. Indkomståret 1982.

	Renteindtægter		Renteudgifter	
	Antal ægtepar	Samlet beløb	Antal ægtepar	Samlet beløb
	(1.000)	mill.kr.	(1.000)	mill.kr.
0 kr.	67	0	136	0
1- 4.999 kr.	605	856	190	376
5.000-19.999 kr.	263	2.829	189	2.180
20.000-39.999 kr.	90	2.515	180	5.363
40.000-59.999 kr.	29	1.406	147	7.324
60.000-79.999 kr.	11	748	95	6.617
80.000 kr. og derover	20	3.153	148	24.060
I alt	1.085	11.507	1.085	45.920
Heraf på statskatteskalaens				
1. trin	569	4.628	585	26.146
2. trin	387	3.579	375	12.679
3. trin	129	3.300	125	7.095

ning af ægtefæller vil der derfor normalt ikke være nogen tilskyndelse til at flytte renteudgifterne til den anden ægtefælle, idet skatteværdien af renteudgifterne ikke derved vil blive forøget. Ægtefællernes interesse i at foretage en ændret fordeling under en særbeskatningsordning af de samlede renteudgifter på godt 45,9 mia.kr. i 1982 må derfor antages at være begrænset. I mange tilfælde vil de dog som nævnt få pligt hertil, f.eks. fordi ægtefællerne ejer familiens bolig i fællesskab.

Derimod kan ægtefællerne have en vis interesse i at omfordele renteindtægterne på 11,5 mia.kr. Efter de gældende regler beskattes renteindtægter på toppen af den skattepligtige indkomst hos ægtefællen med den højeste arbejdsindkomst, og det må også her antages, at hovedparten af renteindtægterne bliver selvangivet hos ægtefællen med den højeste arbejdsindkomst. Ved en særbeskatning vil det derfor normalt være fordelagtigt at flytte renteindtægter til den ægtefælle, der har den mindste arbejdsindkomst og som følge heraf kan have en lavere marginal skatteprocent. Det fremgår imidlertid af tabel 7.6., at for over halvdelen af samtlige ægtepar (569.000) beskattes renteindtægter i dag på statsskatteskalaens første trin. Disse ægtepar vil således ikke have nogen fordel ved at omfordele renteindtægterne. Hertil kommer, at for hovedparten af de ægtepar, der kan have interesse i en sådan omfordeling af renteindtægterne, vil der være tale om relativt begrænsede beløb. Det kan for eksempel af tabel 7.6. ses, at kun 60.000 ægtepar har renteindtægter på 40.000 kr. og derover.

Det er nævnt foran, at det under en ordning med total særbeskatning må forudses, at der vil fremkomme skattestigninger i forhold til gældende regler for et ikke ubetydeligt antal ægtepar.

Dette kan belyses nærmere ved hjælp af det eksempel, der i kapitel VI, afsnit 5.6. blev benyttet til at vise de fordelingsmæssige konsekvenser af to forskellige splitting-modeller. Anvendes de samme indkomst- og fradragsforhold for lønmodtagerægteparret for indkomståret 1984, fremkommer følgende resultat af skatteberegningerne i en gennemsnitskommune, dels efter *gældende 1984-regler*, dels ved *total særbeskatning*. Ved denne sidstnævnte ordning svarer hver ægtefælle indkomstskat af sin skattepligtige indkomst efter gældende 1984-regler for ugifte skatteydere.

Det fremgår af oversigten, at en ordning

	Indkomstskat		Ægteparrets samlede indkomstskat
	Ægtefælle A	Ægtefælle B	
	kr.		

a. Gældende regler	105.049	23.121	128.170
b. Total særbeskatning	105.049	27.405	132.454

med total særbeskatning indebærer en skattestigning for ægteparret på knap 4.300 kr. sammenlignet med skatten efter de gældende regler. Årsagen hertil er, at der ved total særbeskatning vil ske en formindskelse af skatteværdien af den negative formueindkomst (overskud af ejendom med fradrag af renteudgifter) hos ægtefælle B. Denne ægtefælle antages at råde over en trediedel af den faste ejendom. Som følge heraf selvangives en trediedel af overskud af ejendom og renteudgifter hos ægtefælle B. Ved skatteberegningen for ægtefælle B i et total særbeskatningssystem har de selvangivne beløb vedrørende den faste ejendom en skattemæssig værdi på 47,95 pct. (gennemsnitskommune i 1984), medens de gældende regler giver en skattemæssig værdi på 73,15 pct., idet beløbene beskattes på "toppen" af ægtefælle A's skattepligtige indkomst. En særbeskatningsordning medfører således i dette tilfælde en væsentlig skattestigning for ægteparret.

En anden væsentlig konsekvens af en særbeskatningsordning er afskaffelsen af adgangen til at overføre uudnyttede personfradrag og underskud mellem ægtefællerne. Dette kan bl.a. tænkes at få betydning i de tilfælde, hvor den ene af ægtefællerne overvejer at holde op med sit erhvervsarbejde, jfr. nedenstående eksempel.

Der tages igen udgangspunkt i det i kapitel VI, afsnit 5.6., nævnte eksempel for et lønmodtagerægtepar, blot forudsættes det nu, at ægtefælle B ikke længere har lønindkomst. Der fremkommer herefter følgende indkomst- og fradragsforhold for ægteparret:

	Ægtefælle	
		-
Lønindkomst	250.000	0
Overskud af ejendom	6.000	3.000
Lønmodtagerfradrag	9.000	0
Forsikringsfradrag	2.000	1.000
Renteudgifter (ejendom)	40.000	20.000
Skattepligtig indkomst	205.000	÷ 18.000
Arbejdsindkomst	239.000	-r 1.000
Formueindkomst	-34.000	÷ 17.000

Skatteberegningerne i en gennemsnitskommune for indkomståret 1984 giver følgende beløb, dels efter *gældende regler*, dels ved *total særbeskatning*.

	Indkomstskat		Ægteparrets samlede indkomstskat
	Ægtefælle A	Ægtefælle B	
			kr.
a. Gældende regler	81.886	0	81.886
b. Total særbeskatning	105.049	0	105.049

En ordning med total særbeskatning medfører således i det konkrete eksempel en skattestigning for ægteparret på godt 23.000 kr. Baggrunden herfor er for det første, at den én gang foretagne fordeling af aktiver og passiver fastholdes også i en situation med indkomstbortfald. Ægtefælle B får herved en negativ skattepligtig indkomst, der ved særbeskatning ikke kan overføres til ægtefælle A som et ligningsmæssigt fradrag. For det andet, at ægtefælle B's personfradrag ikke kan udnyttes på grund af den pågældendes negative skattepligtige indkomst.

Ophører en af ægtefællerne med at have lønindkomst, vil en ordning med total særbeskatning således medføre en væsentlig forringelse af ægtefællernes skattemæssige stilling i forhold til de gældende regler.

Kapitel VIII.

Udvalgets indstilling

1. Indledning

Ifølge kommissoriet for udvalget er det et vigtigt mål ved en ændring af ægtefællebeskatningen at fastholde og udbygge den allerede opnåede ligestilling mellem ægtefæller og tillige skabe ensartede regler for gifte og ugifte. Samtidig er det angivet som et vigtigt mål, at reglerne bliver enkle at forstå for de skattepligtige, og at de ikke afføder væsentlige administrative problemer.

Det er udvalgets opfattelse, at en væsentlig forenkling ikke vil kunne gennemføres under opretholdelse af principperne i de gældende regler, ligesom fuld ligestilling over for ugifte i så fald heller ikke vil kunne opnås.

På baggrund af stedfundne undersøgelser og drøftelser mener udvalget, at heller ikke en splittingordning tilgodeser kommissoriets krav.

Derimod mener udvalget, at en fuldstændig særbeskatning fuldt ud vil kunne opfylde kommissoriets krav om ligestilling.

Det er tillige udvalgets opfattelse, at fuldstændig særbeskatning på længere sigt vil indebære en høj grad af forståelighed.

2. Ændring af de gældende ægtefællebeskatningsregler

I kapitel V omtales de centrale punkter i den gældende ægtefællebeskatning, som har givet anledning til kritik.

Gennemførelsen af de gældende regler medførte den afgørende fordel, at mand og hustru blev ligestillet i skattemæssig henseende. Denne ligestilling blev imidlertid af provenumæssige og fordelingsmæssige hensyn kædet sammen med indførelse af den særlige skatteberegningsregel og de dermed nødvendige opdelinger i arbejds- og formueindkomst og i afkast af aktiv og passiv erhvervsvirksomhed.

Det er imidlertid udvalgets opfattelse, at skatteberegningsreglen hindrer en gennemgribende forenkling af ægtefællebeskatningen. Udvalget finder endvidere, at en fastholdelse

af princippet i de nuværende regler, hvorved ægtepar med hensyn til beskatning af formue og afkast heraf stadig betragtes som en økonomisk enhed, vil gøre det umuligt at opnå ligestilling mellem gifte og ugifte.

For at kunne tilfredsstille et eventuelt ønske om - trods de ovenfor anførte forbehold med hensyn til opnåelse af ligestilling, forståelighed og administrerbarhed - at tilvejebringe en forbedret ægtefællebeskatning alene ved en reparation af de gældende regler, har udvalget i et appendiks 2 skitseret en sådan mulighed. Udvalget ønsker dog at fremhæve, at en revision af de gældende regler ikke på fyldestgørende måde tilfredsstiller de krav, der er stillet i kommissoriet.

3. Splitting

En splittingordning, hvorved ægtefællernes samlede indkomst - eller dog dele heraf - fordeles mellem ægtefællerne ved skatteberegningen med halvdelen til hver, vil indebære væsentlige administrative fordele.

Udvalget mener imidlertid, at splitting er udtryk for en sambeskatning af ægtefæller, som hverken tilgodeser kravet om ligestilling mellem ægtefællerne indbyrdes eller ønsket om en ensartet behandling af gifte og ugifte.

På denne baggrund finder udvalget, at heller ikke en gennemførelse af en splittingordning vil indebære den grad af ligestilling, som kommissoriet forudsætter.

4. Særbeskatning

Udvalget vil herefter pege på en ægtefællebeskatningsordning, hvorefter beskatning af hver ægtefælle sker helt uafhængigt af den anden ægtefælles økonomiske forhold, således at parterne hver især beskattes af indkomst og formue, hvorover den pågældende råder, og tilsvarende at hver ægtefælle foretager fradrag for udgifter, som den pågældende hæfter for betalingen af.

Ved en fuldstændig særbeskatning opnås, at der gælder samme beskatningsregler for samtlige skattepligtige - både indbyrdes mellem ægtefæller og for gifte og ugifte.

Ved en særbeskatningsordning bliver særlige regler om fordeling af indkomst og formue mellem ægtefællerne unødvendige, fordi fordelingen skal følge den civilretlige regulering af formueforholdet. Herved opnås overensstemmelse mellem på den ene side regler om rådighed over aktiver og hæftelse for betaling af gæld, som gælder både før og under ægteskabet, og på den anden side reglerne om indkomstbeskatning.

Under en særbeskatningsordning sker der principielt ingen forandring i de skattemæssige regler ved opløsning af ægteskabet. De formuebevægelser, der følger med skiftet, når aktiver overføres fra den ene part til den anden, vil naturligvis betyde forandringer i størrelsen af parternes skattepligtige indkomst og formue, men selve overførslen af aktiver vil fortsat være uden skattemæssige konsekvenser.

En gennemførelse af fuldstændig særbeskatning under det nuværende progressive indkomstskattesystem vil imidlertid afføde en del principielle og praktiske vanskeligheder.

En særbeskatning vil således under dette skattesystem motivere ægtefæller til gennem skattebegrundede transaktioner at påvirke deres samlede skat. Herved modvirkes ønsket om størst mulig ligestilling mellem ægtefællerne, idet fordelingen af indkomst og formue i et vist omfang må antages at afhænge af skattemæssige hensyn snarere end af de faktiske rådighedsforhold. I det omfang der indrømmes ægtefæller et vist spillerum ved fordelingen med heraf følgende reduktion af den samlede skat, overflyttes byrder til ugifte personer, hvorved ligestillingen i forhold til denne gruppe modvirkes.

Sidst, men ikke mindst, modvirkes ønsket om let forståelige og let administrerbare regler i det omfang, der principielt er en mulighed for at påvirke størrelsen af den samlede skat - en mulighed, som må imødegås med værnsregler.

Af disse grunde peger udvalget på visse forudsætninger for en gennemførelse af fuldstændig særbeskatning.

Ved fuld proportional beskatning reduceres incitamentet til at foretage skattebegrundede transaktioner, idet skatten stort set vil være

upåvirket af, hvilken fordeling af ægtefællernes indkomst der lægges til grund.

En væsentlig forlængelse af det såkaldte proportionalsskattestræk vil medføre, at fordeling af indkomst for størsteparten af ægteparrene vil være uden betydning for skattens størrelse. De problemer, en særbeskatning vil afføde, og som må søges løst gennem værnsregler m.v., vil derfor være begrænset til en relativt lille gruppe af skattepligtige.

Også en væsentlig reduktion af de ligningsmæssige fradrag vil begrænse ægtefællers mulighed for at påvirke den samlede skats størrelse gennem omfordeling. Set i lyset af de øvrige forudsætninger for gennemførelse af særbeskatning af ægtefæller vil en sanering på dette punkt også være nødvendig ud fra fordelingspolitiske hensyn.

Det er således udvalgets opfattelse, at en væsentlig forlængelse af proportionalsskattestrækket og en sanering af de ligningsmæssige fradrag er helt nødvendige forudsætninger for særbeskatning af ægtefæller. Under det gældende progressive indkomstskattesystem vil total særbeskatning af ægtefæller næppe i tilstrækkelig grad kunne antages at tilgodese kommissoriets krav om forståelige og let administrerbare regler.

Uden i øvrigt at tage stilling til ordningen er det udvalgets opfattelse, at en beskatningsmodel, hvorefter kapitalafkast beskattes proportionalt, medens arbejdsafkast fortsat beskattes progressivt, i et vist omfang vil afhjælpe de vanskeligheder, særbeskatning af ægtefæller vil afføde. Løn og anden arbejdsindkomst kan som regel let henføres til en af parterne, og det vil derfor kun vanskeligt kunne lade sig gøre at overføre indkomst til lavere beskatning hos ægtefællen. Der vil imidlertid fortsat kunne opstå problemer med hensyn til ægtefællebeskatningen under dette skattesystem. Særlig for erhvervsdrivende ægtefæller vil det formentlig være vanskeligt at opdele indkomsten i kapitalafkast og arbejdsafkast, og der vil i disse tilfælde fortsat være risiko for skattemæssigt begrundede transaktioner.

I appendiks 1 er hovedpunkter i en særbeskatningsordning baseret på de af udvalget nævnte forudsætninger beskrevet med fremhævelse af eksisterende bestemmelser i skatte-lovgivningen, som bør ændres eller ophæves.

APPENDIKS 1

Skitse over nødvendige lovændringer som følge af en særbeskatningsordning.

I det følgende gennemgås, hvilke konsekvenser en særbeskatningsordning under udvalgets forudsætninger vil få sammenlignet med de gældende særregler for ægtefæller.

Som det fremgår af kapitel VIII finder udvalget, at der fortsat på visse områder vil være behov for særregler for samlevende ægtefæller selv om der sker en principiel gennemførelse af en særskilt beskatning. Dette nødvendiggør, at der fortsat findes regler om, hvornår ægtefæller i skattemæssig forstand anses for samlevende. Udvalget finder, at der ikke er behov for ændring af de gældende regler herom, som findes i kildeskattelovens § 4.

Derimod forudsætter en total særbeskatningsordning en ophævelse af de særlige regler om fordeling af indkomst og formue imellem ægtefæller, dvs. bestemmelserne i kildeskattelovens § 26 og § 1 i lov om særlig indkomstskat. Fordeling af indkomst og formue skal som nævnt i kapitel VII finde sted på grundlag af den ægteskabsretlige regulering af ægtefællers rådighed og hæftelse over deres ejendele. Ægtefællerne beskattes selvstændigt af den således fordelte formue, idet de hver især foretager et bundfradrag, cfr. kildeskattelovens § 39.

Også reglen i kildeskattelovens § 37 A om medarbejdende ægtefæller må ophæves som en konsekvens af en gennemførelse af særbeskatning. Afkast af erhvervmæssig virksomhed må fordeles efter retningslinier, der gælder for fordeling af afkast af papirløst samlevendes fælles virksomhed, med andre ord på grundlag af parternes kapitalindskud og arbejdsindsats. Arbejdsaftaler og aftaler om fordeling af overskud mellem ægtefællerne må accepteres, med mindre fordelingen af afkastet ud fra en forretningsmæssig vurdering må anses for urimelig. Når ægtefæller i væsentlig grad samvirker om en erhvervsvirksomhed, forekommer der en sammenblanding af parternes økonomi, som vanskeliggør en mere nøjagtig fordeling af indkomsten. Denne sammenblanding og den heraf

følgende unøjagtighed ved fordeling af indkomst og formue må accepteres ved beskatningen, således at der alene gribes korrigerende ind over for forsøg på grovere former for indkomstforvridning. De skattemæssige afskrivninger bør på tilsvarende måde følge det civilretlige ejerskab. Er et afskrivningsberettiget aktiv udlånt af den ene ægtefælle til den anden, kan kun ejeren afskrive, hvilket igen forudsætter, at udlånet til ægtefællen kan anses som en erhvervmæssig benyttelse hos udlåneren. Reglen i kildeskattelovens § 26 A, stk. 1, hvorefter afskrivningsretten i dag ligger hos den ægtefælle, der benytter aktivet, må derfor ophæves.

Som tidligere anført er det formentlig nødvendigt - i strid med principperne bag en særbeskatningsordning - at indføre nye særregler om overdragelser mellem ægtefæller.

Udvalget foreslår, at princippet bag reglerne i kildeskattelovens § 26 A, stk. 2-3, og § 26 B opretholdes. Dette indebærer, at overdragelser mellem ægtefæller som hovedregel ikke udløser beskatning af den avance, der i princippet konstateres ved overdragelsen. Endvidere følger det heraf, at den erhvervende ægtefælle succederer i overdragerens afskrivningsgrundlag. Den erhvervende ægtefælles afskrivningsadgang er dog betinget af, at denne selv driver erhvervmæssig virksomhed. Det bør klarlægges, at samlivet skal bestå i skattemæssig forstand på det tidspunkt, hvor overdragelsen finder sted.

En beskatning af gaver vil efter udvalgets opfattelse være uacceptabel. Udvalget mener, at de gældende regler om afgift på gaveoverdragelser mellem ægtefæller bør opretholdes.

Under det gældende progressive skattesystem må det overvejes at skabe mulighed for beskatning af en fikseret rente hos den ægtefælle, der yder den anden et rentefrit lån.

Ved en total særbeskatningsordning må reglerne om en særlig beregning af ægtefællers skat ophæves. Det betyder en ophævelse af §§

35 A og 39 i kildeskatteloven samt § 3, stk. 2, i udskrivningsloven. Herefter beregnes indkomst- og formueskat ens for ugifte og gifte skatteydere. En ophævelse af de særlige skatteberegningsregler muliggør også en ophævelse af reglerne om opdeling af en ægtefælles indkomst i formue- og arbejdsindkomst, jfr. kildeskattelovens § 26, stk. 2, 3 og 4. Også reglen i § 26, stk. 8, hvorefter ægtefællerne selv bestemmer, hvor renteudgifter på indtil 3.000 kr. skal placeres, bør ophæves.

Ægtefæller må bedømmes uafhængigt ved beregning af nedsættelse af formue- og indkomstskat, når den samlede skat overstiger et vist loft, cfr. udskrivningslovens § 5, stk. 2.

Ved en overgangsordning bør de særlige personfradagsregler, som gælder for ægtefæller, aftrappes, således* at der også på dette punkt skabes overensstemmelse mellem gifte og ugifte skatteydere. Dette gælder både reglen i kildeskattelovens § 37, stk. 2, om adgang til at overføre et ikke udnyttet personfradrag og reglen i § 37, stk. 5 og 7, (og sømandsskattelovens § 7, stk. 6.), hvorefter personfradraget for gifte pensionister rundt regnet udgør halvdelen af ugifte pensionisters. I samme forbindelse bør nævnes bestemmelsen i kildeskattelovens § 37 B, hvorefter en ugift skatteyder kan få skatten nedsat med et ekstra personfradrag, hvis den pågældende forsørger et barn over 17 år, der er under uddannelse. En anden mulighed for at skabe overensstemmelse på disse punkter mellem gifte og ugifte er at erstatte personfradraget med et persontilskud.

Efter kildeskattelovens § 37 C reduceres personfradraget forholdsmæssigt med modtagne - iøvrigt skattefri - sociale ydelser efter bistandsloven. For ægtefæller sker reduktionen normalt hos den af parterne, som har den højeste skattepligtige indkomst. Denne særregel for ægtefæller bør ophæves.

Også reglen i kildeskattelovens § 26, stk. 6, om overførsel af underskud mellem ægtefæller bør ophæves. Hver part må i stedet være henvist til i lighed med enlige at søge et års underskud udlignet i følgende års positive indkomst. Også andre regler, som indebærer en anden behandling af ægtepar end af ugifte bør ændres, således at der også på disse afledte punkter skabes ligestilling.

Under en særbeskatningsordning vil det være vanskeligt at opretholde de særlige regler om nedslag for renteindtægter m.v. for pensionister.

Hovedparten af de regler, der med hensyn til ligningsmæssige fradrag og opgørelse af skattepligtig indkomst medfører en særlig retstilstand for gifte, bør ophæves i forbindelse med gennemførelse af en særbeskatningsordning.

Dette gælder reglen i pensionsbeskatningslovens § 50, stk. 2, hvorefter en ægtefælles ikke udnyttede, begrænsede fradrag for pensionsordninger m.v. kan overføres til udnyttelse hos ægtefællen. Også § 18, stk. 6, i pensionsbeskatningsloven indeholder en særregel, som giver en efterlevende ægtefælle ret til at fortsætte afskrivninger på indtil 25.000 kr. årligt på visse pensionsordninger m.v. Denne regel bør ophæves under en særbeskatningsordning.

Ifølge pensionsbeskatningslovens § 30, stk. 2, skal der ikke svares afgift, når en pensionsordning m.v. overdrages i forbindelse med skifte af et fællesbo, såfremt udbetalingsvilkårene fortsat respekteres. Bestemmelsen er snarere en skifteretlig end en skatteretlig regel, hvorfor udvalget ikke vil foreslå dens ophævelse.

Efter ligningslovens § 14, stk. 4, har ægtepar ret til et samlet fradrag for løbende ydelser på indtil 10.000 kr. Under en særbeskatningsordning bør ægtefæller principielt hver især kunne foretage et fuldt 10.000 kr.'s fradrag.

Reglen i ligningslovens § 14, stk. 4, sidste pkt., om fradagsret for løbende ydelser til fonde m.v. i henhold til en gensidig bebyrde aftale er ikke udtryk for et sambeskatningssynspunkt og bør formentlig opretholdes.

Ligningslovens § 28 indeholder en særlig regel om, at opgørelsen af privatforbruget for ægtefæller finder sted på grundlag af begge ægtefællers indkomst og formue. Ved en særbeskatning bør opgørelsen af privatforbruget finde sted særskilt for hver ægtefælle.

I etableringskontolovens § 5 findes en regel om, at indskud kan hæves ved etablering af en af ægtefællen drevet virksomhed. Desuden er det tilstrækkeligt, at én af ægtefællerne opfylder lovens krav om en ikke uvæsentlig arbejdsindsats, som betingelse for frigivelse af henlæggelserne. En konsekvens af en særbeskatningsordning må være, at ægtefællen alene kan bruge egne henlæggelser til etablering af egen virksomhed, ligesom denne ægtefælle må opfylde arbejdskravet.

Tilsvarende indeholder investeringsfundsloven i § 3, stk. 6, en regel, hvorefter en medarbejdende ægtefælle kan anvende henlæggelser til investeringsfonds i den anden ægtefælles

virksomhed. Under en særbeskatningsordning bør også denne særregel ophæves. Derimod bør reglen i § 3, stk. 5, hvorefter henlæggelser til investeringsfonds ikke kan anvendes til forlodsafskrivninger på aktiver overført fra ægtefællen, fastholdes. Denne regel stemmer med princippet om, at den ægtefælle, der erhverver dennes afskrivningsberettigede aktiver, succederer i dennes afskrivningsgrundlag.

Både etableringskontolovens § 11, stk. 4, og investeringsfondslovens § 10, stk. 3, indeholder regler om en efterlevende ægtefælles adgang til at overtage den afdøde ægtefælles indskud eller henlæggelser. I det omfang den efterlevende ægtefælle hensidder i uskiftet bo, støder princippet om særbeskatning sammen med princippet om succession. Spørgsmålet om opretholdelse af disse regler i tilfælde, hvor ægtefællen hensidder i uskiftet bo, bør formentlig tages op i forbindelse med en revision af dødsbøbeskatningsreglerne.

Princippet bag reglerne i ligningslovens § 10 om fradragsret for bidrag, der udredes til ægtefæller i anledning af skilsmisse, separation eller faktisk samlivsophævelse bør fastholdes.

Ligningslovens § 15 G, stk. 2, indeholder en regel om, at lejeværdien af egen bolig beregnes med den lavere pensionistsats, uanset at det er ægtefællen og ikke ejeren af boligen, der er fyldt 67 år. En noget tilsvarende regel findes i kildeskattelovens § 89 A. Efter denne bestemmelse kan en ægtefælle, der er samlevende med en pensionist, få henstand med den del af formueskatten, der vedrører ejerboligen. For ugifte gælder reglen alene, såfremt den pågældende selv er pensionist. Også disse særlige konsekvenser af ægteskabet bør ophæves under en særbeskatningsordning.

Efter aktieavancebeskatningslovens § 4, stk. 3, skal aktier, der tilhører en ægtefælle, medregnes ved afgørelse af, om den skattepligtige skal betragtes som hovedaktionær. Denne regel foreslås opretholdt. Derimod bør der ske ophævelse af reglen i § 4, stk. 2, hvorefter ægtefæller tilsammen skattefrit kun kan afstå 1 pct. af aktiekapitalen og højst 65.000 kr., såfremt de er hovedaktionærer. Det samme gælder reglen i § 2, stk. 2, hvorefter et tab på aktier, der er erhvervet inden tre år, kan overføres til fradrag i ægtefællens fortjeneste ved afståelse af aktier.

Ved de netop gennemførte ændringer af ligningslovens § 16 B, stk. 2 og 3, lægges der ved afgørelsen af, om der er tale om en holdingkon-

struktion, vægt på, om ægtefællen ejer aktier i datterselskabet eller holdingselskabet. Disse regler bør næppe ændres.

I henhold til § 5 i lov om skattefri virksomhedsomdannelse skal udbetalinger i forbindelse med indeksregulering af et stiftertilgodehavende, som finder sted til stifteren eller dennes ægtefælle, medregnes ved opgørelsen af den almindelige indkomst. Opretholdelse af denne regel bør også overvejes ved indførelse af særbeskatning.

I de gældende ægtefællebeskatningsregler findes en del eksempler på, at der ved indgivelse af selvangivelse og opkrævning af skatter gælder særlige regler for ægtefæller. Efter kildeskattelovens § 72 hæfter en ægtefælle subsidiært for den anden ægtefælles skatterestance. Principielt bør denne regel ophæves under en særbeskatningsordning. Imidlertid er reglen formentlig fortsat nødvendig for at hindre skattespekulation. Reglen bør i givet fald alene gælde for skatterestancer, der vedrører indtægter, der er erhvervet i tiden efter ægteskabets indgåelse.

Reglen i kildeskattelovens § 60, stk. 4, bør formentlig også opretholdes. Ifølge denne regel kan ægtefæller anmode om, at overskydende skat, der tilkommer den ene part, i størst muligt omfang anvendes til udligning af den andens restskat.

Ifølge kildeskattelovens §§ 99 og 100 skal ægtefæller have sammenfaldende indkomstår. For at undgå skattetækning for eksempel i form af indkomstudligning ved hjælp af gentagne overførsler må formentlig også denne regel opretholdes.

Endelig indeholder kildeskattelovens § 80 dels regler om, at en ægtefælle har ret til at blive gjort bekendt med indholdet af den anden ægtefælles selvangivelse, dels regler om, at en ægtefælle kan klage over den anden ægtefælles ansættelse eller over, at ansættelse ikke har fundet sted. Disse regler bør formentlig opretholdes.

Udvalget har ikke set nærmere på konsekvenserne af en særbeskatningsordning for dødsbøbeskatningsreglerne. Hellerikke konsekvenserne for opgørelsen af socialindkomsten har været inddraget under udvalgets undersøgelser.

I forbindelse med indførelse af en særbeskatningsordning vil det være nødvendigt at informere de skattepligtige om indholdet af de civile retlige regler - herunder at vejlede om,

hvorledes fordelingen af aktiver foretages - og at oplyse om disse reglers betydning for beskattningen, ikke mindst om virkningerne ved indgåelse og ophævelse af ægteskab.

I en overgangsperiode vil der endvidere være behov for en fritagelse for stempelafgift

ved ejendomsoverdragelser mellem ægtefæller, der tilsigter at bringe overensstemmelse mellem registrerede Og faktiske ejerforhold,

APPENDIKS 2

Skitse til reparation af de gældende ægtefællebeskatningsregler

I denne skitse opretholdes princippet om sambeskatning af formueindkomst, som beskattes med marginalsatten hos ægtefællen med den højeste arbejdsindkomst.

Det forudsættes, at reglen i kildeskattelovens § 4, der fastslår, hvornår ægtefællebeskatningsreglerne er gældende, fastholdes. Endvidere fastholdes principperne bag kildeskattelovens § 26 og § 1 i lov om særlig indkomstskat om fordeling af indkomst og formue mellem ægtefællerne. Også princippet bag bestemmelserne i kildeskattelovens § 26, stk. 2-4, om opdeling af hver ægtefælles indkomst i formue- og arbejdsindkomst opretholdes. Endelig opretholdes de særlige skatteberegningsregler i kildeskattelovens §§ 35 A og 39 samt § 3, stk. 2, i udskrivningsloven.

Uanset at princippet bag de gældende regler opretholdes, kan der gennemføres visse ændringer også i disse grundlæggende bestemmelser, som vil lette forståelsen eller administrationen af reglerne.

Kildeskattelovens § 26, stk. 4, fastslår, at indkomstarter, der ikke udtrykkelig er gjort til formueindkomst, er at anse for arbejdsindkomst. Da der normalt alene er mulighed for at gennemføre skattemæssigt begrundede transaktioner, for så vidt angår arbejdsindkomst, vil det formentlig ud fra et administrativt synspunkt være at foretrække, såfremt der gælder en formodning for formueindkomst. Der skal i forbindelse hermed foretages konsekvensændringer i § 26, stk. 3, således at f.eks. honorarer og stipendier forbliver arbejdsindkomst.

Efter kildeskattelovens § 35 A, stk. 7, skal den særlige skatteberegningsregel ikke anvendes, hvis formueindkomsten for ægtefællen med den mindste arbejdsindkomst ikke overstiger 1.000 kr., eller - når formueindkomsten er negativ - hvis underskuddet ikke overstiger 1.000 kr. Hæves dette beløb, vil et større antal ægtepar ikke blive berørt af den særlige beregningsregel. For at undgå en tærskelleffekt bør

positiv eller negativ formueindkomst under grænsebeløbet behandles som arbejdsindkomst.

I kapitel IV, *afsnit 3.3.* er omtalt, at der er situationer, hvor ægtefæller gennem den indbyrdes fordeling af formueindkomst kan påvirke størrelsen af den samlede skat. For så vidt angår ægtefæller med udenlandsk indkomst eller sømandsindkomst er det muligt gennem en teknisk ændring af § 35 A at modvirke, at fordelingen får betydning for ægtefællernes samlede skat. Reglen om nedslag for renteindtægter m.v. til pensionister bør ud fra et ægtefællebeskatningssynspunkt ophæves eller ændres, så nedslaget ikke påvirkes af fordelingen af formueindkomsten.

Efter kildeskattelovens § 26, stk. 5, henføres afkast af erhvervmæssig virksomhed til den ægtefælle, der driver virksomheden, uanset om det er den anden ægtefælle, der ejer den. På samme måde foretages skattemæssige afskrivninger på erhvervsaktiverne af den ægtefælle, der driver virksomheden. Disse regler hænger sammen med reglerne i § 37 A om medarbejdende ægtefæller. Også under fastholdelse af principperne i de gældende ægtefællebeskatningsregler vil det være muligt at opnå større grad af ligestilling mellem gifte og ugifte ved at ophæve disse særregler for ægtefæller, der driver erhvervsvirksomhed. Hertil kommer som nævnt i kapitel V, *afsnit 2.2.*, at særreglerne forholdsvis let kan omgås.

Det foreslås derfor, at afkast af erhvervmæssig virksomhed fordeles efter forholdet mellem ægtefællernes arbejdsindsats og indskud. Beskatningen følger den civile retlige raden og afskrivninger foretages efter almindelige regler hos indehaveren af aktiverne.

Derimod bør reglerne i kildeskattelovens § 26 A, stk. 2-3, og § 26 B, som nævnt i appendiks 1 fastholdes.

En konsekvens af, at sambeskatningen af formueindkomst fastholdes, er, at også reglerne om subsidiær hæftelse for ægtefællens

skattebetaling, jfr. kildeskattelovens § 72, opretholdes. Det samme gælder for reglerne i §§ 99 og 100, hvorefter ægtefæller skal have sammenfaldende indkomstår, og reglen i § 80, der giver en ægtefælle ret til at gøre sig bekendt med den andens selvangivelse, ligesom ægtefæller efter denne bestemmelse kan klage over den anden parts ansættelse. Også den særlige adgang for ægtefæller til at udligne restskat og overskydende skat foreslås opretholdt.

For skattelovgivningens øvrige særbestemmelser, som er omtalt foran, gælder, at en ophævelse vil skabe større overensstemmelse mellem reglerne for gifte og ugifte. Der henvises derfor til det i appendiks 1 anførte om særreglerne i kildeskatteloven iøvrigt, samt om særreglerne i udskrivningsloven, pensionsbeskatningsloven, ligningsloven, aktieavancebeskatningsloven, etableringskontoloven og investeringsfondsloven.

APPENDIKS 3

Udvalgets vurdering af forskellige ægtefællebeskatningsmodeller.

I den følgende oversigt vises udvalgets vurdering af de gennemgåede ordninger for beskatning af ægtefæller. Indholdet af hver enkelt beskatningsmodel er søgt vurderet ved hjælp af en skala med "karakterer" fra ét til tre krydser: X = dårlig, XX = acceptabel og XXX = god. Denne grove inddeling medfører nødvendigvis en sløring af detaljerne i de enkelte modeller.

De gældende regler sikrer skattemæssig ligestilling mellem ægtefællerne, men ikke mellem gifte og ugifte. Den særlige skatteberegningsregel og den hertil knyttede opdeling i arbejds- og formueindkomst og i afkast af aktiv og passiv virksomhed medfører endvidere, at de gældende regler ikke opleves som enkle og forståelige.

Ihvorvel *reparation af de gældende regler* betyder opretholdelse af princippet om sambeskatning af ægtefællers formueindkomst, indebærer denne ordning dog en ophævelse af visse eksisterende sambeskatningseffekter, som vil lette forståelsen og administrationen af bestemmelserne. Ændringerne er imidlertid ikke så omfattende, at reglerne herved bliver acceptable.

Hel eller delvis splitting af ægtefællernes samlede indkomst og formue vil indebære forståelsesmæssige og administrative fordele, ligesom mulighederne for skattetænkning vil blive formindsket sammenlignet med de gældende regler. Til gengæld er splitting udtryk for sambeskatning af ægtefæller, hvilket medfører en lavere grad af ligestilling mellem ægtefæl-

lerne indbyrdes og mellem gifte og ugifte. Fuldstændig splitting vil indebære et betydeligt provenutab.

Ved *særbeskatning af ægtefæller* opnås, at der stort set gælder samme beskatningsregler for gifte og ugifte. En opretholdelse af den *gældende skatteskala* under en særbeskatningsordning giver imidlertid mulighed for skatte-tænkning med heraf følgende skattemæssigt motiverede overførsler af aktiver og passiver og afkast heraf mellem ægtefællerne. Dette kan hindre en skattemæssig ligestilling af ægtefællerne. Samtidig vil nødvendige værnsregler modvirke, at reglerne bliver let forståelige og let administrerbare.

En forlængelse af proportionalsskattestrøket og sanering af de ligningsmæssige fradrag vil både begrænse motiveringen til og mulighederne for skattetænkning under særbeskatning. Behovet for værnsregler vil derfor være mindre, og hermed vil reglerne blive mere forståelige og administrativt enklere. Endelig vil den skattemæssige ligestilling mellem ægtefællerne blive øget, da fordelingen af aktiver og passiver og afkastet heraf for hovedparten af *ægtepar-*rene vil være uden skattemæssig betydning.

En fuldstændig proportional beskatning vil stort set fjerne mulighederne for skattetænkning og dermed medføre en administrativ forenkling. Til gengæld vil der opstå fordelingsmæssige skævheder, der dog i vidt omfang kan søges imødegået ved en gennemgribende sanering af de ligningsmæssige fradrag.

Udvalgets vurdering af forskellige ægtefællebeskatningsmodeller

	Gældende regler	Reparation af gældende regler	Splitting		Gældende skatteskala	Særbeskatning	
			Gældende skatteskala			Udvidet proportional beskatning og sanering af fradrag	Udelukkende proportional beskatning og sanering af fradrag
			Af formue- og arbejdsindkomst	Af formueindkomst			
Ligestilling mellem ægtefæller	XXX	XXX	X	X	XX	XXX	XXX
Forståelige og enkle regler	X	XX	XXX	XX	X	XX	XXX
Administrativt enkle regler	XX	XX	XXX	XX	X	XX	XXX
Ligestilling med ugifte - enlige og samlevende	X	X	X	X	XX	XXX	XXX
Hensigtsmæssige ved ægteskabets indgåelse	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XXX
Hensigtsmæssige ved ægteskabets ophævelse	X	X	X	X	XX	XX	XXX
Mulighed for at undgå skattetænkning	XX	XX	XXX	XX	X	XX	XXX
Provenumæssige virkninger	Sammenligningsgrundlag	Neutral	Provenutab	Provenugevinst	Neutral	Afhænger af den nærmere udformning	Afhænger af den nærmere udformning

X = dårlig
 XX = acceptabel
 XXX = god

